

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

ISKREN
POGOVOR
O
PROBLEMIH

Četrtek, 19. marca 1964
Št. 11, leto XXII

PRED V. KONGRESOM ZSJ

DELITEV NARODNEGA DOHODKA IN POGOJI ZA HITREJŠI DVIG ŽIVLJENJ- SKEGA STANDARDA DELOVNIH LJUDI

Da bi imel V. kongres ZSJ čim bolj delovni značaj, so dali v predhodno javno razpravo material, ki obravnava trideset aktualnih tem o položaju delovnega človeka v proizvodnji, njegovem standardu in delovnih ter življenjskih razmerah. Izvlečke iz gradiva o posameznih temah je v teh dneh začel objavljati časopis »Rad« z namenom, da bi se tudi na straneh sindikalnega tiska lahko razvila o njih razprava. Tako tudi mi danes objavljamo izvleček gradiva, ki obravnava temo »Delitev narodnega dohodka in pogoji za hitrejši dvig življenjskega standarda delovnih ljudi«.

V zadnjih nekaj letih smo dosegli v gospodarskem razvoju naše države znatne uspehe. Narodni dohodek na prebivalca se je dvignil od 89.000 v letu 1952 na 203.700 v letu 1963; število zaposlenih se je povečalo od 1.721.000 v letu 1952 na 3.245.000 v letu 1963.

Doseženi rezultati so uvrstili Jugoslavijo med srednje razvite države in ustvarili pogoje za nadaljnji in hitrejši razvoj materialne baze, standarda delovnih ljudi in socialističnih družbenih odnosov.

Dosedanja politika delitve narodnega dohodka je omogočila, da se je velik del mogel vlagati v nove kapacitete, predvsem v industrijo, kar je pripomoglo, da so se proizvodne kapacitete znatno razširile, socialna struktura prebivalstva se je bistveno spremenila, standard delovnih ljudi pa se je postopoma izboljšal.

Za preteklo obdobje je torej značilno, da je velik del razpoložljivega narodnega dohodka uporabljen za nova investicijska vlaganja, za odpiranje novih delovnih mest in s tem za

novi zaposlovanje. Ker je predstavljalo zaposlovanje eno osnovnih težanj ljudi, so takšna vlaganja imela razumljivo tudi politični značaj. V tem obdobju je že samo zaposlovanje, ne oziroma se na višino osebnih dohodkov, pomenilo velik napredek.

Narodni dohodek

V tem:

osebni dohodki v gospodarstvu
akumulacija in fond

Iz prikazanih podatkov je razvidno, da se v preteklih desetletjih ni spremenil v osnovi odnos med akumulacijo in fondom iz ene in osebnimi dohodki delavcev v gospodarstvu z druge strani.

Z razpoložljivo statistiko žal ne moremo prikazati realni odnos in spremembe, do katerih je prišlo v preteklem obdobju v delitvi narodnega dohodka na tiste osnovne udeležence — na

Ob takšni orientaciji so bile možnosti za hitrejši reševanje problemov družbenega in osebnega standarda sorazmerno majhne. To potrjujejo tudi podatki o porastu narodnega dohodka in o njegovi strukturi (SGJ — 1963, str. 113 — v tekočih cenah).

1952	1962	1952	1962
v milijardah		struktura	
854	3.475	100,0	100,0
360	1.465	42,2	42,2
494	2.010	57,8	57,8

Skupna družbena sredstva

V tem:

1. Neto osebna potrošnja
 2. Splošna potrošnja (materialni izdatki)
 3. Skupne bruto investicije — vseh
- Od tega:
- 3/1 Gospodarske investicije
 - 3/2 Negospodarske investicije
 - 3/3 Zaloge

Kakor lahko sklepamo, je prišlo v preteklem obdobju v glavnem do spremembe materialnih odnosov med splošno

osebno, splošno in investicijsko potrošnjo zato, ker se vodi ta delitev v naši statistiki le po tekočih cenah. Vendar nas tudi takšni statistični podatki orientacijsko informirajo o nekaterih premikih v družbeni delitvi v preteklem desetletju. Po tem viru podatkov in dodatnih proračunih, ki temeljijo na statističnih podatkih, je delitev družbenega proizvoda (če upoštevamo še dodatna sredstva in spremembe v zalogah) posamezne namene znašal v odstotkih, in sicer:

1952	1962
100,0	100,0
48,3	48,6
19,8	12,5
31,9	38,9
29,0	21,2
2,9	12,2
—	5,5

potrošnjo (zmanjšanje) in investicijami (povečanje), medtem ko je neto osebna potrošnja v glavnem ostala na prejšnjem mestu v družbeni delitvi. Iz prakse ravitih držav vemo, da raste vzporedno z dviganjem gospodarskega nivoja po pravilu tudi osebna potrošnja. V našem primeru takšna praksa še ni prišla zadosti do izraza.

O zaostajanju osebne potrošnje, v primerjavi s porastom materialne baze družbe nam povedo tudi podatki o porastu realnih osebnih dohodkov zaposlenih v družbenem sektorju gospodarstva z ene in porastom realnega narodnega dohodka z druge strani. Od 1957. do 1963. leta, po podatkih Zveznega sekretariata za splošne gospodarske zadeve, je znašal povprečni letni porast realnih osebnih dohodkov 6,3 %, medtem ko je bil v istem obdobju porast realnega narodnega dohodka 9,8 % letno, oziroma na zaposlenega 8,6 %. V zvezi s povedanim moramo poudariti, da je hiter raz-

(Nadaljevanje na 6. strani)

V OKVIRU

O strokovnem svetu v delovni organizaciji najdemo v statutih zelo različna določila. Najbolj nedomišljeno in najbrž zgolj slabo formulirano je tisto, kjer strokovni svet imenujejo — organ samoupravljanja. Možno je, da so sestavljalci statuta hoteli s tem le poudariti, da strokovni svet nudi pomoč organom upravljanja, da delavski svet lahko od njega zahteva neposredna poročila, da mu lahko daje nekatere strokovne naloge.

V tem primeru bi šlo zgolj za slabo formulacijo, za pretrdo zapisano določilo. Slabše pa bi bilo, če bi to določilo tako razumeli, da ima delavski svet svoj organ — strokovni svet za to, da bo preko njega poskušal operativno posegati na organizacijske in tehnološke odločitve v delovni organizaciji. S tem bi delali neljubo uslugo samoupravljanju, saj bi tako nesmotno razširili pristojnosti tudi na operativno delo, ki nikakor ne more biti domena samoupravnih organov. Tako poseganje na »tuja področja« lahko vnaša samo zmedo v delo samoupravnih organov, ker se njihova pozornost raztegne tudi na področje, kjer naj delo opravijo drugi. S takšnim poseganjem in odločanjem bi nujno zaostriili nasprotja v delovni organizaciji, med nekaterimi dobrimi bi ustvarili še veliko več nekvificiranih odločitev. Znašli bi se v položaju, da ne bi vedeli, kdo pije, kdo plača.

Več formulacij pa zasledimo, da je strokovni svet operativno odgovoren za gospodarjenje delovne organizacije. Tudi take formulacije, če si jih pobliže ogledamo, ne

STROKOVNI SVET

vzdrže resnejše kritike. Naloga strokovnega sveta je, da obravnava ključne, daljnosežne gospodarske odločitve, da z izmenjavo strokovnih mnenj izbere najboljše možno rešitev. Do tu vse v redu in prav. Ni pa več njegova skrb, da operativno skrbi in spremlja izvršitev te naloge, da neposredno nadzira njeno izvršitev v vseh fazah dela.

Na podobnem izhodišču je formulacija, da delovno organizacijo vodi »team« strokovnjakov. Ta formulacija se zdi na prvi pogled celo simpatična, saj se zanaša za neke vrste demokracijo, za kolektivno vodenje. V resnici pa je to demagogija, ali pa želja posameznega direktorja, da bi se tako rešil neposredne odgovornosti za strokovno odločitev in jo prenesel na svet strokovnjakov. Tak direktor bi potem vedril med delavskim svetom in »teamom« strokovnjakov, za nobeno odločitev ne bi bil do kraja odgovoren, saj vse odločitve sprejemajo kolektivni organi, le osebne dohodke bi imel, »kot prva glava«, najvišje.

Naslednja slabost, morda manjše narave, je v tem, da naj bi strokovni svet sestavljali samo operativni vodje v delovni organizaciji. Tak sestav strokovnega sveta bi v praksi lahko pomenil, da je precej strokovnjakov tako odinjenih od strokovnega dela, da o vseh strokovnih odločitvah odločajo predvsem — operativci. Čeprav tudi tem operativnim vodjem ne kaže odrekati strokovnosti, je le potrebno dobro razmisliti, če lahko o ključnih strokovnih problemih odločajo samo tisti člani delovne organizacije, ki so na izrazito operativnih položajih.

Taka praksa, ki žal ni osamljena, povzroča, da v marsikateri delovni organizaciji inženirja, ekonomiste, tehnika, zaprejo v pisarne, ne dajo mu konkretnega dela za proizvodnjo, njegova strokovnost se izraža v pisanju poročil, elaboratov. Potlej pa se dogaja, da operativni kadri govorijo: »Saj vidite, kako je s strokovnjakom. Ni za prakso. Samo v pisarni sedi, visoko 'plačo' vleče, koristi pa nobene.« Premarsikateri strokovnjak je bil že tako onemogočen, da bi razvil svoje strokovne sposobnosti in je zapustil delovno organizacijo.

Iz vsega zapisanega bi lahko povzeli zaključek, da strokovni svet in njegovo mesto v statutu, le ni tako obrobni problem, da bi ga lahko mirno obšli.

VINKO TRINKAUS

USTAVA IN STATUTI O DELOVNIH ENOTAH

Pristojnosti delovnih enot pogostokrat še na — papirju

Položaj delovnih enot, pravice delovnih ljudi in seveda hkrati tudi njihove dolžnosti pri upravljanju teh enot, so dobile »ustavno pravico« v 91. členu ustave SFRJ. V njem je med drugim rečeno:

»Statut določa notranjo organizacijo, delovno področje in odgovornost organov upravljanja, položaj delovnih enot in pravice delovnih ljudi pri upravljanju teh enot...«

Torej, če pravilno razumemo ta člen ustave, je odsej naloga statuta delovne organizacije, konkretizirati in materializirati omenjena ustavna načela. To pa hkrati pomeni, uresničevati samoupravljanje v vsej njegovi vsebini in celovitosti.

Napak bi bilo trditi, da v delovnih organizacijah do sprejetja nove ustave niso »imeli posluha« za takšno notranjo organizacijo gospodarstva in upravljanja. Toda hkrati ob tej, sicer vsesplošni usmerjenosti, je bilo še nešteto primerov tako imenovanega »pravnega pozitivizma«, ki se je izražalo v tem, da so posamezniki nasprotovali snovanju delovnih enot, določanju njihovih pravic, pristojnosti in seveda ob tem tudi dolžnosti s trditvijo: — takšna oblika samoupravljanja nima ustrezne podlage v obstoječi pozitivni zakonodaji...

V resnici so se za tovrstnimi trditvami skrivale vse drugačne težnje, prikrile takrat s prej omenjenimi trditvami, sedaj pa se znova pojavljajo, vendar v nekoliko drugačni »praktični podobi. Toda, zmagala je praksa naprednejših in dobila svoje potrdilo v omenjenem članu ustave.

Torej, če daje ustava »domovinsko pravico« delovnim

enotam in pravico delovnih ljudi pri upravljanju enot, kako je potem to ustavno načelo praktično uresničeno v statutih.

Iz obstoječe analize statotov proizvodnih delovnih organizacij lahko razberemo, da praktično vsa industrijska podjetja, gradbena podjetja ter kmetijska gospodarstva in velika večina podjetij s področja storitvene dejavnosti, predvideva v osnutkih statotov notranjo organizacijo gospodarjenja in upravljanja tako, da je delovna organizacija razdeljena na — delovne enote. Torej iz tega vidika bi lahko trdili, da je omenjeno ustavno načelo zadovoljivo uresničeno. Vendar je res, da pomeni to le »formalno uresničevanje« ustavnih načel, ne pa še njihovo dejansko uresničitev ali kot pravimo tudi, materializacijo ustavnih načel. Ali bo samoupravljanje v vsej svoji vsebini in celovitosti s snovanjem delovnih enot, z določanjem njihovih pristojnosti in dolžnosti, ostalo samo na

papirju, ali pa bo v resnici tudi temeljilo na ekonomski osnovi, povedo podatki, povzeti iz analiz sindikatov, glede ugotavljanja dohodka in delitve čistega dohodka.

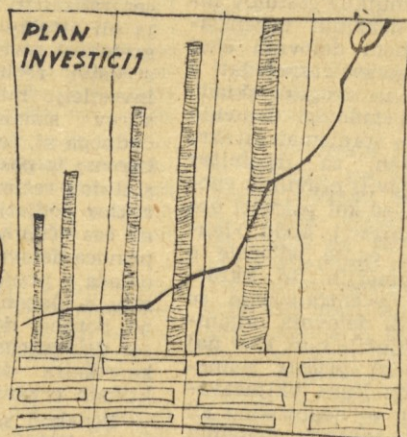
Iz osnutkov statotov industrijskih delovnih organizacij je torej mogoče razbrati, da so praktično povsod predvideli »obstoje« delovnih enot. Podatek o tem, ali statut predvideva tudi ugotavljanje dohodka na ravni delovnih enot, ali pa bodo dohodek ugotavljali samo centralno, pove, da bodo dohodek delovne organizacije ugotavljali komaj v polovici teh delovnih organizacij na ravni — delovnih enot. Še manj razveseljuje pa so podatki s tega zornega kota za delovne organizacije s področja gradbeništva in storitvene dejavnosti. Komaj v tretjini teh delovnih organizacij bodo ugotavljali dohodek na ravni delovnih enot.

Kako je predvideno razdeljevanje čistega dohodka na osebne dohodke in sklade? Ali je predvidena ta delitev centralno, na ravni delovne organizacije ali tudi na ravni delovnih enot? Podatki s tega zornega kota so še bolj zaskrbiljujoči, kajti povedo nam:

— da je s statuti predvidena delitev čistega dohodka na osebne dohodke in sklade v manj kot polovici delovnih organizacij s področja industrije in manj kot v tretjini delovnih organizacij s področja gradbeništva in storitvene dejavnosti.

Praksa nas opozarja, da je bil že doslej eden izmed vzro-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Karikatura: MILAN MAVER

Še vedno stihija in laičnost

Pretekli petek so poslanci Kulturno prosvetnega zbora skupščine SR Slovenije razpravljali o najbolj perečih vprašanjih telesne kulture v Sloveniji. Razprava je pokazala, da je področje telesnovzgojne dejavnosti povsod močno zanemarjeno predvsem zato, ker se danes povsem napačno vrednotimo delo športnih amaterjev in profesionalcev in jih po krivici na škodo nas vseh zapostavljamo.

Marsikaj slišimo pikre pripombe na račun telesnokulturne dejavnosti v šolah, športnih društvih in delovnih kolektivih. Vzrok negodovanja je pomanjkanje sredstev, prepotrebni športnih objektov, strokovnih kadrov in seveda še vedno široka miselnost, da sta telesna vzgoja in rekreacija nekaj povsem nepotrebnega ter izguba časa in denarja. Posledica vsega tega je več ali manj znana zaskrbljujoča situacija na vseh področjih telesnokulturne dejavnosti. Pri tem naj še dodamo, da je dejanska slika telesne kulture v šolah, športnih društvih in delovnih organizacijah v resnici še precej bolj kritična kot pa je to razvidno iz znanih poročil, referatov, diskusij in statistik.

Iz poročila, ki ga je izdelala komisija SR Slovenije za telesno kulturo, je na primer razvidno, da je aktivnega članstva v telesnokulturnih organizacijah le okoli 7% vsega prebivalstva Socialistične republike Slovenije (dejansko verjetno še manj), kar je zelo, zelo malo. Upoštevali moramo namreč, da potemtakem še nikakor ne moremo razpravljati o množični telesni vzgoji, da nam torej športna dejavnost še zdaleč ne nudi zaželenih sadov v obliki zdravja, razpoloženja, povečanja odpornosti do obolenj, zmanjšanja števila nesreč in izostankov dela, večje produktivnosti itd., saj je šport dejansko še vedno stvar poedincev, stvar vsakega desetega Slovenca. Za primer naj še dodamo, da se v povprečju ukvarja več ljudi s telesno vzgojo celo že na Vzhodu in da smo po številu aktivnega članstva globoko pod evropskim povprečjem.

Kljub že neštetim dokazom, da je najbolj rentabilno izrabljati prosti čas delovnega človeka v obliki primerne aktivnega oddiha, so naša prizadevanja na tem področju tako minimalna, da o rezultatih (pozitivnih) skorajda ne moremo govoriti. Nekatere delovne organizacije imajo sicer povsem pravičen odnos do vprašanja rekreacije svojih ljudi in so v ta namen nastavile posebnega strokovnjaka, ki prenaša teoretične izsledke v prakso. Toda, teh primerov je pri nas v Sloveniji tako zelo malo (štiri), da smemo mirno govoriti o popolni stihiji na tem področju dela in zapostavljanju vprašanja. Precej delovnih organizacij se namreč še dandanes zadovoljuje s sindikalno komisijo za šport, ki pa seveda kljub svoji dobri volji ni kos zahtevnim nalogam. Za vse to so namreč potrebni strokovnost, čas in povsem upravičeno smemo trditi, — tudi poglabljeno delo. Nerazumljivo je, da so se marsikje samoupravni organi že dokopali do spoznanja, da bi trhle temelje telesnokulturne dejavnosti v podjetju mogli uspešno nadomestiti le za to plačani strokovnjaki — da pa se kljub temu boje potrebnega izdatka, za to potrebne investicije. Ta dejstva so v dokaz stare miselnosti in pa znak, da v našo za-

vest še ni prodrl pravičen odnos do stvari same, da smo razmeroma še daleč od pravičnega pojmovanja in vrednotenja rekreacije in oddiha. (Tako se ne moremo čuditi, da beležimo iz

med samim šolanjem pa se število deformacij še poveča. Pri podrobnem pregledu učencev in učenk šole Frana Levstika v Ljubljani, je bilo ugotovljeno, pri strožjem kriteriju povprečno 3,5 okvare pri vsakem učencu. Ob istih pregledih je bilo nadalje ugotovljeno, da je samo 41% učencev in učenk zadovoljivo razvitih. Podatki iz leta 1962 kažejo, da je imelo le 31% šol na voljo telovadnico, le približno 50% šol igrišče za vadbo na prostem, da je bila oprema z

cionalnih izdatkih 34 dinarjev na učenca in pri investicijah za opremo in rekvizite 82 dinarjev na učenca.

Sodeč po naši telesnovzgojni praksi suvereno vladata na tem področju družbene dejavnosti stihija in laičnost. Razvoj telesne kulture je v mnogih primerih odvisen od posameznikov in še vedno je nezadostna pobuda teh činiteljev na tem področju, predvsem pa kontinuiteta njihovega dela. Obvezna šolska telesna vzgoja je še vedno pod močnim subjektivnim vplivom učitelja, ki jo izvaja tako kot sam hoče in zna. Se vedno je odvisna od razpoloženja in miselnosti, ki jo imajo prosvetni kadri do te dejavnosti. Stihija je opazna tudi na področju gradnje objektov, pri njihovem vzdrževanju, kakor tudi na področju nastajanja in razvoja osnovnih telesnokulturnih organizacij.

Posledice tega so vidne v odnosih nekaterih družbenih in prosvetnih činiteljev do telesne kulture v podcenjevanju pouka telesne vzgoje in športnih dnevorov, v dejanskem neenakopravnem položaju učiteljev in profesorjev telesne vzgoje, v primerjavi s pedagoškimi delavci drugih učnih disciplin in predmetov, v nezadostnem družbenem vrednotenju dela in funkcij v telesnokulturnih društvih, nizki strokovni ravni tako profesionalnih kot amaterskih kadrov ter v raznih deformacijah in nasprotjih, do katerih prihaja v organizacijah za telesno kulturo.

Glede na dosedanje izkušnje smemo s precejšnjo gotovostjo trditi, da bomo omilili omenjena (in neomenjena) vprašanja le na ta način, da bomo nudili telesnokulturnim delavcem to, kar

OBVESTILO

Predsedstvo Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sklicuje

6. redni letni občni zbor Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ki bo dne 9. in 10. aprila 1964 v Ljubljani, v dvorani Slovenske filharmonije, Trg revolucije št. 9

Dnevni red:

1. Otvoritev in izvolitev organov občnega zbora
2. Poročila in razprava
3. Izvolitev organov Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije
4. Zaključek

leta v leto številnejše izostanke z dela zaradi bolezni in nezgod. Leta 1958 je bilo v Sloveniji zamujenih 5.656.000 delovnih dni, dve leti pozneje 6.442.000 dni, leta 1962 pa je številka poskočila že na 7.724.000. To so pa težke milijarde!

Na videz je vprašanje telesnovzgojne dejavnosti rešeno danes malce bolje na naših šolah. Na

orodjem skrajno nezadovoljiva (na primer en telovadni drog na 3834 učencev ali en par šolskih smuča na 422 učencev itd.). Zanimiv je tudi podatek, da predela letno učni program od 1132 osnovnih in srednjih šol le nekaj čez 500 ali 47%.

V nekaterih šolah prevladuje med učno vzgojnim osebjem in družbenimi organi zastarelo

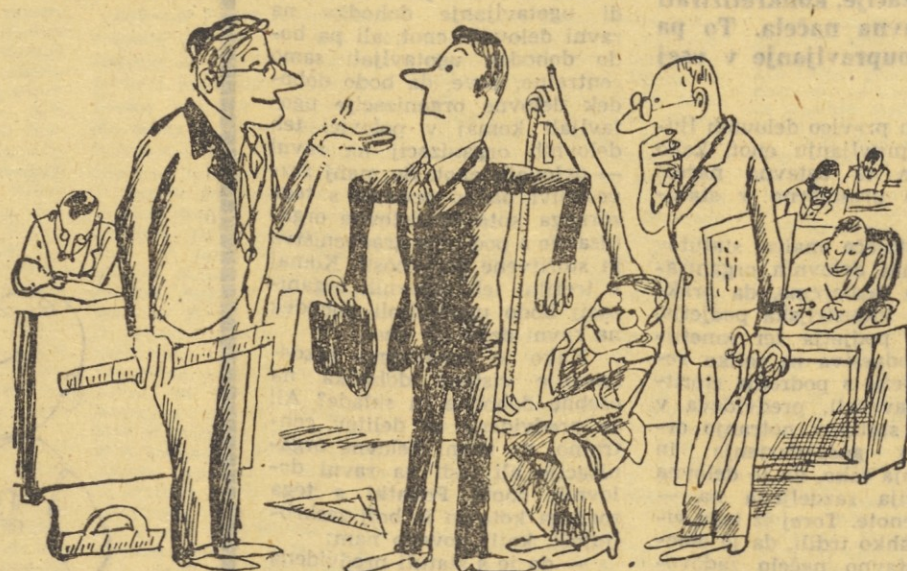
Soferji vseh mogočih vozil so še enkrat pokazali »uvidenost« v mokrih dneh, ki so k sreči za nami...

videz pravimo zato, ker je dejanska situacija vse prej kot zadovoljiva. Na podlagi analize, ki temelji na zdravstvenih pregledih šoloobveznih otrok, ima v Sloveniji 30 do 40% učencev osnovnih šol, večje ali manjše telesne okvare. V strokovnih šolah je število okvar še večje,

vrednotenje telesne vzgoje, ker jo še vse preveč pojmujejo kot predmet, ne pa kot sestavni del učno vzgojnega procesa šolske dejavnosti. Posledice takšnega vrednotenja se odražajo tudi v določanju sredstev za telesno vzgojo, ki so na primer dosegli v šolskem letu 1960/61 pri funk-

jim gre, kar jim za njihovo delo dolgujemo. Treba se bo namreč enkrat dokončno zediniti, ali je telesnokulturna dejavnost družbeno-politično delo, ali je morda kaj drugega in, ali so rezultati telesne vzgoje za nas zanimivi in pomembni, ali niso. In če smo si edini v tem, da je telesna kultura pomembno področje dela, pomembno družbeno vprašanje, ki terja povsem resno in kontinuirano delo, potlej bomo morali temeljito spremeniti dosedanj odnos do ljudi, ki ki se že trudijo, da bi postavili vso našo telesnovzgojno dejavnost na trdne temelje.

A. ULAGA

V PRVEM PLANU — ČLOVEK

— Državljan, dovoli, da ti vzamemo mero, da tudi tebe vključimo v plan! (Karikatura D. SAVICA)

Naglica in vrstni red škodujeta kvaliteti

Je tako malo, da si ga morajo ljudje sposojati, sestanki in zopet papirji predlogov in mnenj. Nepopisna naglica — do naslednjih ted!

Naj vzamem na primer osnutek tez zakona o zaščiti na delu. Določila z neznatnimi spremembami urejajo doslej urejeno, bolje rečeno neurejeno stanje. Področje zaščite je pereče in terja resnih, kompleksnih rešitev. Ali lahko potem sodeluje pri tem le nekaj ljudi, nekaj forumov? Marsikje je praksa v statutih že prerasla predpise. Ali ne bi kazalo ob urejanju zaščite le-to pogledati, proučiti in uzakoniti pozitivne izkušnje tudi v predpisih?

Že doslej smo ugotavljali, da so posamezni predpisi delani »kabinetsko«. Tak je primer prav na področju zaščite, ko so sprejeli standarde za žerjave, ki v praksi niso bili izvedljivi. Takih in podobnih primerov je več. Prav gotovo bi moral zakon vsebovati osnove vseh elementov zaščite, osnove za proučevanje vseh obveznih normativov, kakor tudi to, da bo jasno določil pravice in obveznosti delavcev in delovne organizacije, da bo usmeril način uveljavljanja zaščite, da bo dal pobudo za ustanovitve ustreznega omrežja strokovnih ustanov, ki bi se znanstveno ukvarjajo z zaščitnimi ukrepi. V zakonu tudi ne bi smeli prezreti važne vloge izobraževanja in obveščanja delavcev o zaščiti na delu. Zakon naj bi posebej dal spodbudo tudi za bolj sodobno, bolj strokovno in bolj učinkovito organizacijo nadzorstva, za večje obveznosti delovnih organizacij, da redno zagotavljajo strokovne preglede o stanju naprav, ki lahko ogrožajo življenje in zdravje delavcev. Vendar pa so za vse to potrebni tudi strokovno usposobljeni kadri. Teh pa, kot vsi vemo, ni! Prav zaradi tega je bilo zaradi slabe zaščite toliko škoda.

Vse to terja torej kompleksno reševanje problematike, kajti takih in podobnih slabosti je več. Nikjer pa ni garancije, da jih brez širokih razprav tistih, ki dnevno uporabljajo predpise, ki neposredno delajo v praksi in si pridobivajo izkušnje, ki dnevno čutijo pomanjkanje strokovno usposobljenega kadra, ne bo še več. Komu torej koristijo predpisi, če ne zajemajo življenja, če pozitivnih izkušenj ne upoštevajo in če negativne bilance ne bodo mogli odpraviti, ker jo ob uzakonjanju nečesa, ki naj bi bilo boljše, tudi ne upoštevajo. Končno predpisi in zakoni niso sami sebi namen. Zatorej je tembolj važno, da sodelujejo ob njih vsi, ki so za to strokovno in praktično usposobljeni. Vsi, ki jim bodo predpisi služili v vsakodnevni praksi.

N. L.

Pristojnosti delovnih enot pogostokrat še na — papirju

(Nadaljevanje s 1. strani)

kov za spore med delovnimi enotami, način oblikovanja dohodka, kajti prav lahko se je dogodilo, da je »živela« ena delovna enota na račun druge, ne zaradi tega, ker je poslovala dobro, temveč zaradi »prelivanja« dohodka iz dobre v slabšo delovno enoto. In iz takšnih razlogov so nastali tudi spori pri delitvi čistega dohodka na osebne dohodek in sklade. Statuti številnih delovnih organizacij torej ne »odstranjujejo« takšnih vzrokov, nasprotno, jih uzakonjujejo in kljub »formalnemu« priznanju delovnih enot dejansko odrekajo le-tem — materialno — ekonomsko osnovo za njihov obstoj, pristojnost in položaj.

In tako kot so zožene pristojnosti organov delovnih enot glede oblikovanja in delitve dohodka in čistega dohodka, so še bolj zožene nekatere njihove druge pristojnosti. V komaj dvajsetini osnutkov statotov industrijskih delovnih organizacij je organom delovnih enot prisojena pravica razpolagati z amortizacijo in drugimi skladi. V manj kot polovici delovnih enot »smejo« sprejemati ali skrbeti za plan, za izpolnitev plana in sestaviti pravilnik enote. V nekaj več kot polovici delovnih organizacij bodo »lahko« delovne enote odločale o delovnih razmerjih, itd. Skratka, smisel decentralizacije se je v številnih delovnih organizacijah »zaključil« tam, kjer naj bi se v resnici »pričel«. Namesto neposrednejše vključevanja delavcev — neposredno ali »vsaj« prek organov delovnih enot — še v številnih delovnih organizacijah centralizacija sredstev in s tem centralizacija v — odločanju.

V resnici pa bi veljalo gospodarjenje s čistim dohodkom — torej vsaj s tem — prenesti povsem v pristojnost organov

neposrednega delavskega samoupravljanja v njej (delavski sveti poslovnih enot, delovnih enot, delovnih skupnosti itd.), kar bi pomenilo usmeriti njihovo pozornost na ekonomiziranje z opredmetenim delom, to je s stroji in surovinami, na gospodarjenje z živim delom, skratka, usmeriti pozornost na celovito problematiko proizvodnih, delovnih procesov.

Ob takšnem opredeljevanju položaja, pravic in pristojnosti delovnih enot vznika upravičena zaskrbljenost, da so ponekod le na pol razumeli in seveda tudi na pol uresničili prej omenjeno ustavno načelo. In analiziranih statotov delovnih organizacij je mogoče razbrati, da so se v polovici le-teh odločili za centralizacijo sredstev. Takoj pa, ko so sredstva centralizirana, nastaja logična posledica tudi — centralizacija sklepov na področju osrednjih organov samoupravljanja. In še dlje, logično nadaljevanje je v centralizaciji funkcij (direktorja ali strokovnih služb) in pogostokrat seveda razpolaganja s sredstvi, recimo za nesmotrne investicije mimo osnovnih nosilcev samoupravljanja. Nič čudnega ni, če potlej lahko razberemo iz posameznih osnutkov statotov recimo določila, da direktor podjetja »odreja« delovni čas (čeprav je to temeljna pravica delovnega kolektiva), da odloča o prodaji osnovnih sredstev, o vlaganjih sredstev skupne porabe, da hrani zapisnike sej delavskega sveta in — celo koordinira delo družbeno-političnih organizacij.

Ponekod so torej le na pol razumeli in seveda tudi na pol uresničili ustavno načelo o položaju delovnih enot. Čas je res skop odmerjen, vendar toliko ga je še na razpolago, da lahko takšne nesmisle popravijo, kjer so jih zagrešili.

PETER DORNIK

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo Izdaja CZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana. Kopitarjeva ul. 1. poštni predaj 319-VI. telefon uredništva 33-723 in 36-672, uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 — Posamezna številka stane 20 din — Naročnina je: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din — Rokopisov ne vračamo — Podlaga plana v rotovini — Tisk in klet CZP Ljudska pravica Ljubljana

NOVE VSEBINE NI MOGOČE UOKVIRITI V STARO PRAKSO

Tako uvodni referat kot tudi razprava na predsedstvu sindikata družbenih dejavnosti sta načela trenutno najbolj aktualna vprašanja, ki v upravnih službah in pravosodnih organih zavirajo hitrejšo in doslednejšo uveljavljanje samoupravljanja. S tem, ko so ustavna določila zagotovila enoten družbeno-ekonomski položaj vseh delovnih ljudi, je treba tudi v upravnih in pravosodnih organih uveljaviti načelo samostojnosti, seveda v skladu z značajem dela, ki ga te službe imajo. Ker morajo biti že v statutih politično teritorialnih enot določene pristojnosti in naloge upravnih organov, se bodo samoupravne pravice delavcev v teh službah omejile le na notranjo organizacijo dela, oblikovanje in delitev dohodka, kadrovsko politiko, skratka na stvari, ki bodo vplivale na čim večjo funkcionalnost teh služb.

Učinkovito in ekspanzivno poslovanje v upravnih in pravosodnih službah pa je v veliki meri odvisno od njihovih materialnih pogojev za modernizacijo, od pravičnega in stimulativnega nagrajevanja delavcev, ki delajo v teh službah. In nagrajevanje je končno odvisno od oblikovanja dohodka. Med seboj tesno povezani problemi, ki jih bo nujno treba reševati skupaj.

Novi sistem nagrajevanja je v upravnih in pravosodnih službah na začetku, saj so ga po večini uvedli šele letos. Vendar pa izkušnje tistih, ki so že predlanskim in lani bili na tako imenovanem poizkusnem sistemu, kažejo, da je največja pomanjkljivost, ki ovira boljše gospodarjenje, prav oblikovanje dohodka. To bo tudi najtíši oreh za omenjene službe, saj na način

financiranja pravzaprav v veliki meri ne morejo sami dovolj vplivati. Največkrat je težko doseči, da bi skupščine družbeno-političnih skupnosti prenehale administrativno določati sredstva za dejavnost teh služb.

S tem pa, ko se oblikuje dohodek upravnih in pravosodnih služb po starih proračunskih elementih, najsi bo po odstotkih od občinskega ali okrajnega proračuna, najsi bo po številu ljudi, ki so zaposleni v teh službah, je nemogoče pričakovati, da bo potem sistem notranje delitve dober in stimulativen. Razumljivo je, da služba, ki dobiva sredstva ločeno za osebne dohodke in za materialne izdatke, ni v ničemer stimulirana, da bi svoje delo bolje organizirala, da bi poiskala notranje rezerve in da bi delavci boljše gospodarili. Ob takem dodeljevanju sredstev je povsem vseeno nekaj ljudi več ali manj.

Kako torej oblikovati dohodek za upravne in pravosodne službe, da le-ta ne bo že vnaprej ovrnil nagrajevanja po delu. Tako v uvodnem referatu kot v razpravi so člani predsedstva sindikata družbenih dejavnosti nakazali najbolj perspektivno in realno možnost: oblikovati dohodek po vrsti, obsegu, strukturi in pomembnosti nalog, ki jih morajo te službe opravljati po svojem programu dela. Sem sodi delo, ki ga prevzemajo te službe po zakonitih predpisih in sklepih skupščin politično-teritorialnih enot.

Če se bo torej dohodek tudi teh družbenih služb oblikoval po programu dela, ga bodo delavci tudi lažje delili po obsegu in kvaliteti dela. Ker pa notranja delitev ni samo delitev osebnega dohodka, pač pa delitev celokupnega dohodka (ki naj bi ga ne

dobili ločeno za osebne dohodke in materialne izdatke, pač pa kot celoto, s katero razpolaga delovna skupnost), se bo nujno treba domeniti, kaj vkalkulirati v ceno storitev. Prav gotovo ni dovolj pri oblikovanju dohodka upoštevati le vloženo delo, temveč tudi enostavno reprodukcijo materialnih sredstev, ki so potrebna za modernizacijo poslovanja in napredek službe. Tako sredstva kot skrb za dobro gospodarjenje, pa so pravice in dolžnosti delavcev — upravljalcev v upravnih in pravosodnih službah. S tem bodo stimulirani za smotno gospodarjenje in končno bo racionalno trošenje teh sredstev vplivalo na boljše delovne in življenjske razmere delavcev v teh službah.

K dohodku, ki je oblikovan na programu dela, sodita seveda tudi realen program in realna sistemizacija delovnih mest. Ob tem pa tudi iskanje in izkoriščanje notranjih rezerv, če naj bo nagrajevan vsak po delu. Nedvomno je doba novega sistema v teh službah še prekratka, da bi glede tega našli najboljše rešitve. Zlasti programi niso odvisni samo od ene same službe. Začeti pa bo vendar treba programirati koordinirano in obvezno, če naj bosta tudi upravna in pravosodna služba racionalno izkoriščeni. Perspektivno gotovo ni, da po večini pojmujejo značaj upravne in pravosodne službe tako, da se ne da vnaprej programirati dela, ker vedno pridejo dodatne naloge. Zaradi tega zaključujejo, da so upravičeni imeti (za vsak primer) več sistemiziranih delovnih mest.

Pogojeno je tako pojmovanje z dosedanjjo prakso, saj se čisto dogaja, da razni forumi na naglico zahtevajo analize in podatke, ki se v kampanjah duplirajo ali triplirajo. In največkrat gredo povečane naloge na račun

delovnih kolektivov, saj ne dobijo zanje nikakih dodatnih sredstev in še redno delo jim zastaja.

Razumljivo je, da vsega dela ni mogoče do potankosti vnaprej predvideti, dajo pa se stvari okvirno načrtovati. Da se predvideti delo, ki ga bodo morale upravne službe na vseh nivojih opraviti v tekočem letu, če upoštevajo družbene plane, politične in druge smernice na svojem območju. To pa je tudi realna osnova za programiranje dela. Kajti šele kompleksno programiranje od najvišjih politično-teritorialnih organov preko izvršnih organov in raznih strokovnih služb do uprave, bo porok, da bodo programi realni tudi v službah, kjer se končno uresničujejo.

S tem pa ne bo postavljen na trdnjša tla samo sistem financiranja, temveč bodo programi dela vnesli tudi mnogo več sistematičnosti v delo teh služb, kot pa je je bilo doslej. N. L.

Delavci IKL: Najnižji osebni dohodki naj bodo 30.000 din

Razgovor s kolektivom industrije krogličnih ležajev v Beogradu o tem, kaj naj bi storili, da bi to zahtevo uresničili in skrajšali pot do zelenih osebnih dohodkov.

Zahteve za povečanje osebnih dohodkov so izrazili v vseh ekonomskih enotah Industrije krogličnih ležajev v Beogradu. Gre za povečanje nad predvidenim zvišanjem. K temu so, kot pravijo, največ doprinesli razgovori na temo: cene v mestu naraščajo, zakaj ne bi še zaslužki v tovarni!

Nimamo denarja za tolikšno zvišanje — pravi predsednik delavskega sveta IKL Dušan Pavlović. — Razen če ne želimo zmanjšati osnove tehniškom in inženirjem. To neumnost pa smo enkrat že storili...

VEN IZ KROGA

V IKL po malem vsi postajajo nestrpni. Skrbijo za rekonstrukcijo, čeprav ni jasno, da bi v bližnji prihodnosti na njen račun dosegli večje koristi. To razhajanje se vleče že tretje leto. Težave so se sicer začele leta 1962 (tako kot marsikod

Kiš poudarja pomanjkanje tehničnega kadra. Posebej močno fluktuacijo, zanje še najbolj nevarno.

BREZ NJIH NE GRE, AMPAK...

Inženirji in tehniki so odhajali zato, ker so bili slabo nagrajeni; zato, ker jih v Beogradu ni dovolj in so jim drugod ponudili tisto, česar IKL ni mogel: stanovanja.

Dileme ni. Brez tehničnega kadra tovarna ne more preiti na velikoserijsko proizvodnjo. To pa je prvi pogoj hitrejšega rasti. Ampak — večina proizvajalcev predstavljajo priučeni delavci. (Kvalificiranih skoraj nimajo, ker niso potrebni.) To je množica, ki strahovito pritiska. Njihovi zaslužki pa so resnično nizki: osnove šele zdaj povečujejo na 21.000 dinarjev.

Rezultati ankete med delavci v oddelku za proizvodnjo prstnov kažejo zgornjo njihovo razpoloženje. Na vprašanje, kakšne naj bodo osnove osebnega dohodka za posamezno kategorijo zaposlenih, odgovorjajo, da je treba občutneje povečati dohodek tistih, ki imajo najnižje osnove.

Razgovori o povečanju osebnih dohodkov pa so bili zelo burni. Čeprav so se nanje pripravili, so vseeno potekali zelo neorganizirano. Kaže, da nihče ni našel dovolj poguma, da bi kolektivu glasno in jasno povedal, kaj je treba storiti, če naj bi podjetje hitreje napredovalo.

Mnogi delavci so rekli: 30.000 dinarjev je minimum za življenje v Beogradu. Mi smo jih, po zaključku razgovorov, vprašali, kaj bi bilo mogoče storiti, da bi dosegli tak dohodek in da bi se sorazmerno povečali tudi dohodki strokovnjakov.

NOVI PROBLEMI

Milorad Ikonović, kvalificiran delavec, je dolgo premisljeval, preden je povedal:

— Delovna disciplina je prvi pogoj. Pod tem razumem: Točen prihod in odhod z dela, potem pa pedantnost pri delu: skrb za stroje, boljše izkoriščanje orodij.

— Zakaj ni tako?

— Pri nas so zvečine zaposleni priučeni delavci. Mnogi še zdaj ne razumejo, kaj je delo za strojem. Res pa je, da tudi ni bilo dovolj poskrbljeno, da bi čimprej postali pravi industrijski delavci.

Po mišljenju Dragana Grabušića, kvalificiranega delavca, je v podjetju veliko rezijskih delovnih mest in precej ljudi, ki bi jih proizvodnja lahko pogrešila.

Električar Momčilo Atanacović je bil zelo oster:

— Če naši vodilni mislijo, da je treba povečati strokovni kader, bi bilo prav, da prej vprašajo strokovnjake, zakaj novi stroji stojijo. Zakaj, dalje, nimamo orodij, ki bi jih tudi naši konstrukterji lahko pripravili. Brez tega ne moremo vplivati na produktivnost. Na vsakem stroju plačujemo zastoj. Delavec pa ima svojo normo...

Polkvalificirana delavca Milica Lučić in Velja Veljskovski menita, da bi morali več in bolje delati. Branislava Stefanović se je zavzela za nove strokovnjake, ampak: »To je tek brez konca. Če ti povečajo njihov dohodek, ga bo nekdo drug še bolj...«

Miodrag Djordjević, polkvalificiran delavec, je bil kratek in jasan.

— Manj boleznin, nepravilnih izostankov in manj izmečka!

Doktor Predrag Dimitrijević, tovarniški zdravnik, je prav tako povedal svoje mnenje:

— Poklenih boleznin k sreči ni. Vendar pa zavoljo splošne telesne šibkosti delavcev vsaka najmanjša infekcija avtomatično vpliva na začasno odstranitev z delovnega mesta. Tako bo vse dotlej, dokler se ne bodo izboljšali slabi stanovanjski pogoji, standard in zdravstvena kultura naših delavcev.

Iz odgovorov je jasno razvidno, da dela in skrbi za nikogar, zlasti pa za samoupravne organe, vodilne delavce, družbeno politične organizacije ne bo zmanjkalo.

Kajti potrebno je skrajšati pot do zelenih 30.000 dinarjev.

S. MARINKOVIĆ
(PO »BORBI«)

G L O S A

Malokrat se z avtobusom vozim po Ljubljani, dosledno pa se izogibam prevozem s tem kolektivnim vozilom za navadne državljane ob prometnih konicah, ker pač živcev ni mogoče kupiti na trgu ali v trgovini kakor solato. Gneča zjutraj, ko greš na delo in ko se vračaš utrujen domov, razni ukazi spremljevalca ali spremljevalke: »Pomaknite se malo naprej!« ko si si komaj priboril na tleh prostor za eno samo nogo — vse to je natezalnica za živčevje in nič čudnega, če kdaj komu med vožnjo popusti ali če da duška svoji nejevolji s pismom uredništvu in s protestom nad nekulturnim prevozom in včasih tudi nekulturnimi prevozniki.

Zdaj, ko se je v kratkih časovnih intervalih kar dvakrat povečala prevozna tarifa, potniki še bolj negotujejo. Za 100 % dražji prevoz, gneča pa še vedno tolikšna kakor poprej.

Bojna sekira med potniki in prevozniki je potisnjena za ped globlje v zemljo... Slišati je očitke o nečloveškem oduštvu in egoizmu v mestnem avtobusnem prometu. Poleg že znanih o zaroblenosti in togosti nekaterih šoferjev in spremljevalcev.

*

Splača pa se prisluhniti tudi opravljanim in klevetanim ljudem iz mestnega prometa.

Priznavajo:

Ob prometnih konicah, to je zjutraj med pol šesto in pol sedmo uro in od enih do treh popoldne, je prevoz z avtobusi neudoben, nekulturn, da celo nečloveški. Za potnike in za avtobusno osebje. Okoli dveh je na ljubljanskih cestah 30.000 ljudi, avtobusi pa jih sprejmejo največ 10.000. Nihče rad ne čaka na naslednje vozilo, zato se gneti kratko malo ni mogoče izogniti.

Podjetje Ljubljana-transport, ki skrbi za mestni promet, je na pristojnih mestih predlagalo, da bi vsaj ustanove pomaknile začetek in konec uradovanja za kake pol ure naprej in dokazovalo, da v drugih državah prvi pričenjajo delati ob šestih, zadnji pa ob devetih in je zato tudi prevoz bolj urejen. Toda dopovedovanje je bilo zaman.

Da bi dokupili nekaj avtobusov, se ne splača. Znebili bi se sicer očitkov o nekulturnem prevozu, prilili pa olje na očitke o odiranju potnikov. Prevoz ne bi več stal štirideset dinarjev, ampak šestdeset ali sedemdeset, ker bi nova vozila uporabljali samo ob največjem navalu, amortizacija, izdatki za službeno osebje in razne takse pa bi jih ravno tako obremenjevali kakor vse ostale avtobuse.

Vseh teh problemov ne bi bilo, če bi bili avtobusi konstruirani kakor harmonike. Od osmih do dveh bi jih stisnili za prevoz 30 ljudi, ob enih pa raztegnili, da bi lahko sprejeli po dvesto potnikov...

Pobožna, neuresničljiva želja.

Tako neuresničljiva, kakor je želja, da bi bila Ljubljana Dunaj ali Bologna. Na Dunaju namreč občina plača nove avto-

vanj, kolektiv pa šteje 1800 ljudi. To je povečalo fluktuacijo, ki so jo povzročali že nizki osebni dohodki. Od leta 1959 si namreč niso mogli privoščiti večjih zaslužkov.

Njihovi sosede v Litostroju pa so ta čas dobili okoli 1000 stanovanj, čeprav jih je komaj polovica več kot njih...

Po prehodu na redni obračun je podjetje Ljubljana-transport predlagalo mestnemu svetu, naj bi izravnava razliko med voznimi in dejanskimi prevoznimi stroški, ki so zadnje čase znatno porasli. Če bi pristali na to, bi prevoznih tarif ne bilo treba poviševati. Pokrival naj bi 380-milijonski deficit in prispeval 120 milijonov za sklade podjetja, do katerih so upravičeni kakor vsi drugi solidni delovni kolektivi. Pa tudi potrebni za voljo stanovanjske stiske.

Samo za konjske živce

Predlog je padel v vodo.

Mestni svet je po dolgih razpravah sklenil, naj podjetje Ljubljana-transport uvede ekonomske cene, ker v občinskih blagajnah oziroma proračunih ni denarja za pokrivanje deficitov v mestnem prometu.

S tem je podjetje Ljubljana-transport dobilo legalno dovoljenje, da potniki v prihodnje plačajo vsako podražitev goriva, taks in tako dalje in prispevajo tudi denar za sklade.

Kam bo to pripeljalo, ni mogoče predvideti. Dejstvo pa je, da znašajo povprečni osebni dohodki spremljevalcev po novem 40.000 din, v letnih mesecih pa se bodo zaradi zmanjšane prometa skrčili na 30.000 din. Ta preventivni ukrep zoper fluktuacijo pa bodo »po potrebi« še zaostriili. Od 80 prosilcev za stanovanja jih bo že letos predvidoma 40 do 50 uslišanih.

Mestni avtobusni promet bo torej ostal drag in — nekulturn. Kolikor ne bodo lepi zaslužki primamili med spremljevalce tudi šolanih ljudi. Neka štu-

Sreča naprodaj

(Foto: M. Šparovec)

drugod), vendar tudi lani še niso bile odpravljene.

— Lani smo vseeno staknili konec s koncem — govori o »suih letih« generalni direktor Ivan Sekš. — Verjeli smo, da bo selitev v nove prostore potekala z manjšimi bolečinami. Delali smo ob težkih pogojih. Rekonstrukcija je kasnila...

Vlaganja že zdaj dajejo nekaj boljše rezultate; valjarna, ki je te dni začela obratovati, bo vplivala na bolj ekonomično poslovanje, ker bodo ostale kapacitete bolj skladno izkoriščene. Ampak, anuitete so velike. — Zaradi spreminjanja instrumentov med potekom rekonstrukcije smo se zadolžili za milijardo dinarjev več, kot smo planirali — pravi Sekš. — Tudi to pa bo treba vrniti!

Težav pa tudi v prihodnje ne bo manjkalo. Tako letos, kot v naslednjih letih, skladi ne bodo obilni. In dohodki bodo nižji od zelenih.

— Smo v izgradnji, tehnično nismo dobro povezani, pa tudi delati ne moremo tako, kot bi morali — meni predsednik upravnega odbora Jozef Kiš.

— Imamo administracijo, kakršno moramo imeti, čeprav bi lahko delala tudi za dvakrat večjo proizvodnjo.

O RAZISKOVALNEM DELU V NAŠI INDUSTRIJI S SVETOM V KORAK

ŽELIMO KOT ENAKOVREDNI PARTNERJI SODELOVATI V MEDNARODNI DELITVI DELA IN SE S SVOJIMI PROIZVODI UČINKOVITO AKTIVIRATI NA MEDNARODNEM TRŽIŠČU. MATERIALNE POGOJE ZA TO ŽE IMAMO, SAJ NAŠA INDUSTRIJA PROIZVAJA VEČ, KOT POTREBUJE ZASE.

TEJ HVALISAVI UGOTOVITVI PA MORAMO DODATI ŠE DRUGO, MANJ POHVALNO, NAMREČ, DA V TEHNOLOGIJI, PROIZVODNOSTI IN KAKOVOSTI NE DOSEGAMO INDUSTRIJSKO RAZVITIH DRŽAV, KER JE TEMELJ ZA VSE TO — RESNO RAZISKOVALNO DELO — RAZMEROMA ŠE ZELO ŠIBAK.

ČE TÖ PRIZNAMO, NE MOREMO SAMOZAVESTNO TRDITI: NAŠA INDUSTRIJA BO V KRATKEM KOS TUJIM KONKURENTOM. TI NAMREČ NE ČAKAJO, DA JIH DOHITIMO, AMPAK GREDO SVOJO POT NAPREJ. ČE HOČEMO Z NJIMI V KORAK, BO PAČ TREBA POHITITI IN SE V MARSICEM BOLJ POMUJATI KOT DOSLEJ...

Naš gospodarski razvoj je že vsa po-
vojna leta izredno dinamičen. Lahko se
pobahamo, da smo v fizičnem poveče-
vanju proizvodnje zasedli eno izmed
prvih, če ne celo prvo mesto. Zasedli
smo ga s povečevanjem proizvodnih
kapacitet, z gradnjo novih tovarn in z
urejanjem novih obratov.

65,4 % podjetij sploh ne ukvarja z raz-
iskavami.

Ce upoštevamo, da tudi občasno raz-
iskovalno delo ne predstavlja sistema-
tične skrbi za napredek proizvodnje, po-
tem lahko zapišemo, da kljub spozna-
nju o nujnosti raziskovalnega dela za
razvoj gospodarstva, 85 % naših gospo-
darskih organizacij tega v praksi ne
upoštevajo.

UGOVORI, KI NE DRŽIJO

Delovni kolektivi se lahko izgovar-
jajo, češ čemu naj se sami ukvarjamo
z raziskavami, saj te naloge lahko opravi-
mo v zunanji raziskovalni inštituti.

In ta izgovor je v marsikaterem pri-
meru upravičen. Povsod po svetu si
malo majhnih podjetij privoščijo lastno
raziskovalno enoto ali lasten inštitut,
ker to ne bi bilo ekonomično in ker
finančno stanje tega kratko malo ne bi
preneslo.

Toda izgovor demantirajo sumarni
izdatki za raziskovalno delo. Sicer res
kažejo večjo skrb za raziskovalno delo,
saj je naša industrija izdala zanj 1.1962
3 milijarde 853 milijonov, leto poprej
pa 2518 milijonov, toda večino teh sred-
stev so prispevale tiste tovarne, ki ima-
jo lastne inštitute, medtem ko so stro-
ški raziskav v zunanji institucijah zna-
šali leta 1962 samo 785 milijonov di-
narjev...

Se tole:
Raziskovalno delo je razvito pred-
vsem v podjetjih, ki zaposlujejo več kot
4000 delavcev, saj se jih 64 % ukvarja
z raziskavami.

Zelo problematične pa so gospodarske
organizacije s 1000 do 2000 delavci,
to je tiste, ki si prizadevajo, da bi z
obrnitnega načina proizvodnje prešle
na industrijsko produkcijo velikih serij.
Prav to pa terja večjo skrb za izpopol-
nitev tehnologije in vsega drugega, kar
je moč doseči z dobro organiziranim
razvojnim delom...

»ISKRA« — REKORDER

Ta neenaka skrb in prizadevanost in-
dustrije za razvoj pa je še bolj očitna,
če povemo, da osem gospodarskih
organizacij prispeva kar 60 % vseh sred-
stev za raziskave oziroma, da je tovarna
Iskra v Kranju pokrila 1962. leta 40 %
vseh stroškov, ki so jih imele gospodarske
organizacije v tem letu z raziskavami.
To je milijardo 657 milijonov di-
narjev.

Ob tem podatku zbledi seveda tudi
zadovoljstvo nad tem, da je slovenska
industrija v letu 1962 vložila v razisko-
valno delo 1,3 % družbenega proizvoda
brez prispevkov družbenih namenskih
skladov za raziskovalno delo v indu-
striji, ki odstotek povpišajo na 1,7 %.
Če namreč prispevek Iskre odštejemo,
je industrija izdala za raziskovalno de-
lo samo 0,8 % družbenega proizvoda,
torej veliko manj kakor dajejo indu-
strijsko razvite države. Razlika znaša
1,2 do 2,2 %.

Govorimo pa, da moramo dohiteti
tuje konkurente na mednarodnem tr-
žišču.

MED PANOGAMI SO VELIKE RAZLIKE

Raziskovalno delo je najbolj razvito
v rudarstvu, črni metalurgiji, nekovin-
ski in elektroindustriji. Zelo problema-
tične pa so barvna metalurgija, lesna,
papirna, usnjarska, čevlarska in živil-
ska industrija.

Od sedmih podjetij barvne metalur-
gije ima le eno raziskovalno enoto. Sa-
mostojnega raziskovalnega inštituta za
to področje sploh ni, razen kolikor se
z raziskavami ne ukvarjajo drugi in-
štituti.

Odkar je ukinjen lesni oddelek In-
štituta za gozdno in lesno gospodarstvo
v Ljubljani, se z raziskovalnim delom
na področju lesne industrije nihče ne
ukvarja. Od 62 podjetij imata le dve
lastne raziskovalne enote, kakor vemo,
pa prav lesna industrija intenzivno išče
možnosti, da bi svoje izdelke plasirala
na tujem.

Najlažja rešitev: da obudimo od
mrtvih lesni oddelek Inštituta za gozdno
in lesno gospodarstvo, nekateri predla-
gajo ustanovitev samostojnega inštituta,
sama podjetja pa — no — čakajo, kaj
bo nastalo iz tega.

Prav takšno lahkomišelnost bi lahko
očitali industriji usnja. Nima lastnih
raziskovalnih enot, ki bi mogoče lahko
poskrbele, da usnje ne bi precej raz-
pokalo, ko v dežju obujemo čevlje, de-
javnosti Usnjarskega inštituta v Dom-
žalah pa tudi ni kdo ve kako čutiti v tej
stroki.

Problematična je tudi prihodnost
naše živilske industrije. Od 35 živilskih
tovarn imajo le 3 lastne raziskovalne
enote. Z raziskavami v zvezi s konser-
viranjem in predelavo živil pa se od
samostojnih inštitutov ukvarja le Ke-
mični inštitut Borisa Kidriča.

Lahko pa se tolažimo, da v steklarski
industriji v prihodnje ne bo večjih pro-
blemov, saj bo TOS v Ljubljani v krat-
kem prevzel skrb za vse potrebne raz-
iskave; ustanavlja namreč samostojen
inštitut. Raziskave na področju emajli-
ranja bo v svojem inštitutu opravljala
Tovarna emajlirane posode, Saturnus v
Ljubljani pa bo poslej skrbel za raz-
iskave na področju kovinske industrije.
Prav tako s samostojnim inštitutom.

RAZISKOVALCI — PROBLEM ZASE

Omenjena anketa je opozorila še na
drug akuten problem, to je na problem
kadrov v raziskovalnih inštitutih in raz-
iskovalnih enotah. V vseh anketiranih
podjetjih je skupno samo 241 samostoj-
nih raziskovalcev z visoko izobrazbo,
28 pomožnih z višjo izobrazbo in 341 po-
možnih raziskovalcev s srednjo izobraz-
bo. Skupno pa tvorijo le 1 % vseh za-
poslenih.

Pomanjkanje je tembolj pereče, ker
so raziskovalci koncentrirani v inštitu-
tih, saj jih je tu več kakor v razisko-
valnih enotah gospodarskih organizacij.
Od skupno 610 raziskovalcev v Slove-
niji jih je samo v Zavodu za avtomati-
zacijo 58 z visokošolsko izobrazbo, po-
možnih z visoko ali srednjo šolo pa 151.
Torej ena tretjina.

Raziskovalci so večinoma iz tehni-
ških strok — kemiki, strojniki in grad-
beniki, drugih je samo 3 %, od tod tudi
enostranska usmerjenost raziskovalnega
dela v gospodarskih organizacijah v re-
ševanje tehnoloških problemov v pro-
izvodnji. Reševanje vseh drugih vpra-
šanj, kot so organizacija dela, zajema-
nje in analiza stroškov, raziskave trži-

ščnejša akcija za usmerjanje strokov-
njakov v raziskovalno delo. Zveza raz-
iskovalnih organizacij predlaga, naj bi
se inženirji ukvarjali predvsem z raz-
iskovalnim delom, strokovno vodstvo v
neposredni proizvodnji pa naj bi pre-
vzeli strokovnjaki z višjo strokovno
izobrazbo. S tem pa problem še ne bi
bil rešen, ker bi kazalo v perspektivi
organizirati poleg raziskovalnih enot še
samostojne raziskovalne organizacije, ki
bi reševale probleme celotnih strok. Za-
to je po mnenju omenjene Zveze nujno
organizirati še tretjestopenjski študij
na fakultetah, da si strokovnjaki pri-
dobijo potrebno znanje za delo na
raziskovalnem področju.

Sele potem bo mogoča tudi vsebina
ska preorientacija raziskav, ki so zdaj
usmerjene, kakor rečeno, predvsem na
reševanje ožjih vprašanj tehnologije su-
rovinске baze ipd., zanemarjeni pa so
ekonomsko družbeni problemi. Hkrati,

V zadnjih letih pa nam postaja ved-
no bolj očitno, da naša tehnologija šepa,
da v proizvodnosti in kakovosti zaosta-
jamo za industrijsko razvitiimi državami,
ker smo prezrli v svetu že davno
priznani in upoštevano spoznanje, da
mora gospodarski razvoj temeljiti na si-
stematičnem, organiziranem raziskoval-
nem delu.

Napako seveda že popravljamo. Pred-
vsem uspehi na področju tehnike so re-
zultat intenzivnega in vedno bolj orga-
niziranega raziskovalnega dela, ki po-
staja sestavni del proizvodnje.

Razumljive so torej sugestije, naj bi
v naslednjih sedmih letih raziskovalno
delo prehitelo razvoj gospodarstva, za
katerim zaostaja, in pomagalo izboljšati
tehnologijo, proizvodnost in kakovost
naših industrijskih produktov.

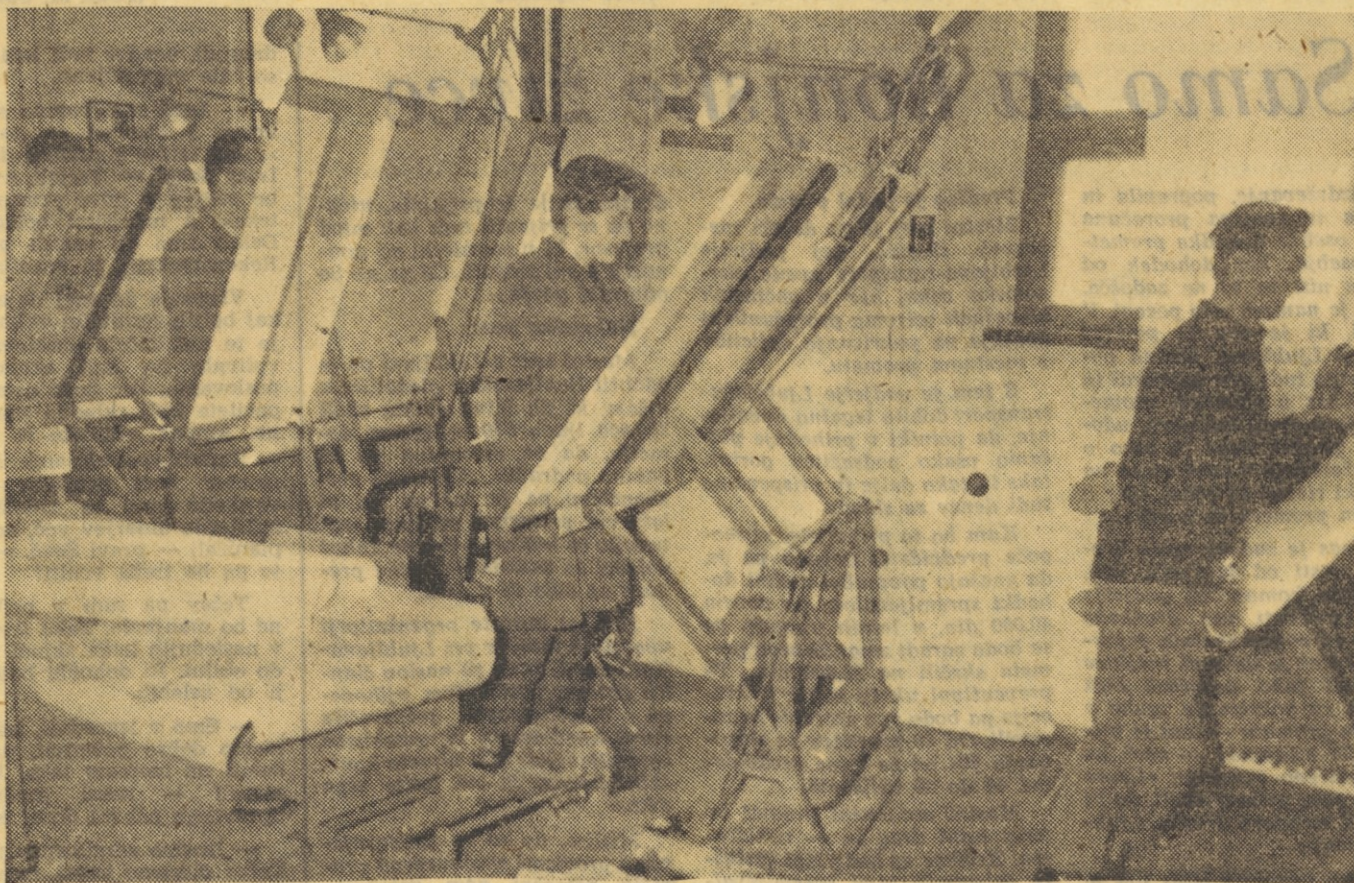
Kakšni pa so pogoji za to?

NA VIDEZ JE VSE LEPO

Gospodarska zbornica SRS je anke-
tirala 301 gospodarsko organizacijo o
raziskovalnem delu. Odgovorilo ni skup-
no samo 112 podjetij, od katerih jih je
34 tako majhnih, da nimajo pogojev za
samostojno raziskovalno delo, 87 pa jih
na anketo ni odgovorilo.

Ceprav so bile prve raziskovalne eno-
te in inštituti ustanovljeni v letu 1960,
so delovni kolektivi začeli bolj ceniti
raziskovalna prizadevanja šele nasled-
nja leta, ko so ugotovili, da se ni ravno
lahko vključiti v mednarodno delitev
dela. 1961. leta smo imeli v Sloveniji sa-
mo 3 raziskovalne inštitute pri gospo-
darskih organizacijah, naslednje leto se
jim je pridružilo še pet. Poleg tega so
podjetja organizirala številne razisko-
valne enote. Lani smo zopet pridobili
pet raziskovalnih inštitutov, in sicer v
strokah, ki jih prej niso imele.

Podrobnejša analiza raziskovalnega
dela v industriji pa je manj zadovoljiva.
Na intenziviranje in kakovostno izbolj-
ševanje proizvodnje s pomočjo razisko-
valnega dela so mnogi naši delovni ko-
lektivi slabo pripravljeni. Le 15 % se
jih namreč dejansko sistematično ukvar-
ja z raziskovalnim delom, 19,3 % ob-
časno poskrbi za to, medtem ko se

šča ipd. prepuščajo večinoma ekonom-
skim inštitutom, kolikor sploh posku-
šajo ekonomske probleme reševati z raz-
iskovalnim delom.

V vsej slovenski industriji se namreč
s tovrstnimi raziskavami ukvarja samo
pet ekonomistov in dva matematika
(brez pomožnih sodelavcev).

Vse to govori, da je v prihodnje po-
trebna poleg povečevanja raziskovalnih
kapacitet v nekaterih strokah tudi na-

ko potekajo raziskave za nove proizvo-
de ali za izboljšanje kakovosti, bi ka-
zalo proučevati tudi notranje in zuna-
nje tržišče, da bi si bili že vnaprej na
jasnem o uporabi raziskovalnih rezul-
tatov. Ugotovljeno je na primer tudi,
da avtomatizacija proizvodnje povzroča
vrsto socioloških, psiholoških, ekonom-
skih in drugih vprašanj, ki bi jih morali
obenem enako resno proučevati kakor
samo avtomatizacijo produkcije, da nam
ne bi povzročali kasnejše raznovrst-
nih večjih težav.

Vse to so lepe pobude in predlogi.
Zveza raziskovalnih organizacij Slove-
nije, njihova realizacija pa je v rokah
delovnih kolektivov.

Pogoj za realizacijo so zadoštna sred-
stva za raziskovalno delo in aparaturu,
ki jo potrebujejo raziskovalni inštituti
in enote in ki bi jo morali delovni ko-
lektivi nenehno izpopolnjevati z naj-
novejšimi znanstvenimi in tehničnimi
dosežki. V ta namen bi morala indu-
strija po predvidevanjih strokovnjakov
1970. leta prispevati 2,5 % do 3 % svo-
jega družbenega proizvoda, medtem ko
naj bi za vse raziskovalno delo pora-
bili v 1970. letu 2 % narodnega dohodka,
da bi postale želje po vključitvi v me-
narodno delitev dela in prizadevanja
po uspešnem plasmaju naših proizvodov
na tujih tržiščih ekonomsko opravičljive
in rezultati zunanjetrgovinske za-
menjave boljši kakor so današnji.

Seveda uspeh ni odvisen samo od
vlaganj industrije v raziskave, ampak
od celotne bodoče strukture raziskoval-
nih ustanov, vključno samostojne in-
štitute in univerzitetne znanstvene usta-
nove, ki naj bi se v prihodnje bolj pri-
lagajale potrebam gospodarskega raz-
voja in vsklajale s splošnim znanstve-
nim razvojem v svetu.

To je že praksa industrijsko razvitih
držav, in sicer dobro preizkušena in
uspešna praksa. Načelno jo vsi odobra-
vamo, praktično pa je mnogi še ne
posnemajo.

MARIOLA KOBAL

ISKREN POGOVOR O PROBLEMIH

Ko je naš novinar prispel v Maribor, še ni vedel, v katero delovno organizacijo se bo napotil. Ko pa se je odločil za tovarno duška Ruše, je vedel le to, da je občni zbor tamkajšnje sindikalne podružnice zelo resno in kritično presojal delovanje te delovne organizacije. Odločilno za našega novinarja pa je bilo dejstvo, da je bil ta občni zbor le dober teden pred njegovim prihodom. Njegova naloga je bila običajna: kar največ zvedeti od članov delovne organizacije o tem, kako upravljajo tovarno, decentralizirajo gospodarjenje in delijo dohodek po delu.

Ta uvod je potreben zato, da ne bo nikakršnega nesporazuma.

NAJPREJ SO MU POVEDALI, KAJ JE PROBLEM

Tudi tokrat si je novinar naredil načrt za svoje delo. Najprej je nameral najti tovariša, ki je poročal običnemu zboru. Potem — prečitati poročilo in zapisnik razprave običnega zbora. Nato šele začeti razgovore s člani delovne organizacije.

Načrt pa se mu je izjalovil. Iskanega tovariša je našel pri zdravniku in ga ni mogel odtegniti od pregleda. Pri tajniku sindikalne podružnice ni dobil iskanega gradiva, ker le-ta ni hotel storiti ničesar brez novega predsednika podružnice. Ta pa je menil, da je treba najprej govoriti z direktorjem, ali vsaj s sekretarjem podjetja.

Ker je predsednik zvedel po telefonu, da je direktor bolan, sekretar pa še za nekaj minut zavzet, je premor izkoristil tako, da je vprašal novinarja, če ga le ni morda privedlo v tovarno še kaj drugega, razen zanimanja za upravljanje, gospodarjenje in delitve?

Sele tedaj se je novinarju zazdelo, da je njegova prisotnost v podjetju — delikatna. Dotlej je namreč mislil, da se je pregrešil le zoper »protokolarni red« tovarne.

Sekretar podjetja mu je razbil še zadnje dvome o tem, ker mu je odkrito rekel, da ga sprejemajo z nezaupanjem. Pokazal mu je dva članka, v katerih so novinarji »napačno informirali javnost« o dogajanjih v njihovi delovni organizaciji. Zapisali so namreč, da so v tem podjetju plačali osim vodilnim uslužbencem davke na osebne dohodke.

»V resnici pa ni tako,« je pojasnjeval sekretar. »Ne gre za osem vodilnih uslužbencev, temveč samo za dva. Drugi so tehniki in inženirji. Pa tudi vsega davka od osebnih dohodkov jim podjetje ni izplačalo, temveč samo del. Tisti del davka na osebne dohodke, ki izhaja iz povečanih dnevnic za službena potovanja v Ameriko...«

Novinar je pojasnil, da zaradi tega ni prišel in ponovil nalogo, zaradi katere je obiskal delovno organizacijo. Izrazil je prepričanje, da so vzroki njegovega prihoda pomembnejši od zadeve, ki mu jo pojasnjujejo.

»Za nas pa je to glavni problem,« se je zavzel za njihovo stvar sekretar tovarniškega komiteja Zveze komunistov, ki se je medtem vključil v pogovor. »Če ste že tu, vam želimo razjasniti ta problem in želimo, da ga razjasnite v pravi luči. Poklical bom tovariše, za katere gre, in naj vam povedo, da niso vodilni uslužbenci in da jim nismo plačali vsega davka na osebne dohodke.«

Ker so tovariši res prišli, novinarju ni preostalo drugega kot da sprejme ponujen razgovor. Na tihem se je ošteval, zakaj ni poskrbel za to, da bi dobil v roke poročilo sindikalne podružnice že pred tem, kajti pred dvanajstimi možmi se je znašel povsem neinformiran.

NOVINARJU PA SE JE ZDELO, DA JE VZROK PROBLEMA V TEM, KER SO PROBLEMI ŠTEVILNI

Tega razgovora se je udeležilo sedem inženirjev in tehnikov, oba že omenjena sekretarja, bivši in sedanji predsednik in tajnik sindikalne podružnice. Govo-

»Vse bolj se mi zdi, da je problem, o katerem je informirana javnost, nastal iz problemov, ki se jim pravi delitev dohodka,« je ponovil novinar svojo prejšnjo misel.

»Saj jim nihče ne odreka nagrade,« je poudaril bivši predsednik sindikalne podružnice. »Mislim pa, da imamo prav, če hočemo najprej videti, ali bo nova tovarna res tako koristna, kot slišimo. Takrat jim damo tudi milijonske nagrade. Imamo pa pomisleke tudi zaradi tega, ker bo v novi tovarni delo tako popolno, da bodo delavci lahko v belih srajcah in kravatah, medtem ko bodo v tej stari tovarni delali še vedno na najbolj umazan način... Tako bo, če ne bomo poskrbeli za skladen razvoj.«

»Če nas tukaj ne morejo ali ne vedo primerno ceniti, pa bo najbolj prav, če gremo tja, kjer nas bodo bolje cenili,« je izjavil eden izmed inženirjev.

Tu sploh ni več vprašanje, komu so plačali davek od osebnih dohodkov in koliko. To vprašanje je proti dejanskim problemom — problemem. Toda od kod je nastal tako oster razdor med strokovnjaki in proizvajalci in morda še kom? Na to vprašanje si je skušal odgovoriti novinar z nadaljnjimi razgovori.

POTEM SO MU REKLI, DA TIČI PROBLEM V PROBLEMU SAMO-UPRAVLJANJA

Ko je novinar prebiral poročilo izvršnega odbora sindikalne podružnice običnemu zboru, je postal pozoren zlasti na naslednje: »Poudariti je potrebno, da se zadnje čase posveča vse manj pozornosti samoupravnemu organom in da je sindikalna podružnica vse bolj odpravljena v ozadje, saj se njeni sklepi in predlogi malokdaj upoštevajo ali pa se o njih sploh ne razpravlja.«

Zapisal je izjavo tovariša iz proizvodne duška:

»Naš obratni delavski svet in odbor sindikata že več kot pet let ob vsaki priložnosti zahtevata garderobo, ki je ni v obratu, sanitarije in jedilnico. Pa ni odgovora in ni rešitve in je bržčas ne bo.«

Iz razprave o statutu delovne organizacije:

»Nekje naj se tudi zapiše, da so člani delavskega sveta dolžni o vsem, kar so razpravljali na zasedanju, seznaniti delavce.«

Iz razprave na običnem zboru sindikalne podružnice:

»Da bodo posamezni obrati čim prej obveščeni o delu in sklepih organov delavskega samoupravljanja, bi bilo dobro, da se v tajništvo delavskega samoupravljanja zaposli še ena oseba, da bo delo

potreben. Novinar je trdil, da je to povsem odvečna služba v podjetju, ko vendar delajo vse službe podjetja za organe upravljanja in po njihovih sklepih. Predsednik delavskega sveta pa je vztrajal pri mišljenju, da nekdo pač mora delati za organe upravljanja, sicer obrati res ne bodo nikdar obveščeni o sklepih, mnenjih in stališčih organov delavskega upravljanja.

KONČNO SO VENDARLE SPREGOVORILI O PROBLEMU DELITVE PO DELU, PA SE TO DOKAJ NEGOTOVO. KAJTI TAKŠNE SO PAČ RAZMERE

Novinarju se je zdelo nekoliko ne navadno razpravljati o delitvi osebnega dohodka po delu skozi prizmo 42-urnega delovnega tedna. Kajti to je poseben problem. Toda v tovarni duška v Rušah so se že odločili za skrajšanje delavnika. Kaj pa meni o tem sindikalna podružnica?

»O tem vprašanju je bilo v našem delovnem kolektivu mnogo razprav, vendar smo se kljub temu prehoda na skrajšan delavnik lotili premalo pripravljeno. Premalo pripravljeni v tem smislu, da smo začeli uvajati skrajšani delavnik ravno v času, ko je bila situacija za delovni kolektiv najbolj kritična. Večina obratov namreč zaradi redukcije električne energije ni obratovala, tako da je bilo dovolj delavcev za posamezne obrate na razpolago. Razmere pa bodo čisto drugačne, ko bo dovolj ali vsaj precej več električne energije in bodo obratovali vsi obrati. Tedaj bo namreč delovne sile primanjkovalo.«

Kakšno zvezo pa imajo s tem osebnimi dohodki?

»Ze vrsto let nazaj je bila pri nas navada, da so bili realni osebni dohodki povečani za nadure, ki so jih doslej opravljali ob nedeljah, zdaj pa so odpadle, zato pa bodo osebni dohodki povprečno do osem tisoč dinarjev mesečno manjši, kar bo za podjetje največji problem.«

O tem je pripovedoval novinarju tudi sekretar tovarniškega komiteja Zveze komunistov:

»V naši delovni organizaciji delajo delavci 240 ur mesečno in ne 208 ur, kot je predpisano. Delajo namreč vse dni v tednu, tudi ob nedeljah. Gre jim za zaslužek, zato so sami zahtevali, naj ukinemo skakače, s katerimi smo zagotavljali tedenski počitek delavcem. Z uvedbo skrajšanega delavnika bodo sicer nekoliko manjši osebni dohodki, ker ne bo nadur, bomo pa uvedli tudi novo

bivši predsednik sindikalne podružnice. »Sprejme ga personala in ga pošlje na delovno mesto in to je vse. Kako naj se tak človek vključi v delovno organizacijo kot upravljalca?«

»Posebno, če ga potem doleti še kaj kmalu disciplinska kazen,« je pripomnil novinar.

»Se huje pa je to, da od 1956. leta dalje nismo izpopolnjevali sistema nagrajevanja. Šele lani smo se znova lotili tega dela — na osnovi analitične ocene delovnih mest izpred osmih let. Medtem pa je proizvodnja povečana od 3 milijarde dinarjev na 10 milijard dinarjev. Seveda so se tehnološki procesi temu primerno spremenili. Vrsto novih delovnih mest takrat nismo ocenili, ker jih ni bilo. Celotnega razvojnega oddelka na primer ni bilo. In zdaj ugotavljamo, da je veliko delovnih mest — neocenljivih! Kako naj potem govorimo o delitvi osebnega dohodka po delu?«

Neki drug sindikalni delavec je povedal novinarju, da je naleteja ocenitev delovnih mest na negodovanje pri več kot tretjini članov delovne organizacije. Toliko je bilo namreč pritožb na odločbe o novih osebnih dohodkih. Zakaj?

»Zato ker so izdelali ta način delitve osebnih dohodkov, ki ima sicer nekatere dobre lastnosti — posamezniki, ki niso upoštevali mnenja zbora proizvajalcev ekonomskih enot.«

Je mnenje delavcev, da je bilo to ocenjevanje delovnih mest zasnovano na simpatijah, upravičeno? Novinar si je zabeležil samo izjavo predsednika delavskega sveta:

»Problematično je biti funkcionar. Pri nas se je pri zadnji ocenitvi delovnega mesta dogajalo, da so se spraševali, kako naj ocenijo delovno mesto funkcionarja nekega organa upravljanja, ali družbene organizacije, zlasti v proizvodnji. Očitno je namreč, da tak tovariš čestokrat ni na delu, ker je na kakršnem koli sestanku. Kako torej oceniti delovno mesto, na katerem dela ravno on?«

OBSTAJATA DVE VARIANTI REŠITVE PROBLEMA! ALI PA MORAJA CELO VEČ?

Novinar je iskal odgovor na problem in ga je našel v dveh variantah. Ena varianta je najbrž v stališču direktorja. Novinar ga sicer ni našel v tovarni, ker je ravno te dni zbolel, zato pa je prepisal njegovo mnenje iz zapisnika običnega zbora sindikalne podružnice:

»Ze leta ponavljamo, da je pri nas slaba organizacija dela, kar seveda delno v neki meri po posameznih enotah drži, poudarjam pa, da gledamo tudi vse stvari bolj kritično kot pa dejansko so. Pravzaprav nočemo uvideti uspehov, ki jih dosegamo v primerjavi z drugimi sorodnimi podjetji v državi, kljub našim popolnoma zastarelim napravam.«

O tem je novinarju pripovedoval tudi sekretar tovarniškega komiteja Zveze komunistov:

»Mi ustvarimo na 100 dinarjev osnovnih sredstev 225 dinarjev celotnega dohodka. Povprečje naše panoge gospodarstva je na 100 dinarjev osnovnih sredstev 113 dinarjev celotnega dohodka, so pa tudi takšne tovarne naše vrste, ki ustvarijo na 100 dinarjev osnovnih sredstev le 101 dinar celotnega dohodka. Pri tem pa naj pripomnim, da so naši osebni dohodki le za 27 odstotkov večji. Kako naj torej uveljavimo delitev dohodka po delu?«

Novinar si je zapisal kratko pripombo: Dober gospodar se primerja z boljšim in ne s slabšim.

Bivši predsednik sindikalne podružnice, katerega mnenje je upošteval novinar zato, ker najbolje pozna delo in stališča sindikalne podružnice, pa je dejal:

»V naši tovarni imamo skoraj ene in iste ljudi v organih upravljanja in družbenih organizacijah že veliko let, čeprav se je v teh letih naša delovna organizacija zelo pomladila. Zakaj? Zato, ker sprejemamo »delovno silo« in ne delavce, ki naj upravljajo. Zakaj ne poskrbimo za to, da bi se sleherni novi delavec seznanil z vso delovno organizacijo, z vsemi enotami in vsemi službami, vsaj v toliko, da bi vedel, kje so in kaj delajo in da bi se znašel v svoji vlogi upravljalca? Nekateri delovne organizacije se tega poslužujejo s pridom. Na primer tovarna pohištva v Novi Gorici. Če drugače na, pa predstavi delavcem direktorja in druge tovariše, za katere naj ve vsakdo v delovni organizaciji — s filmom.«

Toda ta delovna organizacija ima decentralizirano gospodarjenje in vsak njen član praktično gospodari s sredstvi podjetja, je pripomnil novinar.

Tako bi lahko bilo tudi pri nas,« so se strinjali skoraj vsi tovariši, s katerimi se je novinar pogovarjal. »Vseh deset ekonomskih enot so v bistvu samostojne tovarne z zaključenim proizvodnim procesom.«

Čemu naj bo potem vse odvisno od posameznikov? Tako se je vprašal novinar. Tako se sprašujejo tovariši iz tovarne duška v Rušah. Nekateri naglas, nekateri potihem.

Nekateri pa gledajo z velikim pričakovanjem v novega predsednika sindikalne podružnice. Ta pa jim pravi:

»Nikakor ne pričakujte od mene čudežev. Nikakršen čudodelnik nisem. Toliko bo storjenega, kolikor bomo storili vsi skupaj.«

Tukaj je naredil novinar piko. Moraja bi moral zapisati klicaj!

VIKTOR SIREC

na tekočem in da bo imelo obveščanje učinek ob pravem času.«

Potem je novinar naletel na tole formulacijo za statut delovne organizacije:

»Clane organov upravljanja se ne sme klicati na odgovornost zaradi stališča, ki so ga na seji zagovarjali.«

Tovariše iz pododborov sindikalne podružnice je vprašal, ali so v podjetju kdaj kaznovali koga zaradi njegovih stališč na delavskem svetu?

»To ne,« so odgovorili. »Toda tovariši s svojimi stališči navadno ne morejo priti na boljša delovna mesta.«

Pozneje je vprašal o tem predsednika delavskega sveta.

»Obratnih delavskih svetov nismo mogli obveščati pač zaradi tega, ker nismo imeli tajnika delavskega sveta,« je pojasnil. »Od predsednika delavskega sveta, ki dela v proizvodnji, pač ni mogoče zahtevati, naj opravlja še vso administracijo delavskega upravljanja v tovarni.«

»Rekli so mi, da ste dali ostavko, ko so vam dostavili vabilo na sejo delavskega sveta, ki ga vi niste sklicali?« je poizvedoval novinar.

»Res je to, da sem se skregal takrat, ko so želeli od mene, naj skličem sejo delavskega sveta, ne da bi vedel za probleme, o katerih naj bi govorili. Dejal sem, da pač lahko samo skličem sejo delavskega sveta in preberem dnevni red in — nič več.«

»Kako pa je z delom tajnika delavskega upravljanja? Ali on ne poskrbi za vse, kar potrebujete pred sklicanjem seje?«

»Pri njem se stekajo manj pomembne zadeve. Kadar pa gre za pomembnejše seje, dobim materiale v zadnjem trenutku in tako seveda tudi člani delavskega sveta.«

Potem sta novinar in predsednik delavskega sveta razpravljala o tem, ali je sekretar delavskega upravljanja sploh

mehanizacijo, ki bo omogočila večjo produktivnost. Sicer ne bi mogli uvesti v tri izmene še četrto posadko.«

Novinar si je zabeležil vprašanje: Kakšna je to humanost, ki dovoljuje delavcem delati nad predpisanim delovnim časom, celo brez tedenskega počitka?

»Toda to ni vse,« so povedali novinarju predstavniki sindikalnih pododborov. »Delavci so bili kaznovani, če niso prišli ob nedeljah na delo. Disciplinsko kazen pa so si zaslužili tudi tedaj, če so izostali z dela med tednom, takrat ko so imeli nujne opravke, pa jim predpostavljeno niso dovolili izostanka, čeprav so delali tudi po štiri mesece nepretrgoma.«

Po izjavah predstavnikov podjetja je bilo lani v postopku nad polovico članov delovne organizacije, kaznovanih pa več kot tretjina, vendar so bili nekateri večkrat kaznovani. Po poročilu sindikalne podružnice pa je novinar zapisal:

»Potrebno je poudariti, da vodstvo posameznih proizvodnih obratov ni imelo pravičnega odnosa do ljudi. Nihče se ni vprašal, zakaj tako veliko število kaznovanih. Nihče v podjetju temu problemu ni posvetil pozornosti. Disciplinske odločbe so se vrstile po tekočem traku in — ljudje so smatrali, da je to normalno.«

Novinar pa je vprašal: Ali ni tak odnos od delavca zasnovan na zgrešenem pojmovanju njegove vloge v delovni organizaciji? Mar ne temelji tak odnos od člana delovne organizacije v zanemarjanju delavčeve pravice upravljalca? Sistem ukazovanja, priganjanja in prisiljevanja je vendar v diametralnem nasprotju z osveščanjem človeka v upravljalca.

»Hudo je namreč to, da delavca sprejemamo kot delovno silo,« negoduje

DELITEV NARODNEGA DOHODKA IN POGOJI ZA HITREJŠI DVIG ŽIVLJENJSKEGA STANDARDA DELOVNIH LJUDI

(Nadaljevanje s 1. strani)

vaj materialne baze povzročil še zlasti v zadnjem času kup problemov, ki izhajajo iz nizkega standarda in potrošnje in ki vplivajo negativno na razvoj družbenih odnosov in na nadaljnji gospodarski razvoj. V zvezi s tem se v vse oostrejši meri sprašujemo, če sedanji odnos v delitvi narodnega dohodka v dovoljni meri vplivajo na hitrejši razvoj samoupravljanja in novih družbenih odnosov na sploh in če ti odnosi omogočajo nadaljnji intenzivni razvoj gospodarstva?

EKONOMSKE IN DRUŽBENO-POLITIČNE POSLEDICE OD-NOSOV V DELITVI NAROD-NEGA DOHODKA

Hiter razvoj materialne baze in zaradi tega nižji osebni družbeni standard odpira vedno več problemov še posebno na naslednjih področjih: zaostajanje osebnega standarda in stanovanjske izgradnje, problemi pri prevozu delavcev, neurejena prehrana, razmeroma majhne možnosti za izobraževanje in podobno.

Počasno reševanje naštetih problemov ima za posledico vrsto političnih problemov, ki jih sicer poskušamo eliminirati (med drugim tudi neekonomske cene zaradi nizkih osebnih dohodkov), toda še vedno ostajajo resni in nerešeni.

Prvič: vrsta deformacij se kaže v samoupravljanju. Nezdovoljivo reševanje naštetih problemov povzroča, da v podjetjih vse teže odstranjujemo ostanke starih odnosov, ki se kažejo predvsem:

- v uravnolovki, kar povzroča spore v podjetjih, do nezadostne zainteresiranosti za delo podjetja in iskanja dodatnih zaslužkov izven njega in tudi do odklanjanja novih vlaganj in modernizacije podjetja;

- v prizadevanju za večji osebni dohodek s pomočjo večjih neekonomskih in direktnih prejemkov ali za povečanje osebnih dohodkov neodvisno od rezultata dela;

- v zadrževanju in celo razpohovanju, na eni strani socialdemagoških in na drugi strani birokratskih tendenc, skratka — v slabitvi notranje moči delovnih kolektivov.

Drugič: na osnovi tega ne prihaja do izrazite bistvene enotnosti interesov delovnih kolektivov in širše družbe. Zato ni slučajno, da se v zadnjem času ponekod sliši mnenje, da delovne organizacije in posamezniki ne kažejo razumevanja za potrebe širše družbe. Obstoj celo »teorije«, da je nasprotje interesov širše družbe in posameznikov, oziroma kolektivov — nujnost. Slišimo celo govornice, da živijo delovne organizacije samo za danes, da ne mislijo, kaj bo jutri, da ne mislijo na svojo perspektivo, skratka, težijo k temu, da vse rezultate svojega dela tudi takoj potrošijo. Takšno gledanje na pojave v kolektivih privede do naslednjih političnih in ekonomskih stališč:

- če bi imele delovne organizacije več sredstev, potem bi tudi vse to izkoristile za osebne dohodke;

- delovne organizacije imajo pred očmi samo svojo ozko problematiko, pa tudi njihova lastna sredstva ne zadoščajo za modernizacijo in hitrejši razvoj;

- delavski sveti in kolektivi niso sposobni, da bi širše ocenili situacijo, temveč so njihova gledanja lokalistična, ozka in zaprta v svoj krog;

- avtarkija in lokalizem sta zajela tak obseg, da bi morali, v interesu družbe, politično posredovati.

Tisti, ki branijo takšna stališča, vidijo možnost za nadaljnji razvoj in za zagotovitev investicijske politike v čim večji koncentraciji sredstev izven delovne organizacije.

Zagovorniki takih stališč pozabljajo, da so takšni sklepi in obnašanje gospodarskih organizacij, njihovih organov upravljanja in delavcev prav takšni, kakršni so njihov ekonomski položaj.

Tretjič: Deloma kot posledica dejanskega materialnega položaja podjetja in deloma kot reakcije na kritiko centralističnih birokratskih pozicij, se v kolektivih vedno pogosteje slišijo naslednje ugotovitve ali vprašanja:

- podjetjem ostaja premalo sredstev za osebne dohodke, družbeni standard in razširjeno reprodukcijo;

- nova vlaganja ocenjujejo kritično in se ozirajo predvsem na njihovo ekonomičnost;

- vprašujejo se, če so doslej vložena sredstva dovolj izkoriščena;

- če niso zreli pogji, da bi ob relativno manjšem vlaganju dosegli boljše uspehe;

- se je dovolj razmislilo, da bi vlagali tam, kjer bi v perspektivi dosegli največje uspehe;

- ali je človek kot glavni faktor proizvodnje dovolj stimuliran, da bo proizvodna sredstva tudi najbolje izkoriščal.

Skratka, interesi delavcev so usmerjeni v vse večji meri k izkoriščanju vložnih sredstev, bolj ekonomičnemu vlaganju in hitrejšemu dviganju življenjskega standarda. Na potrebo po hitrejšem dviganju osebnega in družbenega standarda in nadaljnjega uspešnega razvoja naploh, kažejo poleg političnih še ekonomski razlogi. Na doseženi stopnji razvoja materialnih sil, je bistven tudi nadaljnji razvoj potrošnje:

Prvič: nizki osebni dohodki vplivajo na ozko tržišče in zadržujejo strukturo osebnih potrošnje na nizki stopnji. Vrsta industrijskih dejavnosti ne more preiti, zaradi tega, na serijsko proizvodnjo. Ozko tržišče in ozka domača potrošnja zadržujeta drobno in zaradi tega drago proizvodnjo — in s tem omogočata vključitev v mednarodno delitev dela.

Drugič: nizki osebni dohodki delavcev in skromen razpon višine osebnih dohodkov med posameznimi kategorijami delavcev in uslužbencev vplivajo na nepravilno strukturo izdatkov naših družinskih proračunov, v smislu izrazitejšje orientacije na prehrano in tudi v sami prehrani na orientacijo osnovnih živil (kruh, grah, krompir in podobno).

Tretjič: nekateri osebni dohodki zadržujejo razvoj terciarnih dejavnosti, in to: obrti, prometa, trgovine, gostinstva in komunalne dejavnosti. Tehnična raven in razvoj teh dejavnosti sta odvisna predvsem od obsega. Kvaliteta uslug pa raste šele po večjem povpraševanju, ki pa je posledica višjega standarda.

Četrtič: nizki osebni dohodki ne stimulirajo delavcev za večje prizadevanje, za večjo produktivnost in za bolj ekonomično poslovanje — kar po svoje prav tako vpliva na tempo gospodarskega razvoja.

Posledice zoženih možnosti za doslednejše uresničevanje načel delitve po delu so številne:

- zaradi manjših možnosti zaslužka v podjetju si iščejo delavci in uslužbenci dodatni zaslužek izven podjetja;

- nekvalificirani delavci in tisti, ki prihajajo na delo iz vasi, delajo še poleg tega doma na svoji zemlji, strokovnjaki se

cen (povprečno okoli 7 do 9 %), ne stimulira podjetja za bolj ekonomično izkoriščanje živega dela, kar zavira intenzivnejši tehnični napredek.

Iz vsega tega sledi, da je bila vsa pozornost posvečena predvsem širjenju materialne osnove. Današnja stopnja razvoja pa zahteva intenzivnejše izkoriščanje obstoječih sredstev za delo in bolj ekonomična nova vlaganja. Ne postavlja se vprašanje, če se bo investiralo ali ne, temveč je bistveno to, da se izkoristijo vsi tisti faktorji, ki zagotavljajo čim boljše ekonomske rezultate. Zato se postavlja osnovno vprašanje preorientacije iz ekstenzivnega na intenzivno gospodarjenje. Takšna preorientacija pa seveda zahteva predvsem večjo zainteresiranost proizvajalcev, kar se pa lahko doseže, če je proizvajalec materialno bolj zainteresiran, da bi delal boljše — tako on kot celotna delovna organizacija. Nadalje je bistvena ugotovitev, da sta izkoriščanje obstoječih kapacitet in delovne sile izvor znatnih rezerv za hitrejšo aktiviranje gospodarstva v cilju izboljšanja življenjskega standarda delovnih ljudi.

OSEBNI DOHODKI, REGRESI IN SUBVENCIJE

Na obseg osebne potrošnje v naših pogojih vplivajo izrazito tako imenovana indirektna vprašanja. To vrsto dohodkov lahko razdelimo na dva dela, na tistega, ki je rezultat ustavnih pravic in naših socialističnih norm (zdravstvena zaščita, šolstvo in slično) in drugič na tistega, ki se realizira v obliki raznih regresov in subvencij. Današnje oblike in obseg indirektnih dohodkov povzročajo nesporno najrazličnejše težave:

1. dejstvo je, da se velik del osebne potrošnje zaposlenih zadovoljuje s sredstvi, ki niso odvisna od dela, temveč od potrebe, kar pa otežkoča doslednejše izvajanje principov delitve po delu. S tem pa postaja ovira za hitrejši razvoj proizvodnje in produktivnosti dela.

2. sredstva za indirektno prejemke delavcev se po pravilu oddvajajo na različne načine, ne da bi se jim potem vračala. Zato ljudje niso dovolj zainteresirani za izkoriščanje teh sredstev, temveč prav obratno, pritiskajo na čim večje dajanje na tej osnovi.

3. ustanove in druge delovne organizacije, katerih cene, odnosno usluge so subvencionirane, nimajo priložnosti, da bi svojo poslovno politiko vodile samostojno. Z ozirom na to, ker se morajo njihove finance sanirati s sredstvi politično teritorialnih skupnosti, pa njihovi kolektivi niso neposredno stimu-

jih današnje delitve narodnega dohodka, zahtevajo odločnejšo orientacijo v smislu spremembe odnosov med osebno in investicijsko potrošnjo. V tem pogledu je nujno najprej zagotoviti neposredno izvajanje principov — da spremlja osebne dohodke na vseh nivojih (v delovni organizaciji, v delovni skupnosti, komuni itd.) aktivnost dela — potem pa storiti vse za nadaljnje aktiviranje standarda (s postopno spremembo odnosov o delitvi narodnega dohodka).

Spremembe v delitvi narodnega dohodka se ne bi smele odlagati iz leta v leto. Potrebno bi bilo, da se prične takoj s proučevanjem vseh pogojev in možnosti za realiziranje navedenih sprememb.

Brez detaljnih analiz je težko opozarjati, kaj vse bi se moralo narediti. Zato je edino možno opozoriti le na nekatere očitne probleme:

- a) v nadaljnji ekonomski politiki bi bilo potrebno predvsem podvzeti ukrepe, ki bi usmerjali k intenzivnejšemu gospodarjenju, boljšemu izkoriščanju obstoječih kapacitet in takšnemu značaju novih vlaganj, ki bi pomagala pri izvrševanju teh nalog;

- b) resneje bi morali pregledati možnost za hitrejšo vključitev v mednarodno delitev dela, kar bi poleg ostalega bistveno vplivalo na specializacijo v podjetjih in s tem na zmanjšanje stroškov proizvodnje;

- c) pri delitvi narodnega dohodka v korist osebnih dohodkov, bi se pokazali nekateri problemi materialnih bilanc. Posebno bi narasle potrebe po kvalitetnejši kmetijski proizvodnji (kot mleko, meso, jajca, zelenjava in sadje), zato bi morali čimbolj vplivati na večjo in kvalitetnejšo kmetijsko proizvodnjo. Povečala bi se tudi proizvodnja prehranske industrije, kakor tudi proizvodnja proizvodov trajnejše vrednosti (električni aparati, pohištvo, motorizacija itd.). Takoj bi morali proučiti, kakšen vpliv bi imelo tržišče na razvoj odgovarjajočih smeri proizvodnje in kaj bi bilo potrebno zagotoviti za njihov normalni razvoj. Ob takšni orientaciji bi se verjetno pokazali v drugi luči problemi uvoza, ki je bil doslej prvenstveno usmerjen na investicijsko potrošnjo;

- d) pregledati bi bilo potrebno, kje zaostajamo v izkoriščanju surovinske baze in kakšne imamo možnosti na tem področju za vključitev v mednarodno delitev dela;

- e) pogoji za dosedanje delitve narodnega dohodka, nova zaposlitev in menjava socialne strukture prebivalstva, so dose-

litiko, bi se problemi reševali na posameznih področjih z ozirom na potrebe in razvitost področij, kar bi odpiralo večje možnosti za večji in kvalitetnejši razvoj na posameznih področjih in v vsej deželi;

- g) doseženi nivo materialnega razvoja je že doslej vplival na temeljite spremembe v družbenih odnosih. Delitev narodnega dohodka v korist standarda bi pa odprla nove možnosti za razvoj delavskega samoupravljanja. Ze danes je delavsko samoupravljanje predmet živega interesa v mednarodnem delavskem gibanju. Z izboljšanjem njegove materialne baze in povečanjem standarda delavcev, bi se s prakso uveljavila

lo mišljenje, da je socializem tista družbena ureditev, kjer se doseže hitrejši gospodarski razvoj ob neprimerno nižjem standardu.

ZAOSTAJANJE OSEBNIH DOHODKOV ZA TEMPOM RAZVOJA MATERIALNE BAZE DRUŽBE

Nedvomno so osebni dohodki eden od osnovnih činiteljev, ki vplivajo na nivo osebne potrošnje in življenjskega standarda naspolh. Gibanje povprečnih nominalnih in realnih osebnih dohodkov in produktivnosti dela v gospodarstvu v zadnjih štirih letih prikazuje naslednja tabela:

	1959	1960	1961	1962	1963	1963 1959
Skupna izplačila za osebe, doh. (v milijardah)	641,8	766,9	934,9	1035,5	1224	190,7
Zaposlenih skupno (v tisočih)	2661	2902	3175	3250	3220	124,8
V indeksih glede na prejšnje leto						
Skupni osebni dohodki	100	119	122	111	118	190
Zaposlenih	100	108	106	102	103	120
Nominalni osebni dohodki na zaposlenega	100	110	115	109	114,5	158
Življenjski stroški	100	111	108	110	106	139
Realni oseb. dohodki na zaposlenega	100	99	106	99	108	112
Splošna družbena produktivnost dela	100	105	102	103	110	122

Iz zgornjih podatkov je razvidno, da se je produktivnost dela v poslednjih štirih letih povečala za 22 %, skupen porast realnih osebnih dohodkov za ta čas pa za 12 %. Povsem je razumljivo, da takšna razlika med porastom realnih osebnih dohodkov in ustvarjene produktivnosti ne more biti spodbuda neposrednim proizvajalcem za racionalnejše in nadaljnje povečanje produktivnosti dela.

Omenjeni osebni dohodki ne prikazujejo v celoti dohodkov delovnih ljudi, zaposlenih v družbenem sektorju. Ne vsebujejo izrednih dohodkov (dohodki od zemlje, od honorarnega dela itd.) niti raznih neposrednih dohodkov od socialnega zavarovanja, raznih subvencij, uslug itd.) Tabela tudi ne prikazuje razlike v osebnih dohodkih po posameznih področjih in vejah gospodarstva in negospodarskih dejavnosti, niti razlik po gospodarskih področjih.

Kljub temu, da je prikazano samo jugoslovansko povprečje, lahko razberemo, da običutno vpliva na gibanje realnih osebnih dohodkov v preteklem obdobju povečanje življenjskih stroškov. To dejstvo zelo neugodno vpliva na možnost realizacije principa delitve po delu. Del osebnega dohodka, ki ga sprejme delavec za boljše delo, največkrat komaj pokriva povečane življenjske stroške, še posebno pri delavcih z nižjimi dohodki. Zaradi tega delavec nikdar ne ve, če bo z boljšim delom povečal svoj standard, ker ga nezadostno stimulira za doseganje večjih rezultatov pri delu.

Razporejenost delavcev z nizkimi osebnimi dohodki ustvarja ugodna tla, da se pojavljajo tendence za izenačenje osebnih dohodkov kvalificiranih, visoko kvalificiranih delavcev in strokovnjakov. Temu ustreza tudi dejstvo, da je nagrajevanje po delu strokovnjakov nerazvito, kar se kaže v prilično enakih osebnih dohodkih dobrih in slabih strokovnjakov. Velik del strokovnjakov se je zaradi takšnih odnosov sprjaznil s situacijo, povečanje standarda pa išče v honorarnem delu. Zaradi tega je razmeroma mnogo predlogov za izboljšanje tehničnega reševanja za boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet, delovnega fonda itd.

V pogojih, kjer kvaliteta ne predstavlja osnovnega kriterija za izpolnjevanje vodilnih in podobnih delovnih mest, pride do temu primernih pojmovanj. Zaradi tega še vedno vlada mišljenje, da se na takšna mesta lahko pride le s protekcijo. Zato se med delavci širi mnenje, da sta dve vrsti članov v delovnem kolektivu tisti, ki delajo, in tisti, ki vodijo.

Delavsko samoupravljanje nudi velike možnosti, da se lahko delovni ljudje uveljavijo, če bi povsod osvojili principe nagrajevanja po delu. Uresničevanje nagrajevanja po delu med ostalim preprečujejo težnje, ki še ponekod obstoje, da so izven delovnih kolektivov določeni limiti za najvišje osebne dohodke.

Možnosti za hitrejšo rast osebnih dohodkov obstoje. Toda kako to doseči? Tega ne bomo dosegli niti s tarnanjem, da

slabo živimo, in tudi ne z odvzemanjem tistim, ki danes že več prejemajo (tu nemislamo na tiste, ki dobivajo za slabo delo visoke osebne dohodke) in dajanje tistim, katerih osebni dohodki so nizki. Nič nam ne bo pomagalo samo opozarjanje na probleme v sistemu, instrumentih in tekoči gospodarski politiki, če to ne bo spremljano s konstruktivnimi predlogi in odločnimi zahtevami, da se vsi ukrepi sistema prilagode tako, da se bodo uresničili pogoji za boljše delo v podjetjih.

Povečanje realnih osebnih dohodkov in s tem tudi standarda delovnih ljudi je torej v veliki meri odvisno tudi od samih delavcev, od stališč, ki jih bodo zavzemali organi delavskega samoupravljanja in sindikalne podružnice v podjetjih. V podjetjih je torej treba usmeriti vso pozornost na bolj ekonomično gospodarjenje in dosledno uresničevanje sistema nagrajevanja po delu.

Predlogi, o katerih smo govorili, niso posebno novi. Tovarš Tito je že nekoličkrat govoril o tem, a še jasnejše je izrekel takšno usmeritev v svojem govoru v skupščini v juliju 1963. leta, ko je med ostalim dejal:

»V naslednjem obdobju moramo čimprej likvidirati neracionalnost v proizvodnji, ki zavira še večje in hitrejšje uspehe. Treba je zmanjšati stroške proizvodnje in povečati produktivnost dela z boljšim in racionalnejšim izkoriščanjem sredstev proizvodnje in boljšim izkoriščanjem proizvodnih zmogljivosti, kajti dosti je podjetij in to sodobno opremljenih, ki izkoriščajo svoje zmogljivosti komaj s 50 odstotki.«

In dalje:

»Mislim, da smo mi danes vsi edini, da je stimuliranje proizvodnje glavni pobudnik za rast produktivnosti dela — in mi tako moramo ravnati, če hočemo, da bodo proizvajalci prepričani, da je rast produktivnosti dela glavni materialni izvor povečanja njihove življenjske ravni.«

Razprave in sklepi V. kongresa Zveze sindikatov morajo pripomoči pri zavzemanju jasnih stališč — kako naj se sindikati v naslednjem obdobju našega razvoja bore za uresničitev teh Titovih priporočil.

Izvor: Izplačilo za osebne dohodke po podatkih Narodne banke; zaposlenost in življenjski stroški po podatkih Zavoda za statistiko.

(PO RADU)

POPRAVEK

V 10. številki našega tednika z dne 12. marca 1964 so bile pri metiranju članka »Pozabili so na človečnost« izpuščene naslednje vrstice, in sicer v šestem stolpcu, peti odstavek je pravilno besedilo: Na seji dne 26. 11. 1963 je komisija razpravljala o 74 predlogih ... in v sedmem odstavku istega stolpca: Ali so delavke res sprejete pogodbeno zaradi »situacije« in okoliščin ali se za tem skrivajo podlašni trimesečni poizkusi? Citiram zopet zapisnik ...

Uredništvo

Vsakdanji prizor

Foto: Milan Sparovec

pa orientirajo na honorarno delo;

- v podjetjih je vedno več tendenc za nadurno delo, kar pa spet zmanjšuje delovno sposobnost v rednem delovnem času;

- zaradi nizkih osebnih dohodkov je vse več socialnih elementov v delitvi (pogostejše rešujejo individualne probleme, ne glede na vloženo delo);

- preveč je raznih dodatnih posrednih dohodkov (dotiranje prehrane, odmori, prevozi itd.);
- majhna udeležba neto osebnih dohodkov v strukturi

lirani, da bi izpopolnjevali poslovanje, da bi razvijali delitev po delu in začeli samoupravljanje.

Navedeni (pa tudi drugi) momenti kažejo, da je obstoj številnih regresov in dotacij v naših pogojih znak zadrževanja nizkih osebnih dohodkov in počasnega širjenja in večanja standarda delovnih ljudi.

DELITEV NARODNEGA DOHODKA

Ekonomske družbene probleme, ki so se nakopičili v pogo-

ženi predvsem s investicijskimi naložbami. Nove moderne investicijske naložbe pa vse bolj zmanjšujejo take možnosti, zato bi bilo potrebno pregledati nadaljnje možnosti zaposlitve v terciarnih dejavnostih. Potrebno bi bilo proučiti, kakšne pogoje zaposlitve omogoča boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet v industriji ali hitrejši napredek v kmetijstvu, ki se mu odpirajo nove možnosti za proizvodnjo artiklov, ki so že danes iskani (povpraševanje po njih pa bo še večje, ko bo standard višji). Če bi osvojili takšno osnovno po-

POKLICNE ŠOLE

V SMERI ODPRAVLJANJA DOSEDANJEGA VAJENSKEGA SISTEMA

Če iz vidika novih nalog analiziramo dosedanje vajeniške šole, ugotovimo naslednje:

Praktičen pouk je povsem ločen od teorije bodisi v celoletnih ali periodičnih šolah. Le redke imajo na razpolago več ali manj improvizirano šolsko delavnico, opremljeno z zastarelimi stroji in dosluženim orodjem. Povezave med učitelji teorije in prakse ni bilo, zlasti če je bila delovna organizacija daleč od šole. Podjetja so le pošiljala učence v šolo. Od tod izvira pojmovanje, da mnogi še vedno smatrajo za reden pouk samo oni čas, ki ga učenec prebije v šoli, ne pa tudi na delu, v praksi. Doslej smo premalo upoštevali, da ima praktični pouk tudi svoje didaktične in metodične zakonitosti, kjer je ravno tako potrebna pismena priprava nanj, z analizo nalog ter sistematiko v delovnih postopkih.

Za praktično delo ni bilo obveznih programov, niti ljudi, ki bi se ukvarjali s sistematičnim učenjem praktičnega dela. Novi načrti za poklicne šole pa ravno zahtevajo za vse poklice obvezno sistematično pridobivanje tudi praktičnih znanj. Tej nalogi pa ne bo kos dosednji vajeniški sistem. Vajence imajo različne delovne organizacije socialističnega in privatnega sektorja. Te običajno nimajo nikogar, ki bi mu bila edina in glavna naloga, da bi vajence vodil, skrbel za njihov sistematičen pouk, spremljal in meril pridobljena praktična znanja, ter zanje tudi odgovarjal, v okviru strokovne šole. O učnih delavnicah pri večini podjetij sploh ne moremo govoriti. Tako je praktičen pouk slučajen, odvisen od trenutne situacije in zato nenačrten. V bo-

nizacij, ob redni proizvodnji. Vendar bo moralo tudi tu potekati po naprejši sistematično izdelanemu programu. Težje bo dobiti odgovarjajoče stalne inštruktorje v delovnih organizacijah, ki bi bili v stalnem kontaktu s šolo in odgovarjali tudi njej za sistematičen in kvaliteten praktičen pouk. A le tako bodo ustvarjeni neposredni stiki med šolo in obrati. Glede na nove naloge bi bilo potrebno tem inštruktorjem organizirati dopolnilno znanje iz pedagogike in mladinske psihologije ter poglobiti odgovarjajoče teorije v njihovi stroki. Na ta način bomo dobili potrebne učitelje praktičnega pouka. Republiški zavod za strokovno izobraževanje ima takšne dopolnilne tečaje v načrtu. Enega izmed teh je že organiziral med letošnjimi zimskimi počitnicami v Mariboru. Nekaj industrijskih šol v Sloveniji, ki že delajo po novih enotnih programih, je zajelo v prvem polletju šolskega leta precejšnje število zunanjih vajencev, kjer so ti absolvirali osnovni program praktičnega dela in vzporedno z njim ustrezno teorijo. Ker se ti učenci sedaj v večini vračajo v svoje delovne organizacije, je bilo nujno potreba pripraviti inštruktorje, ki bodo prevzeli nadaljnjo skrb za praktičen pouk teh v svojih obratih. Ti naj bi ostali v tesnih stikih s temi šolami. Smatrali bi jih naj odslej za člane učiteljskega zbora. To je potrebno tem bolj, ker se morajo novi zaključni izpiti za poklic v celoti opravljati na šolah. Hkrati bodo lahko tudi ti inštruktorji v proizvodnih obratih priučevali ostale za posamezna delovna mesta, v okviru celotnega strokovnega izobraževanja delovne organizacije.

Novi način praktičnega dela bo tu in tam naletel tudi na odpor in nerazumevanje v samih delovnih organizacijah, kjer je zakoreninjen dosednji vajeniški sistem, za katerega ni bilo treba »nepotrebnih« programov in inštruktorjev. Na prvi pogled se bodo tudi zbaljali nerentabilnosti takega novega vajenca. Iz prakse pa vemo, da si sistematična znanja in spretnosti lahko pridobijo učenci v okviru minimalnega obveznega programa, če ob-

Reforma strokovnih šol postavlja vse odgovarjajoče izobraževalne ustanove pred mnoge nove naloge. Po zaslugi Republiškega zavoda za strokovno izobraževanje je bilo v tej smeri največ narejenega na področju formiranja poklicnih šol. Opisana je bila nomenklatura poklicev za kovinsko in še nekatere druge stroke. Na tej osnovi so bili izdelani profili širokih poklicev, za katere je predvideno in potrebno redno obiskovanje odgovarjajoče strokovne šole, ti pa predstavljajo bazo za sestavo novih učnih programov. S tem načinom hočemo doseči organsko povezavo med potrebno prakso in teorijo. Razmeroma najlažje bodo te naloge uresničile obstoječe industrijske šole.

delujejo komad, ki ima tudi uporabno vrednost. Problem je le smotno izbrati takšne predmete dela. Res je, da bodo ustvarjali nekaj manj, ne smemo pozabljati, da so učenci.

Iz vsega navedenega lahko ugotovimo, da vendarle gre za bistvene spremembe v dosedanjem vajeniškem sistemu. Nove zahteve so utemeljene in opravljene. Pristopamo k naprednejšemu sistematičnemu in s tem kvalitetnejšemu učenju vajencev. Na ta način

bodo reformirane vajeniške šole dosegle enak nivo kot poklicne industrijske šole. Zato v bodoče ne bomo mogli več govoriti o vajencih in učencih ter delati razliko, temveč se bo uveljavil za vse samo naziv učenec.

Tudi to bo podkrepilo prelomnico med prejšnjim in novim načinom učenja mladih ljudi za razne poklice, ki so vsi enakovredni in enako pomembni.

LORENČIČ BRANIMIR

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Petnajstega marca je kot četrto premiero letošnje sezone uprizorila ljubljanska Opera Masseneto »Manon«. Gledališče je bilo polno, aplavzov mnogo in občinstvo po vsem videzu zadovoljno. Torej vse prav in dobro, če... Vprašanje se zastavlja že res samo od sebe in je vse bolj nevarno. Od štirih, letos uprizorjenih del so tri romantična (Wolff-Ferrari, Verdi, Massenet) in eno klasično (Beethoven); polovica iz stalnega železnega repertoarja, polovica iz vrste tistih oper, ki se po svojih karakteristikah komajda razlikujejo od standardnih del. Minili pa sta skoraj dve tretjini sezone! Če bomo v zadnjem mesecu in pol spet doživeli dve ali tri premiere, repertoarna fiziognomija seveda ne bo mnogo boljša: sodobna dela in opere, ki jih sicer redko srečamo, morajo postati bistveni sestavni del sezone in ne na-

meček zaradi čiste vesti. Zaposnitve premierskega kolektiva povzročajo seveda objektivne težave — toda, kako bi se jim mogli postaviti po robu... in do katere mere je sestava letošnjega (pa ne samo letošnjega) repertoarja odvisna od objektivnih težav? Nihče ne trdi, da »Manon« ne sodi v sporedne opernih gledališč. Premisliti pa bi kazalo, ali je upravičena 15. marca po nič manj kakor treh mesecih premora in ali sodi v repertoar, kakršen je letošnji. Brez dvoma bi dosegla prav tak uspeh kot obnovitvena predstava izven abonmaja — ali pa v družbi del, ki bi programsko fiziognomijo sezone postavila v drugačno luč.

»Manon« so to pot pripravili dirigent Danilo Svara z znano in izkušeno zanesljivostjo, ki ji je orkester po začetnih spodbujanjih in redkih, toda nerazumljivih nerodnostih med predstavo dobro sledil. Prav tako je bilo z zborom, ki se je

popravljal od prizora do prizora, zlasti v dikciji. V dobro premišljeni sceni ing. Ernesta Franza ter z odličnimi kostumi Mije Jarčeve je režiser Ciril Debevec zasnoval kar najbolj standardno, tudi pri nas dovolj znano režijo te Massenetove opere. — Seveda je šel ves podarek solistom, predvsem izredni Vilmi Bukovec v vlogi Manon Lescaut, ki je izzvala prave ovacije ter resnično dosegla nov višek svoje umetnosti. Se najbolj se ji je približal baritonist Edvard Sršen (bratranec Lescaut): pevsko zanesljiv in po začetni tremi tudi igralsko lepo sproščen lik. Manj sreče sta žal imela Rajko Koritnik (Chevalier des Grieux), ki se je, očitno nekoliko indisponiran, sicer trudil in dosegel solidno raven — ter basist Danilo Merlak, ki prav tako glasovno ni bil do kraja zanesljiv. Vsi ostali v stranskih vlogah so obdržali običajno višino.

BORUT LOPARNIK

NOV VIŠEK VILME BUKOVEC

LJUBLJANSKA OPERA: J. MASSENET: »MANON«

Letos, ob dnevu žena, je Umetnostni paviljon v Slovenj Gradcu že drugič priredil razstavo del slovenskih likovnih umetnic. Razstava priča, da naše umetnice zelo aktivno posegajo v aktualno likovno dogajanje in da je med njimi vrsta zrelih umetniških osebnosti. — Pričujoča fotografija prikazuje lesorez Darinke Pavletič-Lorenčak »Čakam na mamico«

doče se s takim načinom učenja ne moremo več spoprijazniti.

Za osnovne kovinarske poklice so že sestavljeni minimalni programi praktičnega dela in programi odgovarjajoče teorije. Po njih že drugo leto delajo eksperimentalne šole. Z novim šolskim letom pa bodo morale postopoma pristopiti k uvajanju takega pouka vse ostale poklicne šole. Potrebno gradivo je že pripravljeno pri Republiškem zavodu. Za izvajanje minimalnih osnovnih programov prakse so sestavljene liste nalog, ki jih mora učenec opraviti, da si bo sistematično pridobil potrebna praktična znanja. Pri nalogah je tudi predviden čas, kako dolgo sme trajati določena vaja.

O minimalnih programih praktičnega dela za vsa leta šolanja govorimo zato, ker vaje ne zajamejo vsega časa, ki je določen za prakso. Dnevi praktičnega dela po opravljenih obveznih programih so povsem na voljo delovnim organizacijam, da po lastnem preudarku pritegnejo vajence-učence k ostalemu vsakodnevnemu, za podjetje značilnemu delu. Trenutno bo obvezen samo osnovni A program panoge, dokler ne bodo podani pogoji za naprej. V zvezi z uresničevanjem navedenih zahtev učenja vajencev obstojata predvsem dva problema, in sicer vprašanje dobro opremljenih učnih delavnic ter inštruktorjev za izvajanje praktičnega pouka. Oboje pa spada med obvezne pogoje za verifikacijo. Praktično delo, razen osnovnega A programa, se bo še vedno odvijalo v obratih delovnih orga-

Ena izmed bistvenih posebnosti reformiranega pouka je tudi ta, da se zaradi povezave teorije s prakso prenese v celoti poučevanje tehnologije obdelave iz razredov v delavnice. Tako bo pouk tega predmeta konkreten, živ in bo potekal sporedno s praktičnim delom. Za poučevanje tehnologije v delavnicah ali obratih, pa je nujno potreben sistematičen program praktičnega dela za vsa leta šolanja in prostor, kjer si bodo lahko učenci tudi nekaj zapisali in narisali.

Praksa je pokazala, da je tak pouk intenziven. Snov se ne ponavlja v razredu in delavnici. Ta način pa zahteva neprimerno več znanja in sposobnosti inštruktorjev. Glede na te zahteve se ustanavljajo novi šolski centri s sodobnimi delavnicami za izučevanje takih poklicev, za katere ne bo mogoče in smotno v dosedanjih vajeniških šolah organizirati pouka po nakazanih nalogah. Ti centri ne bi nudili le teoretičnega pouka, temveč še sistematično učenje praktičnega dela v učnih delavnicah. Predvideno je, da opravijo tu vsaj osnovni A program panoge.

Dosedanje vajeniške šole, ki v doglednem času ne bodo mogle organizirati zahtevanega pouka, se bodo morale povezati v tem prehodnem obdobju z najbližjimi poklicnimi industrijskimi šolami in centri in skupno z njimi reševati situacijo, podobno kot je n. pr. v Storah ter še kje. Na takšno poučevanje je potrebno že sedaj resno misliti povsod in pravočasno ukreniti vse potrebno.

Radijska igra »V zaledju«, ki jo je po drami hrvaškega avtorja Miroslava Feldmana priredil Borislav Mrkiš, je ti-želela dosledno držati literarne predloge in je pri tem pozabila na radijsko govorico. Tako nismo poslušali drame, marveč dramske skice, ki so bile sicer povezane med seboj z osnovno mislijo, vendar smo to misel bolj iskali po svoji fantaziji, kot pa da bi jo bili lahko lovili tudi z ušesom.

Ta radijska igra govori o razmerah v majhnem hrvaškem mestecu, odmaknjenem od bojnega ognja, v prvi svetovni vojni, kjer se vse življenje odvijajo pod geslom »vse za blagor in slavo fantov na bojišču«. Pri tem seveda ne

manjka korupcije, lažnega patriotizma, dvomljivih moralnih izpadov in udobja, ki ga uživa privilegirani meščanski sloj advokatov in majoric, mlinarjev in načelnikov. Odlika drame »V zaledju« je, da smo priče vsem tem deformacijam v ozkih družinskih in družabnih krogih, tako da se razgali pred nami vrsta zanimivih, psihološko poglobljenih značajev.

Konča se z vrnitvijo advokatovega sina z bojišča, ki je neposredno doživeljal grozote prve svetovne vojne in dojel njih pomen. Fant ostro obsodi vsakršen militarizem in lepo laž, toda kaj, ko govori v prazno in je njegov monolog le bolečina in spoznanje enega samega človeka.

Okolje, kakršnega je opisal Miroslav Feldman v svoji drami, močno spominja na Krleževe tekste o hrvaškem meščanstvu, ki koketira zdaj z Avstrijo, zdaj z Madžari in se skuša z vsemi sredstvi zrinuti med smetano evropske buržoazije. Toda v resnici le spominja, zakaj Feldman podaja to okolje na dovolj izviren način.

Radijsko igro »V zaledju«, ki je bila na prvem programu Radia Ljubljana pretekli torek, je režiral Hinko Košak in še poudaril neenotnost dramskega dogajanja. Sodelovali so Jože Zupan, Stane Sever, Boris Juh, Vida Juvanov, Slavka Glavinova in drugi.

ALA PEČE

DRAMSKE SKICE

RADIJSKA IGRA M. FELDMANA »V ZALEDJU«

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Nastopi bratov Lorenz ljubljanskemu občinstvu niso več novost — dasiravno so bratje še vedno študentje Akademije za glasbo. Če pristejemo znano in žal vse premnogokrat dokazano dejstvo, da ansambelska komorna glasba pri nas (ne le v Ljubljani!) nima svoje publike — potem je bil že obisk večera tria Lorenz (ponedeljek, 9. marca) nadvse spodbuden. Nič manj aplavzi ter odmev, ki so ga izvedbe precej avantgardno ali vsaj izrazito sodobno usmerjenih del zapustile pri poslušalcih. Mladi umetniki so morali dodajati.

Spored njihovega večera pomeni ob programih študentov ljubljanske Akademije za glasbo in rednih programih doma la vseh naših koncertantov tisto mero dobrega okusa ter poslušala za nov čas in domačo ustvarjalnost, ki smo se ju že skoraj odvadili. Saj ni skrivnost — bolj »skrivnostni« so nedvomno vzroki! — da se študentje branijo novih slovenskih del (se pravi tistih, ki pre-

segajo dobro znano povprečje zvenečega impresionizma), starejši koncertanti pa tuje sodobne literature (tudi take, ki še ni dvanajsttonska, če že dodekafonija, kot znano, velja na Slovenskem za polomijo). Trio Lorenz je ubral premišljeno pot: klasičnega Mozarta, romantičnega Smetano, sodobnega Martinuja ter v dvanajsttonski tehniki oblikovane Kontraste Primoža Ramovša.

Bili smo priča nadvse zanimivemu rezultatu: muzika, ki so jo koncertanti občutili kot »svojo«, je bila stilna ter izpovedno nenavadno dognana; presenetilo pa je nekatere, da sta bila mladim najbližja Martinu in Ramovš, skladatelja, ki sicer med našim občinstvom ne štejeta za »popularne«. Nasprotno sta uvodno in zaključno delo večera izzveneli bolj neenotno, interpretacijsko manj dovršeno ter stilno (posebno Mozart) še daleč od pravih mer. Morda šolsko znanje ni našlo pravega razumevanja, morda pa tudi znanje samo ni

bilo v skladu z zahtevami stilnih izvedb. Koncertanti so vložili v sleherni del svoje najboljše moči, zato krivda ni pretežno njihova. Očitati pa jim moramo ne vedno korektna zvočna razmerja med posameznimi instrumenti (ob sicer izredni vigranosti), ki jih je kar sproti povzročal muzikantsko pristni mladostni pollet vseh treh, zlasti pa pianista Primoža Lorenza. Kljub svoji izpovedni sili in prepričljivosti se bo v bodoče moral nekoliko bolj podrežati partnerjem, vsaj dokler se do kraja ne sprostita. Prav je, če je v triu najmočnejši — ne sme pa postati preglasen.

Večer bratov Lorenz je skoraj nenapovedano, za marsikoga nepričakovano razbil pušto sivino zadnjih koncertov. Bil je prirčen, zmagovit večer iskrenega muziciranja, ki ga sicer tolikokrat pogrešamo. Vrsti mladim koncertantom se je z njim pridružil tudi prvi komorni ansambel.

B. L.

Zmagoslavje mladosti

VEČER TRIA LORENZ

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Na dnevnem redu: statuti

● ZAGORJE OB SAVI:

Osnutek občinskega statuta v javni razpravi

Osnutek statuta zagorske občine je po sklepu skupščine sedaj v javni razpravi. 20. marca naj bi krajevne organizacije SZDL, občinski svet in sindikalne podružnice pripravile razgovore z občani o osnutku, poleg naj bi o njem razpravljali volivci. Ob tem, ko je bil izročen osnutek v javno razpravo, je bilo rečeno: Kljub prizadevanju, da bi v statutu čim konkretnije izrazili pravice človeka in jih uskladjali z njegovimi dolžnostmi, tega ni bilo mogoče povsod dosledno storiti, ker materialne osnove še ne dajejo v celoti takih možnosti. Se vedno bodo potrebni veliki napori občanov za rast ekonomske osnove, ki bo omogočala popolnejše zadovoljevanje potreb vseh občanov.

Osnutek statuta izhaja iz ugotovitve, da so položaj, pravice in interesi občanov osnova, ki se morajo odraziti v vseh oblikah družbeno-ekonomskih odnosov.

-k-

● HRASTNIK:

Občinska skupščina o statutih delovnih organizacij

Občinska skupščina Hrastnik je na zadnji seji obeh zborov razpravljala o statutih delovnih organizacij.

Delovne organizacije s področja hrastniške občine so komisiji za statute delovnih organizacij pri skupščini občine Hrastnik dostavile do 20. februarja 10 osnutkov statutarov, od katerih jih je šest komisija že pregledala, ugotovitve pa je posredovala na zadnji seji obeh zborov skupščine občine Hrastnik.

Komisija je opozorila delovne organizacije na nekatere pomanjkljivosti. Pri statutu 'Splošnega gradbenega podjetja Hrastnik je opazila, da pristojnosti delovne organizacije do delovnih enot niso določene formulirane. V Tovarni kemičnih izdelkov bodo morali pred sprejetjem statuta še določiti, kateri organ je stvarno pristojen za reševanje pritožb zoper odločbe, izdane na I. stopnji. Gošinskemu podjetju 'Jelka' je komisija priporočila, naj s statutom določi, da delovni kolektiv dokončno odloča o posameznih statutarjih vprašanjih. Ob pregledu statuta Splošnega trgovskega podjetja Hrastnik je komisija menila, da bi bilo treba v statutu obravnavati tudi odnos organov samoupravljanja oziroma kolektiva kot celote do sveta potrošnikov oziroma morda do druge oblike sodelovanja potrošnikov s to delovno organizacijo, seveda v okviru zakonitih določil.

-k-

● MURSKA SOBOTA:

Kdaj bodo sprejeti statuti 65 delovnih organizacij

Na področju murskosoboške občine morajo sprejeti statute v 101 delovni organizaciji. Doslej so razpravljali o osnutku statuta komaj v 34 delovnih organizacijah, dve sta statut že predložili občinski skupščini v obravnavo. Toda, kaj mislijo v 65 delovnih organizacijah? V 60 delovnih organizacijah sedaj komaj razpravljajo o težah, v petih delovnih organizacijah pa še sedaj niso pričeli z delom.

Najobčutnejši zaostanek je na področju družbenih služb, in to predvsem v šolstvu, kulturno-prospektivni dejavnosti in ostalih zavodih družbenih služb.

Tolikšno odlašanje z izdelavo osnutkov statutarov je res povsem neupravičeno. Nastaja vprašanje, ali bodo delovni kolektivi teh delovnih organizacij res imeli čas za vsestransko tehtno razpravo. Ta pa bo še kako potrebna. Na to opozarjajo številne slabosti in nejasnosti v tistih osnutkih statutarov, ki so sicer že v razpravi.

-a

● LJUTOMER:

Občinski statut sprejet

Oba zbora občinske skupščine Ljutomer sta na skupni seji razpravljala, nato pa na ločenih sejah glasovala o sprejetju občinskega statuta. To je najbrž prvi statut občine, ki je bil doslej sprejet.

Z določili, ki urejajo razmerje med občinsko skupščino in delovnimi organizacijami, statut omejuje možnost intervencije in poseganje občinske skupščine in njenih organov v samoupravne pravice delovnih organizacij. Statut namreč določa, da mora dati občinska skupščina delovni organizaciji v predhodno razpravo vsak svoj sklep, ki bi nalagal delovnemu kolektivu kakšno posebno obveznost.

S.

● METLIKA:

Kaj predvidevajo

Letošnji družbeni plan metliške občine predvideva, da bo družbeni bruto proizvod v gospodarskih organizacijah porastel od 2 milijard 978 milijonov din v preteklem letu na 4 milijarde 450 milijonov din ali za več kot 46%. Vzporedno s tem naj bi porastel tudi narodni dohodek od milijarde 88 milijonov din v letu 1963 na milijardo 611 milijonov dinarjev. Tako povečanje družbenega bruto proizvoda bodo predvsem omogočili delovni kolektivi Belokranjske trikotne industrije »Beta« s svojimi obrati v Črnomlju in Dobovi pri Brežicah, katere družbeni bruto proizvod naj bi znašal nekaj nad 2 milijardi dinarjev, nato obrat »Novoteksa«, z vrednostjo proizvodnje okoli milijardo 600 milijonov dinarjev, dalje še: Invalidskega podjetja »Komet«, Lesno predelovalne industrije, Kmetijske zadrage in nekaterih drugih obratov.

-v

● TGA KIDRIČEVO:

Kaj bo z integracijo?

Ze nekaj časa razpravljajo člani kolektiva TGA (in verjetno tudi zaposleni v tovarni

dušika Ruše) o morebitni združitvi obeh podjetij. Za to so utemeljeni razlogi. Pred časom sta namreč oba upravna odbora DS omenjenih delovnih organizacij imenovala posebne komisije, ki naj bi proučile možnosti za združitev. Združitev bi bila najbrže zelo koristna, saj bi se tako združeni podjetji mnogo lažje uveljavili na tujem tržišču, predvsem pa samostojneje organizirali proces proizvodnje, ki je obema v marsičem sorodna. Tovarna dušika v Rušah n. pr. sedaj osvaja nekatere aluminijeve legure, ki so zelo sorodne proizvodnji v TGA Kidričevo.

Bruto produkt obeh tovarn bi znašal nekaj več kot 25 milijonov dinarjev. Izvoz iz Ruš je lani omogočil pridobiti 2,5 milijona dolarjev in v TGA 1.200.000 dolarjev. Ob združitvi bi lahko že v prvi fazi izvozili za več kot pet milijonov dolarjev raznih proizvodov.

Seveda bodo pred odločitvijo potrebne temeljite priprave in ekonomske analize ter razprave med člani obeh delovnih kolektivov, da bodo le-ti do podrobnosti seznanjeni s perspektivnim poslovanjem.

-ce

Lačne očke čakajo...

Kaj bo najbolj pritegnilo njegovo pozornost?

● POSTOJNA:

Turistični pogled v preteklost in prihodnost

Ze nekaj časa ugotavljamo: letošnje leto je bilo za postojnski turizem rekordno. Rekordno glede obiska svetovnoznane Postojnske jame, dalje glede nočitev in finančnih efektov. No in prav je tako. Danes lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da se turizem na Postojnskem odpirajo perspektive in možnosti za njegov nadaljnji uspešni razvoj. Morali pa se bomo tudi v turizmu oprijeli novih, modernih in privlačnejših oblik dela in opustiti vse tiste, ki so razvojno pot zadrževale in bile nemalokrat vzrok, da je turist, ko si je ogledal Postojnsko jamo, odšel naprej.

Zdaj so se prilike močno popravile. Predvsem so se z odprtjem hotela »Kras« močno povečale nočitvene kapacitete, pa tudi camping pri Pivki jami je, po izjavah tujih in domačih gostov eden najlepših in najboljših v Sloveniji. Promet v motelu že zahteva povečanje, število privatnih kvalitetnih sob za turiste je močno poraslo. V prihodnji sezoni bo nočitvena kapaciteta približno 500 ležišč.

V lanskem letu je Postojnsko jamo obiskalo 340.678 obiskovalcev oziroma 12 odstotkov več kot 1962. leta. Domačih obiskovalcev je bilo 149.736 ali 11 odstotkov več kot prejšnje leto, tujih pa 190.942 ali 13 odstotkov več. Iz navedenih podatkov je razviden ugoden porast tujih obiskovalcev. Od tujih gostov je bilo največ Italijanov in Avstrijcev.

Camping pri Pivki jami, ki je v oskrbi domačega Turističnega društva, je sprejel v lanskoletni sezoni 10.200 gostov, od tega 9519 tujih in le 681 domačih. Sedanje kapacitete znašajo 67 ležišč, ima pa tudi velik prostor za postavljanje šotorov in parkiranje; v letošnjem letu bodo oba še povečali.

Zanimivo je, da so lansko leto nekateri gostje preživeli v campingu do 8 dni. Mnenja in vtisi, ki jih gostje izražajo v knjigi vtisov, so kaj laskavi in spodbudni za Turistično društvo in njegovo delo.

Predjamski grad si je ogledalo 10.000 obiskovalcev več kot prejšnje leto, Črno in Pivko jamo pa je obiskalo 2607 turistov.

Naloge turističnih delavcev na postojnskem področju niso majhne in vedno bolj odgovorne. Uspehi, ki jih beležimo, pa so v veliki meri odvisni od učinkovite propagande. Tudi tu postojnsko Turistično društvo uspešno opravlja svojo nalogo. Lansko leto je izdalo kvaliteten turistični priročnik, za letošnjo sezono pa pripravljajo turistični vodič, ki bo zajel celotno notranjsko turistično področje.

BA

● STORE:

Za praznik – plačan prost dan

Delavke, zaposlene v štorski Železarni, so bile letos ob svojem prazniku deležne precejšnje pozornosti. Delovni kolektiv jim je priredil sprejem, na sestankih, ki so jih organizirale komisije za družbeno aktivnost žensk in sindikalne podružnice pa so razpravljale o skrbih za zaposlene žene. Delovna organizacija jim je tudi omogočila dela prost plačan dan.

J. M.

NAŠE DELO

Nekaj dejstev in načrtov ob delu v 42-urnem delovnem tedniku

VEVCE — Takrat, ko smo se na seji delavskega sveta podjetja odločili, da bomo v začetku leta 1964 uvedli poskusno obratovanje s skrajšanim delovnim časom, se prav gotovo niso vsi dovolj zavedali, da je to zelo resna zadeva. Večina zaposlenih je mislila, da je pri vsem tem važna le uvedba najustrežnejšega razporeda delovnega časa in to najustrežnejšega z njihovega osebnega stališča. Toda razgovori so kmalu postali pestrejši in plodnejši, ko je naša sindikalna podružnica uspešno organizirala sestanke in pomenke v vseh ekonomskih enotah. Na teh sestankih je bilo prisotnih blizu dve tretjini vseh zaposlenih. Razen sindikalne podružnice so o prehodu na skrajšani delavnik razpravljale tudi druge naše organizacije in sicer ZK, Zveza mladine ter Društvo inženirjev in tehnikov.

Problematiko in pomen prehoda na skrajšani delavnik so

na teh sestankih tolmačili člani komisije za skrajšani delavnik, katere je postavil upravni odbor podjetja. Najpogostejše vprašanje, ki se je pojavljalo zlasti v pripadnih ekonomskih enotah, se je nanašalo na osebne dohodke, predvsem zaradi bojazni, da bodo le-ti verjetno nižji. To vprašanje je bilo vsekakor umestno, saj je tovarna že v letu 1963 obratovala neprekinjeno, torej petek in svetek. Torej v časovnem fondu ni bilo pomembnih rezerv. To velja za obe naši poslovni enoti. Da pa bo zadeva še bolj težavna, smo morali zaradi izrabljenosti PS1. — stroj je star več kot 90 let — predvideti večjo rekonstrukcijo, ki naj bi po planu trajala 70 dni, kar pomeni 900 ton papirja manj. Če bo do rekonstrukcije prišlo resnično letos, je v prvi vrsti odvisno od pristojne banke.

Nadalje je bilo pereče vprašanje razporeda delovnega časa. V PE Vevce so se papirni stroji, klejska kuhinja, brusilnica in energetske obrati soglasno strinjali z delovnim časom, katerega je predlagala komisija in sicer: delo v štirih izmenah z delovnim časom 8.—24. ure ob delavnikih, 12.—12. ure ob nedeljah. V PE Medvode so delavci proizvodnih obratov predlagali drugačen razpored dela in sicer

2-krat po 8 ur dopoldne, 2-krat po 8 ur popoldne in 2-krat po 8 ur ponoči, nato dva prosta dneva. Komisija je njihov predlog sprejela in upoštevala. Težje pa je bilo z razporedom delovnega časa v strojni in ročni dodelavi papirja, vzdrževanju in v upravnih in drugih skupnih službah. Mnenja so bila deljena. Komisija je pri tem upoštevala predloge šefov sektorja, ki so z obrazilno zagotovili nemoteno poslovanje svojih oddelkov. Najtrši oreh je bila strojna dodelava tj. oddelke, v katerem je delovni čas v največji meri odvisen od proizvodnega programa. Končno je po mnogih sestankih in razgovorih kolektiv strojne dodelave odločil, da bo delal vsak dan, tudi ob nedeljah, v dveh izmenah po 9 ur, s tem da je v 21 dneh delavcev v dveh presledkih 7 dni prost. Kolektiv ročne dodelave je odločil 7-urni delovni čas dnevno, enako tudi komercialni sektor. V vzdrževalnih obratih, v pisarni tehničnega sektorja, laboratorija (razen obratnega laboranta, ki delajo tako kot pri papirnih strojih), konstruktorji, v računovodstvu, kadrovskem sektorju, analitskem oddelku pa traja delovni čas dnevno 8 ur s tremi prostimi sobotami. Vsako soboto je redno zaposlena ena četrtina zaposle-

nih v vsakem oddelku. Računovodstvo pa si je napravilo razpored in določilo, glede na potrebe in razmere, že v naprej proste sobote za celo leto. Za vzdrževalne obrate je komisija predlagala zaposlitev novih ljudi (v kovinski delavnici), da bi odpravili kakalne ure, ki se pojavljajo zaradi ozkega grla na obdelovalnih strojih. Nadalje je komisija predlagala uvedbo remontne grupe, ki bi imela delovni čas vsak dan popoldne razen sobote in nedelje. S tem bi omogočili izvrševanje rednih tedenskih remontov tudi v popoldanskem času, ko papirni stroj že stoji zaradi menjave sita ali nekega drugega razloga. Tako bi lahko precej vplivali na zmanjšanje zastojev in število nadur. Ni namreč primerno, da se od ljudi v delavnicih skoraj stalno zahteva nadurno delo, in se s tem zmanjšuje možnost izobraževanja in počitka. Zato je komisija predlagala povečanje števila zaposlenih, zlasti v kovinski delavnici.

V strojni in ročni dodelavi papirja so zaposleni zahtevali zlasti smotnejši proizvodni program in pridobitev prostora s pravočasno odstranitvijo gotovega blaga iz teh proizvodnih obratov. Pomanjkanje prostora otežkoča normalno obratovanje

in povzroča tudi škodo. Zaradi neracionalnega odstranjevanja izmeta so v obeh ekonomskih enotah predlagali ustrezno mehanizacijo, ki bi lahko sprostila 8—10 oseb.

Poleg teh pomembnih predlogov je komisija sprejela in priporočila tudi sama predlagala določene spremembe, ki naj omogočijo kvalitetnejše preventivno vzdrževanje papirnih strojev, ukrepe, ki naj razbremenijo določene oddelke nepotrebnih opravil, omogočijo lažjo in boljše pripravo dela, prihranek pri delovni sili, zmanjšajo neproduktivni čas in podobno. Komisija je svoje poročilo predložila delavskemu svetu podjetja, ki ga je v celoti sprejel. Po tem sklepu je celotno naše podjetje prešlo s 3. 2. 1964 na poskusno obratovanje s skrajšanim delovnim časom, medtem ko so papirni stroji, kolodrobi in klejska kuhinja prešli na 42-urni delavnik že 13. 1. 1964, strojna dodelava pa 20. 1. 1964, brusilnica 27. 1. 1964.

Pravilno je, da ugotovimo, katere od predlogov, ki jih je sprejel delavski svet, smo že uresničili.

Pri papirnih strojih, klejski kuhinji, brusilnici, celulozi in energetske obratih so uvedene kompletne štiri izmene, ki pote-

kajo v zadovoljstvo vseh članov teh enot.

V strojni dodelavi tj. v enoti, ki je tako rekoč čez noč aktivirala v največji meri svojo notranjo rezervno, za kar gre priznanje pravilnemu tolmačenju pristojnih mojstrov in posluhu tega kolektiva za to problematiko, je uvedeno dnevno dvoimensko 9-urno delo. Ta enota opravi sedaj s istim številom ljudi in v skrajšanem času vse potrebno delo in to brez nadur, ki prej niso bile redkost. Ta oddelek daje dober zgled discipline in prizadevnosti, ki je preslepla vsa pričakovanja.

Drugo pomembno aktiviranje notranje rezerve smo dosegli v brusilnici. S prizadevnostjo kolektiva te enote je uspelo znižati število ljudi na izmeni za enega snemalca. Tako je tudi ta enota s istim številom ljudi prešla na skrajšani delavnik.

Kolektiv ročne dodelave je jasno in glasno povedal, da bo opravil svojo obveznost v skrajšanem delovnem času z istim številom ljudi, če bo papir kvaliteto izdelan in če bo proizvodni program upošteval zmogljivost papirne dvorane. S tem v zvezi moramo pripomniti, da smo s pomočjo sistema nagajevanja in z opredelitvijo odgovornosti uspeli, sicer še v manjši meri,

● LJUTOMER:

Kako gospodarijo tekstilci

Pred dnevi je bil občni zbor sindikata delavcev obrata MTT v Ljutomeru. Na podlagi poročila izvršnega odbora so člani razpravljali o dosedanjem delu in bodočih nalogah.

V tem obratu MTT v Ljutomeru je zaposlenih 400 oseb in je po številu eden izmed največjih delovnih kolektivov v ljubljanskem komun. Zato, ker so tu zaposleni zelo mladi ljudje in ker prihajajo s podeželja, je ena izmed važnih nalog strokovno in družbeno-ekonomsko izobraževanje. Tako je izzvenel zaključek razprave o bodoči nalogi sindikata, ki naj teži k temu, da bo vsak proizvajalec hkrati dober upravljalec. Zato je potrebno večje sodelovanje sindikata, samoupravnih organov, ZK in mladinske organizacije. Člani samoupravnih organov naj bi v bodoče tudi bolj prenašali težnje članov kolektiva na svoje seje in obratno, da bi sproti sklepe sporočali kolektivu.

Ko so govorili udeleženci o planskih nalogah, so ugotovljali, da so v lanskem letu proizvodni plan dosegli s 103,50%. Tudi za letošnje leto predvidevajo povečanje proizvodnje. Tako bodo izdelali v tkalnici nad 4 milijone metrov raznega blaga za domači in tuji trg. S tem bodo statve izkoriščene za 73,71%.

Razpravljali so seveda tudi o kakovosti proizvodov, varčevanju z materialom, zmanjšanju stroškov proizvodnje ter zmanjšanju bolezenskih in drugih izostankov. Ti in še drugi činitelji bodo lahko pripomogli k uspešnejšemu poslovanju tovarne, k njenemu nadaljnjemu razvoju, kakor tudi porastu osebnih dohodkov zaposlenih. Ugotovljeno je bilo, da sedanji osebni dohodki zaposlenih še niso na primerni višini in da bo treba še precej storiti, da bodo boljši. Recimo, odpraviti bo treba vzroke za fluktuacijo. Lani je odšlo precej ljudi iz tovarne v druge kraje in druga podjetja, čeprav je kolektiv potrošil precej sredstev za njihovo strokovno izobraževanje. To je seveda kvarno vplivalo na rast proizvodnje, na kvaliteto izdelkov in potrebna bodo spet nova sredstva za priučevanje ljudi, ki bodo komaj prišli v tovarno in čez čas — mogoče spet odšli.

Ob takšnem nenehnem »preseljevanju« trpi proizvodnja, kvaliteta, produktivnost in tudi v tem je del vzrokov za nizke osebne dohodke.

V letu 1961 je znašal povprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega 12.810 din, meseca oktobra lani pa je znašalo povprečje 21.003 dinarjev. V minulem letu zlasti v drugem polletju bi bilo lahko povprečje osebnih dohodkov znatno večje, vendar so zaposlili 100 novih oseb, ki niso bile strokovno usposobljene in je zaradi tega tudi počasneje rasla proizvodnja in storilnost. Dohodek tudi precej obremenjuje odplačeva-

Se na postajo in potlej po dolgih, enoličnih dneh spet domov

nje amortizacije, dnevni prevozi blaga itd.

Med drugim so razpravljali tudi o statutu delovne organizacije in o prehodu na skrajšani delovni teden. Glede tega še ni bil dosežen kdo ve kakšen napredek. Obojemu bodo morali v bodoče posvetiti več skrbi.

Clani kolektiva so bili mneneja, da je potrebno v naslednjih letih posvetiti več skrbi izgradnji stanovanj v Ljutomeru, ki naj bi jih bili deležni tudi člani kolektiva MTT. Posebej bi bilo treba skrbeti za stanovanja tistim, ki prihajajo na delo od daleč. Ob koncu so izrazili zahvalo tekstilnemu kombinatu Maribor za pomoč, posebno še pri usposabljanju kadra.

S. FEUS

● KOČEVJE:

Predlogi za združitev obratnih ambulant

Skupščina Komunalne skupnosti socialn. zavarovanja Kočevje-Ribnica je pred dnevi razpravljala in sklepala o zaključnem računu. Poslovno obdobje minulega leta je zaključeno s skupnim primanjkljajem 13 milijonov 492.401 dinarjev. Primanjkljaj bi bil še večji, če ne bi skupnost prejela premije iz pozavarovanja v znesku okoli 48 milijonov dinarjev. Vzrok za večje izdatke kot dohodek je v tem, da živijo na območju te skupnosti predvsem zavarovanci (teh je po številu okoli 8300), ki so pred vojno in tudi v prvih letih po vojni živeli v težkih življenjskih pogojih. Vse te okoliščine so znatno vplivale, da ni zdravje zavarovancev zadovoljivo, in to terja večje izdatke socialnega zavarovanja.

Pregled izdatkov opozarja, da je bilo za zdravljenje v stacioniranih zdravstvenih zavodih porabljen največ, in to 197 milijonov 888.525 din., za zdravniške preglede in druge vrste zdravniške pomoči 104.691.376 dinarjev. Mnogo sredstev je bilo

potrošeno za prevoze, potovanja, prenočišča. Prav ti izdatki opozarjajo, da ni v Kočevju, Ribnici in drugih krajih tega predela ljubljanskega okraja dovolj urejena zdravstvena služba. Razen zdravstvene službe bo nujno potrebno čimprej zaključiti tudi gradnjo Zdravstvenega doma v Kočevju. Razmisliti bi bilo potrebno o tem, kako združiti obratni ambulanti Rudnika rjavega premoga Kočevje in Kmetijsko-gozdarskega posestva Kočevje z Zdravstvenim domom Kočevje, kar bi omogočilo, da bi se stroški zdravstvenega poslovanja nekoliko zmanjšali, zdravniki v obeh ambulantah pa bi se lahko še bolj posvetili svojemu delu.

Zato, da bi se zavarovanci na območju skupnosti podrobneje seznanili s problemi socialnega zavarovanja, so sklenili, da bodo o teh vprašanjih razprave na zborih zavarovancev. Pričakujejo, da bodo udeleženci predlagali, kaj storiti za še nadaljnje izboljšanje dela te pomembne družbene dejavnosti.

—v

● AGROKOMBINAT MARIBOR

Nova pripojitev

Na zadnjem zasedanju centralnega delavskega sveta Agrokombinata Maribor so med drugim razpravljali tudi o pripojitvi sedaj samostojne ekonomske enote kmetijske strojne postaje Zalec, ki ima svoj sedež v Mariboru. V Agrokombinatu Maribor namreč ugotavljajo, da bi bilo to gospodarsko zelo koristno, zlasti še sedaj, ko kombinat predvideva do leta 1970 izvesti obsežne obnove in sadjarstvo in vinogradništvo. Ta ekonomska enota že sedaj razpolaga z ustrežajočo mehanizacijo. Člani delavskega sveta so s pripojitvijo soglašali, vendar bodo dokončno besedo izrekli šele na prvem prihodnjem zasedanju.

L. Z.

● LOVRENC NA POHORJU:

Predlog za izenačitev delovne dobe gozdnih delavcev z rudarji

Letošnja skupščina sindikalnih podružnic Gozdnega obrata Lovrenc na Pohorju je bila tako obiskana kot malokdaj doslej. Nad 200 zbranih delavcev je razpravljalo o proizvodnji, o normiranju, o skrajšanem de-

Dogovor

lovnem času in tudi o pokojninskem sistemu.

Gozdni delavci imajo sedaj precej boljše pogoje kot pred leti, saj uporabljajo pri svojem delu motorne žage, hlodovino pa spravljajo do novih kamionskih cest s posebnimi traktorji. Kljub temu sodijo, da je podaljšanje delovne dobe za njih neupravičeno. Delo je izredno težko kljub mehanizaciji, delati morajo takorekoč ob vsakem vremenu, zaradi oddaljenosti tudi prehrane ni mogoče urediti tako kot v tovarni. Zaradi težkih del njihova storilnost pred upokojitvijo precej upade in jih je treba razporejati na lažja delovna mesta, teh pa je seveda pri gozdnih delih zelo malo. Udeleženci so sodili v razpravi, da bi bilo zavoljo tega umestno, tudi gozdnim delavcem skrajšati delovno dobo, podobno kot rudarjem.

Doslej so oblikovali osebne dohodke na osnovi izpolnjevanja skupinskih norm. Letos pa bodo postopoma pričeli uvajati individualne delovne norme. Prve preizkuse že opravljajo na sečišču Klopni vrh in delavci so s takšnim načinom normiranja bolj zadovoljni. Nekateri sicer mislijo, da bi bilo bolje sklepati pogodbe za določena dela na sečiščih, to je akordirati, toda drugi menijo, da bi takšen način dela spodbujal posameznike, da bi delali dalj, kot običajno in se tako še bolj izčrpali.

I. P.

7 dni v sindikatih

AGROKOMBINAT MARIBOR — Na razširjeni seji sindikalnega odbora Maribor so se udeleženci med drugim pogovorili o občnih zbiorih sindikalnih podružnic. Sklenili so, da bodo imeli občne zbornice v mesecu marcu, na njih pa bodo prvenstveno kritično ocenili delo v preteklem obdobju. Pogovorili se bodo tudi o subjektivnih faktorjih, ki so vplivali na neugleden gospodarski rezultat v lanskem letu ter o najvažnejših nalogah, ki jih čakajo pri letošnji proizvodnji.

Seveda pa se bodo v sindikalnih podružnicah na občne zbornice zlasti kadrovske dobro pripravili, saj se zavedajo, da bodo volili nova vodstva za dobo dveh let. Predlagali so tudi, naj bi v nova vodstva izvolili čim več mladih in za delo pripravljenih članov sindikata. V Agrokombinatu Maribor imajo 11 samostojnih sindikalnih podružnic. Zato bodo v prvi polovici meseca aprila sklicali sindikalno konferenco, ki se je bodo udeležili delegati, izvoljeni na rednih letnih občnih zbiorih sindikalnih podružnic.

L. Z.

ZAGORJE OB SAVI — Udeleženci plenuma občinskega sindikalnega sveta v Zagorju so med drugim razpravljali o izdelavi statuta delovnih organizacij. Zato ker so bile dosedanje razprave o osnutkih statuta delovnih organizacij premalo pripravljene, je bilo sklenjeno, naj pošlje predsedstvo priporočilo vsem samoupravnim organom, da posvetijo razpravam vso pozornost, hkrati pa naj bodo sindikalne podružnice pobudniki sklepanja razprav in razgovorov.

-k-

TGA KIDRICEVO — V TGA ni bilo že precej časa temeljitih priprav na letne občne zbornice kot je to prav sedaj. To pravzaprav ni nič čudno. Precej je zaved, o katerih bo treba razpravljati. Tu je statut podjetja, zaključni račun za l. 1963, volitve v organe delavskega samoupravljanja in problemi v zvezi s proizvodnjo ter končno plan za leto 1964. Res je, da bi morali še pred občnimi zbiori o tem razpravljati odboriki na sestanku s članstvom. Zvedeti bi morali njihova mišljenja in mnenje o načinu dosedanjega dela, kar naj bi potem služilo kot snov za poročilo. Zdi se, da bo članstvo odkrito povedalo svoje mnenje, da je bilo leto 1963 eno najslabših glede sindikalnega dela in njegove učinkovitosti. Takšna kritična ocena pa naj bo napotilo za boljše bodoče delo.

-ce-

SLOVENSKE KONJICE — Občinski sindikalni svet v Slovenskih Konjicah je sklical posvetovanje odborikov sindikalnih organizacij, na katerem so udeleženci razpravljali o težah za novi pokojninski sistem. Razpravljali so predvsem o delovni dobi in prevečih pokojnin dosedanjih upokojencev. Sodili so, da bo treba urediti pokojnine letih skladno z gibanjem življenjskega standarda.

L.

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV

doseči, da ljudje pri papirnih strojih že sami odstranijo slabo izdelan papir. Treba je vedeti, da nima nobenega smisla nekvalitetno izdelan papir voziti v strojno dodelavo, kjer povzroča težave pri glajenju in previjanju, v ročni dodelavi pa porablja za njegovo prebiranje veliko preveč časa. Vse to pa nam zvišuje stroške in nesmotno zaseda zmogljivost v strojni in ročni dodelavi papirja. Papir, katerega izloči v izmet šele ročna dodelava, nosi s seboj že cca. 97% vseh naših stroškov, razen tega pa zmanjšuje tudi osebne dohodke v teh dveh enotah in povečuje število nesmotno porabljenih delovnih ur. Sistem nagrajevanja bomo v bodoče še v večji meri vezali na kvaliteto dela. Komisija pa se dobro zaveda, da je treba tudi ročni dodelavi čimprej omogočiti prost dan med tednom. Zato je potrebno urediti proizvodni program in racionalizirati transport izmeta.

Tudi v vzdrževalnih obratih bo v kratkem uspešno organizirati temontno grupo, ki bo delovala popolnoma. Vprašanje nove delovne sile pa se že intenzivno rešuje.

Ker se dobro zavedamo, da produktivnosti ni vedno mogoče dvigati le s fizičnim delom ali s naporom, je potrebno omeniti

tudi razne tehnične izboljšave, ki bodo pocenile našo proizvodnjo. Pri papirnih strojih I., II. in III. smo dokončali delo na novih flotacijskih napravah. Te naprave nam zmanjšujejo izgubo vlaknin in kaolina v odpadnih vodah, kar je za ekonomično proizvodnjo velikega pomena. Nadalje smo zboljšali tudi režim pri preskrbovanju s paro. Z manjšim tehničnim ukrepom je uspelo zagotoviti dovolj pare tudi II. PS, ki je do sedaj večkrat moral zmanjšati brzino zaradi prenizkega pritiska pare.

Tudi v PE Medvoje so dosegli lep napredek. Uspelo jim je brez dodatnih naprav izdelati celulozo III. iz odpadnih snovi. To smo do sedaj prodajali za minimalno ceno. Ta dodatna proizvodnja ne znižuje proizvodnje beljene celuloze in je zato pričakovati povečanje proizvodnje in s tem tudi osebni dohodek. Pomeni pa tudi boljše izkoriščanje porabljenega lesa.

V službah, tj. komercialni, računovodstvu, upravi itd. je bilo postavljeno stališče, da se mora vse delo opraviti tekoče in brez nadur, ter da skrajšani delovni čas ne sme povzročiti zastojev pri delu ali celo povišanja stališča.

Dovolj dela in prižadanja pa bo treba, da bomo uredili naš

proizvodni program, ki mora bolj upoštevati optimalno izkoriščanje naših papirnih strojev ter zmogljivosti strojne in ročne dodelave papirja. Nadalje se je potrebno čimprej lotiti razbremenitve prostora v strojni dodelavi papirja, oziroma odstraniti stare ostanke v izmet in gotovo blago skladiščiti v skladišču za gotovo blago.

Ne na zadnjem mestu je treba poudariti, da je predpogoj za vse to in tudi za druge racionalne naprave predvsem disciplina in sodelovanje.

Kolektiv dobro ve, da brez izobraženih proizvajalcev ni pričakovati napredka proizvodnje in napredka delavskega samoupravljanja. Tudi na tem področju se je položaj bistveno spremenil in je opaziti viden napredek. Takoj po uvedbi skrajšanega delavnika se je prijavilo v tečaj za kvalificiranega papirničarja nekaj čez 60 ljudi, medtem ko nam v lanskem letu, zaradi slabe udeležbe takšnega tečaja skoraj ni bilo mogoče izvesti.

Iz navedenega je razvidno, da je skrajšan delavnik v našem podjetju upravičil svojo uvedbo ter začel kazati tiste rezultate, zaradi katerih smo ga uvedli, tj.: zvišanje proizvodnosti dela,

aktiviranje notranjih rezerv, znižanje stroškov, poživitev izobraževanja in več prostega časa.

F. R.

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

Lahko bi bilo boljše

Valjarne in ostali naši obrati na osnovi naročil zahtevajo vsako leto večjo proizvodnjo, toda naša martinarna tem zahtevam ni kos. Tudi plan zahteva od obratov vse več vložnega materiala.

Ze v osnovi planiranja nam manjka okrog 30.000 ton vložka letno. Ta primanjkljaj se med letom še precej poveča in bi bilo morda zanimivo, če pogledamo, kaj vse smo izdelali v preteklem letu izven naročil oziroma plana prodaje.

V letu 1963 smo prodali 6100 ton raznih formatov debele pločevine. Okrog 1000 ton smo prodali debele pločevine kvalitete C 0000 do C 0345, izvaljene iz neodgovarjajočega vložka in eno

naročilo izstavili naknadno. Nadalje smo prodali 3100 ton raznih formatov fine, tanke in srednje črne pločevine, 1800 ton dekapirne pločevine v raznih formatih in 1100 ton valjanih profilov raznih kvalitet in dimenzij, ki so bili II a kvalitete ali odvečno izvaljeni. Prodali smo tudi 1400 ton valjane žice iz neodgovarjajočih kvalitet in okrog 400 ton III a bele pločevine in ostalih hladno valjanih trakov. Pri vsem tem pa niso vključene količine neodgovarjajočega materiala, ki smo jih uspeli uvrstiti na redna naročila, predvsem velja to za zaposlene »izbirke« v hladno valjarno. Če pri teh 14.000 tonah upoštevamo še izplen, smo za zgoraj omenjene izdelke porabili okrog 20.000 ton vložka. Jasno je, da je tudi v ostalem svetu pri proizvodnji nekaj škarta oziroma proizvodnje, ki ni naročena. Toda vprašanje je, če nas trenutno tržno stanje ni pripeljalo do tega, da ne razmišljamo preveč o izboljšanju proizvodnje, saj lahko praktično sedaj res prodamo vse, kar izdelamo. Pri tako velikih materialnih stroških, posebno za prevoze, bi v železarni morali z materialom oziroma vložkom delati z večjim občutkom za vrednost.

Takšna proizvodnja pa ima

še drugo ozadje. Kupci, ki so naročili izdelke pravočasno, zaradi takih primerov v proizvodnji zaman čakajo na dobavo, ker to, kar smo namenili njim, zaradi neodgovarjajočih kvalitet ali dimenzije dobe drugi, ki smo jih morali za naročilo šele poiskati. Če nadaljujemo tako naprej, bodo jasno preobremenitve z naročili še na dnevnem redu, naši kupci pa zaradi nepravilnih dobav vedno bolj nezadovoljni. Vsako menjava stana na tržišču pa bi imelo zaradi takšnega poslovanja z naše strani lahko za nas občutne posledice.

Morda člani kolektiva železarne premalo vemo o ostalih železarnah oziroma njihovih rekonstrukcijah in napredku. Ne bi bilo odveč, če bi vsakdo, ki bolj pozna situacijo, o tem kaj več napisal. Po takih podatkih pa bi morda vsi skupaj več razmišljali o dobri proizvodnji. To sem povedal zato, ker se do večraj še izključno naši kupci že obračajo na ostale železarne in čim večkrat bodo zaradi naših nesolidnih dobav prisiljeni obračati se na ostale, toliko prej bodo osvojili njihove izdelke. Kaj pa bi to pomenilo za naš jeklovlek in morda še kak drug obrat, je pa lahko vsakomur jasno.

Z. S.

REPORTER »VSEVED«

Reporter na televiziji je tik pred prenosom športnega dogodka rekel:

— Dragi gledalci, naše kamere se nahajajo tu in tu... Se trenutno in pričeli bomo s prenosom. Seveda, tekma je važna (vsaka tekma je važna), toda naši so veliki favoriti.

Tekma naj bi bila torej le gola formalnost, naši so tako veliki favoriti, veliko boljši od nasprotnika. Saj v ekipi imamo vendar velikega Korača, pa imamo Nikoliča... malo manj kot vso reprezentanco...

Potlej tisti tam, ki so veliki favoriti, res pričenejo metati žogo sem in tja, tako rekoč za šalo mečejo žogo v koš.

Reporter pravi:
— Zadostovalo bi petnajst točk v našo korist. Naši, kot vidite, že krepko vodijo. Veliki favoriti smo pač...

In ne pogledamo še dobro, oni, ki jih reporter imenuje malo manj kot autsajderje, že izenačijo.

Reporter pravi:
— Zdaj so naši malo popustili. Počakajmo, da se znajdejo. Strokovnjaki so izračunali, da nam za povratno srečanje zadostuje petnajst točk naskoka, da bi naši »srebrni« dečki z lahkim srcem odpotovali na revanš.

Nasprotnik pa vodi.
Reporter molči, prav tako gledalci v dvorani, ki so še tedaj, ko so naši vodili, hurosko vpili.

Naši se spet zberejo, izenačijo in... vodijo.

Reporter spet pride do sape in pravi:

— Zdaj je napočil čas. Pogledajte naše! Tako rekoč poigravajo se z nasprotnikom. Petnajst točk v našo korist bo zadostovalo.

Petnajst točk v našo korist pa ne more in ne more biti. Komaj štiri pike v korist naših je videti na semaforu, pa še te so v stalni nevarnosti.

Zato reporter ubere drugačne strune:

— Vidite naše, kako igrajo! Lahkomiselno, slabo v obrambi in kako grešijo v napadu. Se bo res uresničilo tisto, kar smo ugovarjali že v začetku, namreč, da bodo naši še izgubili? Joj, kaj je to mogoče! Počlejte samo, kako igrajo naši nasprotniki. Kako domiselne so njihove akcije, kako se borijo za vsako žogo... prvo nasprotje so naših.

Potlej se zgodi čudo in naši vodijo za devet točk. Reporter in gledalci (ki so zdaj bolj molčali, če izzvamemo posamezne žvižge, ki pa seveda niso bili kdo ve kaj ohrabrujoči za naše igralce) začno kričati. Razločno slišimo le reporterja: Tako se igra! Tako! Naši nasprotniki, kot sem vam omenil že v začetku prenosa, so pravzaprav le povprečno moštvo. Premagati jih s petnajstimi točkami razlike, pravzaprav ni noben podvig. Zdaj bi morali voditi že z dvajsetimi točkami razlike.

Zoga pa je seveda okrogla in gostje spet izenačijo, reporter pa verjetno ves v solzah poudarja, kako je že v začetku rekel...

Tako je bilo pred dnevi, ko smo na televizijskih zaslonih gledali prenos kosarkarske tekme, tako je bilo pred dnevi, ko so naši igrali rokomet, tako je bilo pred dnevi, ko so naši igrali vaterpolo... Take komentarje sicer odličnim prenosom (tehničnim) poslušamo že nekaj let.

Vsaka tekma se prične z rahlo skepsjo, kajti ni dovolj, če smo mi na primer svoje nasprotnike pred leti gladko odpravili, da jih bomo zato tudi danes. Ni gotovo. Kajti naš nasprotnik na igrišču je lahko med tem časom močno napredoval ali pa smo mi nazadovali, ali pa bodo na tekmi imeli več športne sreče... Kaj se ve... Zoga je vendar okrogla, kot radi poudarjajo naši reporterji, v lastnih komentarjih pa, kot kaže, na to resnico (seveda v prenosnem pomenu) preveč radi pozabijo.

ŠILO

Razprava o telesni kulturi na najvišji ravni: Kulturno prosvetni zbor Skupščine SR Slovenije razpravlja o najbolj perečih vprašanjih telesne kulture v Sloveniji.

Interesi in potrebe članstva odločajo o vsebini dela

NE GRE BREZ TEMELJNE TELESNE VZGOJE

Kdor se v otroških letih ne nauči odbojke ali rokometu, kdor se ne nauči plavanja, kdor ne dobi odnosa do narave in do izletov, takega bo pozneje težje pritegniti. V letih pred puberteto se pionir z lahkoto nauči različne športne tehnike, pozneje porabi več truda in časa — priložnost za vključevanje je čisto zamujena.

Šibki temelji pomenijo šibak šport, je dejal v svojem referatu prof. J. Tome. Otroke bi morali že v družini in šoli naučiti desetih, za življenje in rekreacijo potrebnih spretnosti: hoje, teka, skakanja, plezanja, žonganja, plavanja, smučanja, kolesarjenja, obvladavanja telesa na orodju in tudi elementov plesa. Če pa je šola brez telovadnice, brez igrišča ali celo brez primernega učitelja, tedaj se ne smemo čuditi, da imamo kakor na vasi, tako tudi v industrijskih naseljih veliko mladih ljudi brez športnih navad.

Potrebno bi bilo prepričevanje, propaganda, osveščanje. Televizija, radio in tisk, bi morali biti v teh stvareh bolj aktualni in iznajdljivi. Ljudem je treba prikazati tudi nižje stopnje športa. Ni najbolje, če jih seznanjamo samo z atraktivnimi dogodki, kakor da gre v bistvu za gledanje in občudovanje, ne pa za aktivnost. Tov. Krevselj z Jesenic je dal nekaj koristnih pobud. Uvedel je nogomet po dvakrat 20 minut (igralci so bosi ali v copatah), ekvipni smuški tek na 3 km, tekovanje v sankanju in podobno.

Marsikje osredotočijo vse sile na tekmovalno skupino. Ta požira vsa gmotna sredstva — tem prejš, če mora potovati v oddaljene kraje. Z vidika rekreacije je to nepravilna koncepcija, kajti ni opravičljivo, da bi tako imenovana kvaliteta zavirala množičnost. Partizan naj bo tisto društvo, ki ima široko odprta vrata: pomaga naj šoli pri izpolnjevanju nalog temeljne telesne vzgoje, združuje naj interese za različna področja športne rekreacije.

»PARTIZAN« KOT POBUDNIK AKTIVNOSTI

Tista društva, ki niso čakala na recepte, in ki so znala najti oblike dela, ki ustrezajo potrebam mladih ljudi, so danes vodilna, je rekel v diskusiji tov. Florjančič. Ne sme biti zaprtih vrat za nečlane. Se več, treba je misliti tudi na potrebe ljudi v delovnih organizacijah. Doselej so se javljali društveni funkcionarji pri delovnih kolektivih le kot prosilci za denar (zlasti velja to za tista društva, ki vidijo svojo prvo in zadnjo nalogo v tekmovalnem športu) — prav pa bi bilo, da bi se oglašali kot ponudniki za organizacijo aktivnosti. Tako naj bi društva razumela svojo nalogo tudi v tem smislu, da bi bila nekak servis za delovne organizacije — pobudnik za vadbo, za izlete, za primerna tekmovalna in podobno.

Posebej je treba misliti na sezonske delavce, zlasti na tiste, ki niso imeli sreče, da bi v rani mladosti spoznali vrednost športnega razvedrila. Potrebni so posebni prijem izobraževanja, pritegovanja in osveščevanja, posebne oblike aktivnosti.

Ada Klajnškova je govorila o rekreaciji z vidika socialnega delavca. »Ne moremo samo delati, treba je tudi obnavljati sile, zato je treba zavestno razvijati občutek potrebe po rekreaciji.« Ugotavljanje interesov in osveščanje, to bi bila prva stopnja. Potrebno je vztrajno vzgojno in propagandno delo, da bodo zdravje navade izpodrinile razvade (alkoholizem in podobno), ki so dediščina primitivizma, zaostalosti. Človek, ki čuti, da pripada tovarišiji, ki doživlja v prostem času veselje športne aktivnosti, ki doživlja tudi v igrah uspehe, priznanja in podobno, bo lažje našel varno pot do življenjskega optimizma, kakor tisti, ki mu je dolgčas ali zapravlja denar pri kartah in vinu. Skratka, ne gre samo za biološke naloge, za zdravje in obnovo sil, temveč tudi za nekako preventivno proti asocialnim pojavom.

MORALNA IN MATERIALNA STIMULACIJA STROKOVNEGA KADRA

Ob tako zastavljenih nalogah je razumljivo, da je naloga strokovnega kadra nadvse odgovorna in družbeno pomembna. Doselej je bilo delo strokovnjakov za telesno vzgojo — amaterskih in poklicnih premalo cenjeno, premalo nagajano. Razen tega bo treba še v večji meri kakor doslej skrbeti za strokovno izpopolnjevanje. Ne gre več samo za obvladovanje telesnih vaj kot sredstva telesne vzgoje, temveč prav tako za razumevanje različnih športnih potreb mladih in starih, moških in žensk. D. U.

Ze nekaj let takole načelno ugotavljamo, da bi bilo zelo koristno, če bi zaposleni po delovnih organizacijah svoje dopuste izkoriščali tudi v mesecih, ki jim sicer v našem žargonu pravimo — nedopustniški meseci.

Toda, kakor koli ugotavljamo in sem pa tja sprejemamo priporočila, da bi bil že skrajni čas, da bi same delovne organizacije vplivale na to, da se čas dopustov ne bi zrediciral le na dva ali tri mesece v letu, pač pa da bi se le-ti enakomerno porazdelili skozi vse leto — kljub tem priporočilom se stanje do danes ni kaj dosti spremenilo.

Čas dopustov so vendar vroči meseci, ti vroči meseci pa seveda vplivajo, da je tedaj bolj suho naše gospodarstvo, kajti izpad delovne sile (sicer upravičen) je tolikšen, da v nekaterih delovnih organizacijah z delom za določen čas enostavno prenehajo, drugod pa zaradi manjkajočih ljudi in zaradi zaustavitve nekaterih operacij — ostanejo močno pod planom.

In čeprav v vsaki delovni organizaciji vedo za stanje, ki ga tako neplanirano dopustovanje omogoči, in čeprav se tako stanje ponavlja iz leta v leto — tega počejo ali ne znajo zaustaviti.

Torej, tako kampanjsko dopustovanje nas že nekaj let vznemirja, ko primerjamo v poletnih mesecih (junij, julij, avgust) planirano proizvodnjo in tisto krivuljo, ki kaže, da te planirane proizvodnje premnogokje niso uspeli ustvariti.

Pa kaj ima to zveze s športom? Ima jo in še kakšno. Kajti, če bi naše delovne organizacije ne imele počitniških domov ob morju, marveč bi jih imele tudi v planinah, potlej bi lahko z gotovostjo trdili, da bi stanje ne bilo tako porazno, kot v resnici je. O tem nas prepričajo primeri tistih delovnih organizacij, ki take počitniške domove imajo, ki so si jih omislili. Toda škoda je v tem, ker so si take počitniške domove lahko omislile le močnejše delovne organizacije, in še te ne manjša. Tako se kaj rado zgodi, da so ti počitniški domovi premajhni, da v primeri s potrebami spet ne pomenijo dosti.

Ni pa s tem rečeno, da bi ne bilo drugačnih možnosti razširitve oddiha v zimskih mesecih. Možnosti so ogromne, toda kot žal v prenekaterih prilikah tudi te ostajajo več ali manj neizkoriščene. Gradimo rekreacijske centre (prav zdaj je v zaključni fazi na Veliki planini), imamo velike in lepe hotele v gorskih dolinah, v zimsko športnih centrih, toda obe zadnji naštetni varianti za našega delovnega človeka ne prideta v poštev, ker velikih izdatkov za čas bivanja v teh krajih njegov žep žal še vedno ne premore. Vsaj v večini ne.

Zdi se, kot da raje vidimo, da ostajajo kapacitete teh hotelov izkoriščene 20 ali celo manj procentov, čeprav je na kupe možnosti, kako bi lahko ti hoteli drugače služili. Kako bi bili lahko bolj izkoriščeni.

Torej, eden od vzrokov, da časa dopustov ne prenesemo tudi na zimske mesece, so neprimerno večji stroški bivanja kot v poletnih mesecih, ko si dopustniki pomagajo

ŠE KAR NAPREJ PO STARIH, NIČ KAJ KORISTNIH POTEH

največ z lastnimi šotori, z lastnimi prevoznimi sredstvi in tudi stroški opreme niso tako veliki.

Drugo, kar tudi preseneča, pa je dejstvo, da v nekaterih delovnih organizacijah, kjer sicer imajo počitniške domove tudi v planinah, zaposlenih v te domove kljub vsej volji in materialni podpori ne morejo dobiti za daljši čas kot za dan ali dva, za soboto in nedeljo.

Tu lahko govorimo o neki zakoreninjeni mentaliteti, češ, da je odmor v poletnih mesecih veliko več vreden, bolj zdrav, kot pozimi. Ali drugače: če že desetletja hodimo letovat na morje (ali smo doma) potlej tako napravimo še letos, pa naslednje leto, čeprav se gotovo malokdo zaveda, kako bi bila sprememba dobrodošla.

Podoben variant bi lahko našli ravno, kolikor bi hoteli. Posledice take prakse pa so nam poznane in smo jih našli že v začetku.

Res pa je, da se stanje tudi letos ni spremenilo. Podatki iz personalnih oddelkov po naših delovnih organizacijah namreč to kažejo.

In ko bo prišel mesec junij in bo minil julij in ko bo pred nami avgust, tedaj bomo spet resignirano ugotavljali, kako smo ga pravzaprav polomili, da že prej nismo mislili na posledice, kako da nekatere delovne organizacije niso dosegle postavljenih nalog in zakaj taki izpadi delovne sile.

In spet bomo sprejemali priporočila, češ kako koristno bi bilo, podvzeti take ukrepe, da se nam to prihodnje leto ne bi ponovilo.

Res pa je, da bi morali od priporočil kreniti že malo dlje, morda bi morali spremeniti način regresiranja in dati pri tem prednost tistim, ki bi se odločili, da bodo svoj letni oddih izkoristili v mesecih, ki so tudi delovni organizaciji najbolj pogodu. Ali pa bi...

Nekaj bo pač potrebno napraviti. J. G.

V KRATKEM USTANOVNA SKUPŠČINA KLUBA ZA PODVODNI RIBOLOV

O podvodnih lovcih slišimo zadnja leta vse več. Podvodni ribolov šteje sicer med najmlajše športne panoge, vendar je prav zadnja leta zajel razmeroma zelo veliko število ljudi, ki jim je pri srcu morje, plavanje, potapljanje ter nenehna odkrivanja in presenečenja v svetu tišine. Zanimivo je, da šteje na

primer danes ljubljanska sekcija za podvodni ribolov skoraj 800 članov, da so njeni tekmovalci dosegli že zavidljive uspehe na državnih in drugih velikih tekmovanjih — da pa kljub vsemu še nimajo svojega kluba, svoje organizacije. Omenjena sekcija je doslej namreč ključno životarila v okviru Centra za

raziskavo morja in seveda ni mogla nuditi svojim članom to, kar bi pravzaprav morala. Tako so neurejene razmere sekcije privedle najbolj navdušene podvodne lovce do tega, da so pretekli petek formirali iniciativni odbor, ki bo v najkrajšem času poskrbel za ustanovno skupščino in s tem rojstvo samostojnega kluba za podvodni ribolov.

Vse podvodne lovce bo morda še zanimalo, da je iniciativni odbor sprejel predlog, da bo klub že letošnjo sezono organiziral slovensko prvenstvo posameznikov in v parih. To bo seveda močno pripomoglo k smotni izbiri tekmovalcev za ostala večja tekmovanja, saj bo to prvenstvo v podvodnem ribolovu prvo v okviru republike. U.

Ne, tovariši, ne žalostite se in si stalno ne izmišljajte nepravilnosti, ki da se popolnoma naravno, dogodi samo vam in nobenemu drugemu. Vsi ostali si znajo urediti življenje, le vi ostajate ob strani z vašim čistim srcem in doslednostjo. Toda, pri tem ne gre niti za pravičnost, niti ne gre za nepravilnost, pač pa zato, kako morate živeti in delati, da bodo stvari tekle v redu naprej. To pa seveda ni težko. Potrebno se je držati samo nekaterih pravil, ki pa niso niti težka niti zagonetna. Uspeh je seveda zagotovljen. Da se o tem prepričate, je dovolj, če le malo natančneje pogledate okoli sebe.

Osebnost, iz svojih izkušenj vem vse to in zaradi tega vam lahko dam nekaj praktičnih nasvetov, neke vrste recept. Recept se nanaša na najnujnejše vsakdanje slučaje. S časom se lahko tudi vi toliko izobrazite, da znate, ki vam ga zdaj jaz posredujem — razširite po lastnih željah in izkušnjah. Za »prvo pomoč« pa vam dam nekaj najvažnejših nasvetov:

Da boste imeli mir v hiši in neomejeno oblast pri ženi, od časa do časa ne pozabite, da ji rečete, tako kar na hitro, približno nekaj takega:

Recept

— Je pa že sreča važnejša od vsega ostalega v življenju... Če tebe ne bi bil srečal v življenju... O tem, kako dobra gospodinja si, pa ne mislim izgubljati besed...

Lahko se seveda dogodi, da bo žena kaj hitro spoznala, da besede niso docela pristne, toda brez skrbi, nekaj bo kljub temu ostalo.

Prijateljci (vem, da obstajajo tudi drugi nazivi za te vrste prijateljstva ali smatram, da moramo zadržati francoski izraz, ker so nam Francozi prepustili tudi druge kulturne dobrine) vedno, a ne od časa do časa kakor ženi, recite, da je ona vaše poslednje zatočišče, vaša prelepa oaza miru in ljubezni. Ob takih izjavah je obvezno tudi darilo, ki pa seveda zavisi od vaše tarifne postavke in črnih fondov.

Prijatelju (tega izraza nismo vzeli iz oboščine) recite, da ste dobili občutek, da vas je pozabil, ker so minili že trije dnevi, odkar je bil zadnjič pri vas, da bi gledal televizijo, da popije z vami novo steklenico vina in poje staro zalogo pršuta. In bodite prepričani, da vas bo prijatelj skušal čimprej pripraviti do tega, da boste postali drugačnega mnenja. Seveda pa mora biti človek pri takem delu sila vztrajen, če vam je že toliko do prijateljstva.

Ako težko pridete do kart za važnejša mednarodna športna srečanja, tedaj znanu športniku recite, kako vendar nerazumljivo je, da on, ki je tako odličen igralec, ne igra raje kje zunaj... Kar bi seveda s svojimi kvaliteta mi popolnoma zaslužil. Boste videli, odšel bo kart za športna srečanja celo za preprodo.

Če imate morda novo obleko in bi na vsak način radi prisostvovali premieri v gledališču, tedaj recite prvaku drame, ko ga srečate v »gledališki kazini« da ste (seveda če ste povsem odkriti) v življenju jokali le dvakrat — prvič takrat, ko vam je umrla mama in drugič tedaj, ko ste sobesednika gledali v vlogi Hamleta. Zagotavljam vam, da boste dobili »brezplačno mesto v igralčevi loži. Od časa do časa razširite repertoar jokanja. Solze danes tako pač niso drage.

In na koncu, direktorju ali svojemu šefu, je prav vseeno kateremu, recite (in to silno resno) z užaloščenim glasom, da boste na prvem sestanku kolektiva najodločneje zahtevali, da se da direktorju ali šefu (je prav vseeno kateremu) najhujši ukor, ker se popolnoma neodgovorno vedeta do svojega zdravja. Zahtevali boste, da bi bilo za njuno zdravje gotovo zelo dobro, če bi odšla na daljši oddih kam na morje. Seveda naj bi bilo to morje kje v tujini. Morda od vsega tega ne bo nič, toda prepričani ste lahko, da se vam vse to šteje v dobro.

Kako so se moji nasveti obnesli v praksi, pa mi pišite na ime

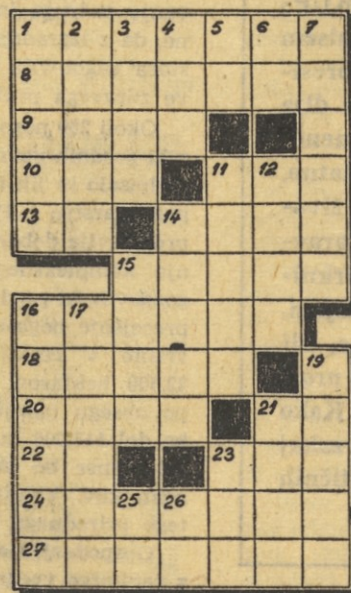
MOMČILO JOJIC

Križanka

Vodoravno: 1. vojvoda karantanskih Slovencev, 8. dopolnilni, spreminjevalni predlog, 9. smešnica, 10. rimska boginja jeze, 11. orientalsko grobo suknjo, 13. prislov, 14. cent, 15. svi-sli, 16. moško ime, 18. kemični element, 20. visoka planota na jugozahodnem delu Arabskega polotoka, 21. kratic priimka in imena našega državnika, 22. različna soglasnika, 23. pripadnik naroda na Balkanskem polotoku, 24. država v Aziji, 27. vzklík veselja, naslov skladbe

Navpično: 1. mamilo iz indijske konoplje, 2. del pohištva (množ.), 3. kopna, 4. okrajšano žensko ime, 5. začetnici imena in priimka znanega slovenskega košarkarja, 6. začetnici imena in priimka slavnega jugoslovskega kiparja, ki je umrl v ZDA, 7. tlaka, davek v delu, 11. rimsko preddverje, veža, 12. glavno mesto Zvezne republike Nemčije, 14. favn, varuh čred (mit.), 15. namizno pogrinjalo (množ.), 16. kmečko opravilo, 17. grški tragik, 19. tekmovalje, 21. prostor, mesto, 23. afriške antilope, 25. enaka samoglasnika, 26. okrajšava za »tega leta«.

REŠITEV PREJSNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. fanfara, 7. edikt, d. 8. lek, 9. ano, 11. apel, 13. on, 14. ht, 15. osti, 17. okras, 18. škart, 20. kosi, 21. sp, 23. at, 24. Sora, 26. ras, 28. las, 29. etika, 31. alfabet.

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

LJUBLJANA - MARIBOR

Za dom, službo, dopust, izlet — vedno Prodajni servis »Modna hiša«

LJUBLJANA — MARIBOR

— To je svinjarija! Dragan ima gripo, Verica ima gripo, Tomo ima gripo, Sile ima gripo, samo jaz je nimam...

— Bodite toliko ljubezni in prihranite mi mesto. Moral bi skočiti še na službeno potovanje!

Spored RTV Ljubljana za teden od 19. do 25. marca 1964

ČETRTEK

19. marca

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj ruskega jezika — 8.05 Z opornih in koncertnih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Srečanje v studiu 14 — 10.15 Pihalna godba Rudolfa Starica — 10.30 Pet minut za novo pesmico in Pozdravi za mlade risarje — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Igra ansambel Jörgen Ingmann — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Českoslovaška, sovjetska, poljska in bolgarska zabavna glasba in popevke — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtno večer domačih pesmi in največje — 20.45 Laha glasba — 21.00 Literarni večer — 21.40 Igor Stravinski: Zar pica, orkestralna suita — 22.10 Lucijan Marija Škerjanc: Dve melodiji za violino in klavir — 22.15 Skupni program JRT — Studio Ljubljana — 23.05 Italijanska pevka Rita Pavone in Peppino di Capri — 23.20 Skupni program JRT — Studio Zagreb — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETEK

20. marca

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj hrvaške srbskega jezika — 8.05 Operne melodije — 8.30 Grupa Georga Esplanierja igra pesmi raznih narodov — 8.55 Pionirski tehnik — 9.25 Odmevi iz Brazilije in Mehike — 10.15 Uvertura in dva prizora iz opere »Istrska svatba« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače pesmi in napevi — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Spomini iz koncertnih dvoran — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Pri madžarskih skladateljih glasbe — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvořaka — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.30 Pripoveduje nam... — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Zabavni orkester RTV Zagreb — 20.15 Tedenski zunanepolitni pregled — 20.30 Iz slovenske violinske glasbe — 20.57 Godala v ritmu — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 21.45 Plesni zvoki — 23.05 Poje vam Nat »King« Cole — 23.20 Skupni program JRT — Studio Ljubljana — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA

21. marca

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 5.15—5.20 Poročila in vremenska napoved — 6.10—6.15 Napotki za turiste — 6.20—6.35 Nadaljevalni tečaj angleščine — 6.45—6.50 Pregled športnih prireditev za nedeljo — 8.05 Vedre melodije — 8.35 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Matije in Alenka v naši diskoteki — 9.45 Latinsko-ameriški ritmi — 10.15 Po domače... — 10.35 Pesmi raznih narodov poje zbor akademikov iz Porto Alegre — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Sobotni zabavni mozaik — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Poje ženski zbor tovarne pohištva iz Nove Gorice — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesni narodov Jugoslavije — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitativ znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Predstavljamo vam novosti iz repertoarja ansambla Jožeta Kampača — 20.20 Stefan Gruzijski: Veliki Bob — 21.00 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Prijeten konec tedna — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA

22. marca

6.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.52 Glasbena medigra — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 10.30 Rossini: Weber in Lalo na tujih koncertnih odrih — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Deset minut z orkestrom Alfred Scholz — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.10 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radij bi vas zabaval — 15.15 Po potih ruske glasbe — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Domače melodije za nedeljsko popoldne — 16.45 Valček Johanna Straussa — 17.05 Hammond orgle — 17.15 Radijska igra — 18.05 Glasba iz znamenitih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Njihovi rokopisi — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Trije slovenski skladatelji — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK

23. marca

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Koroske narodne — 8.25 Dvoje novosti iz arhiva zabavne glasbe — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Pojeta tenorist Jože Gostič in mezzosopranistka Vera Klemenšek — 10.15 V lotosovi deželi — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Laha glasba — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz operne teatralne — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Na obisku pri čeških, poljskih in sovjetskih zabavnih ansamblih in vokalnih solistih — 18.45 Družba in čas — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Skupni program JRT — Studio Ljubljana — 21.40 Trije listi iz pianističnega albuma — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Razpoloženske melodije — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK

24. marca

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Začetni tečaj angleščine — 8.05 Godala in zabavni zbori — 8.35 Domače pesmi in napevi — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Plesni orkestri tega tedna — 9.45 Cveti, cveti, rožica... Pesmi Antona Lajovica — 10.15 V ritmu počasnega valčka — 10.40 Prizor iz Smetanove »Prodan neveste« — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače viže za opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 V pričakovanju pomladi — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Cveti, cvetko! Prišlo gostovanje, poje Akademski pevski zbor — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V terek na svide — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Českoslovaške popevke — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti — 18.45 Na mednarodnih križanjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Poje komorni zbor Radia Sarajevo — 20.20 Radijska igra — 21.25 Spominljiva serenada — 22.15 Glasbena medigra — 23.15 Skupni program JRT — Studio Sarajevo — 23.05 Za vsakogar nekaj — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA

25. marca

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.25 Iz jugoslovske produkcije zabavne vokalne glasbe — 10.15 Pesmi in plesi iz Českoslovaške — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Lahek popoldanski spored — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Iz dežele v deželo — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Popevke iz Sovjetske zveze — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Pesmi slovenskih skladateljev poje Komorni zbor RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Ciklus Chopinovih skladb — 17.35 Iz fonoteke Radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Max Bruch: Koncert za violino in orkester — 20.30 Koncert v studiu 14 — 21.30 Lepe melodije — 22.10 Popevke se vrstijo — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Plesni zvoki — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

31. komuna CERKNICA

- Komune:**
1. VELENJE
 2. IDRJA
 3. JESENICE
 4. KRANJ
 5. KAMNIK
 6. SEŽANA
 7. NOVO MESTO
 8. SEVNICA
 9. LOGATEC
 10. NOVA GORICA
 11. GROSUPLE
 12. MUŠKA SOBOTA
 13. PTUJ
 14. TREBNJE
 15. METLIKA
 16. RADOVLJICA
 17. RAVNE
 18. ZALEC
 19. ŠKOFJA
- LOKA:**
20. SLOVENSKA BISTRICA
 21. DOMŽALE
 22. SLOVENJ GRADEC
 23. VRHNIKA
 24. LASKO
 25. SLOVENSKE KONJICE
 26. SMARJE
 27. POSTOJNA
 28. CRNOMELJ
 29. SENTJUR
 30. TOLMIN

Med pogovorom s PREDSEDNIKOM OBČINSKE SKUPŠČINE CERKNICA — FRANCETOM KAVČIČEM — nisem odtrgal pogleda od velike Perkove slike znamenitega presihajočega Cerkniskega jezera. Sneg v teh krajih obleži dlje kot drugod, zima je tod preradodarna z mrazom in se nenavadno obotavlja domov, tja na Snežnik; zategadelj je platno, ki kaže jezero v naročju zelenih gričev, plavega neba in živopisnega naselja Zelš, toliko bolj očarljivo. Platno je pravzaprav košček resnice o tisočerihih pripovedih o lepoti cerkniskega sveta. Umetnikova roka ni mogla skopariti z razkošjem, saj je tega na pretek na vsakem koraku in je vseeno, ali zavije popotnik tja proti Rakovemu Škocijanu, ali tja proti Rakeku, ali pa se zadržuje ob vodni gladini jezera... Kako nebote in kako od srca nastane samo od sebe vprašanje, zakaj vendarle zanemarjamo ta košček zemlje v naših turističnih perspektivah!

Odgovor je nevšečna ugotovitev, da je povezanost z glavno magistralo Postojna—Ljubljana dokaj slaba, da so na vsem območju sicer razsežne komune samo tri gostišča, da ni potrebnih sredstev za organizacijo kampingov, da ni denarja za reklamo, ki je ob vseh mikavnostih Cerknice še kako potrebna. Vendar pa Cerknica ne zaostaja v svojih namerah, kar zadeva turistično gospodarstvo; počasi le uresničuje svoj načrt, ki naj približa njene kraje domačim in tujim obiskovalcem.

Začetek pogovora o turizmu je vsilil pogled na Perkovo upodobitev. Vsekakor pa je bilo kramljanje namešjeno izoblikovanju predstave o celotni komuni ter o njenem gospodarstvu.

Predsednik občinske skupščine je najpoprej opozoril na troje industrijskih središč, ki predstavljajo za komuno temeljni vir narodnega dohodka.

Tu je lesni kombinat »Brest«, ki je med prvimi izvozniki v naši državi ter je njegova zasluga, da beleži cerkniska komuna nekaj nad 115 dolarjev izvoza na občana, kar je visoko nad republiškim povprečjem.

Potlej dramatično pozornost »Kovino-plastika« v Ložu ter njen namen, da čimprej koncentriira svoje trenutno raztresene obrate v novem proizvodnem poslovanju. Zanimivo, diagram proizvodnje kovinske industrije dosega v sedemletnem planu diagram proizvodnje v lesni industriji in čeprav je za zdaj še globoko pod njim.

Naposled velja misel podjetju »Gaber«; 70 milijonov investicij v njegovo proizvodnjo pomeni za več kot 120 milijonov večje letne realizacije, hkrati pa omogoča podjetju, da 30 odstotkov svojih proizvodov proda na tujem tržišču.

Troje industrijskih središč — mimo tovarne »Tisa«, ki postaja obrat ljubljanske Kartonažne za proizvodnjo kartonske embalaže, in še nekaterih manjših podjetij obrtnega značaja — omogoča zadrževanje 14 in več tisoč občanov cerkniske komune pred lastnim pragom. Le malo jih je, ki so iskali, našli ali iščejo zaposlitev v sosednjih komunah; Cerknica je dovolj bogata, da lahko vsakemu odreže njegov kos kruha in v kolikor so posamezna delovna mesta v podjetjih zasedena, rast nove proizvodnje ponuja novo zaposlitev. Med njo je vsekakor omembe vredna združitev kovinsko obrtnega podjetja in industrijskega podjetja »Jelka« iz Begunj v novo proizvodno enoto za izdelavo opreme za trgovske lokale.

Ob industriji ima svoj pomen za komune kmetijstvo. Res, v primerjavi z zaposlenimi na območju občine zaposluje cca. tretjino vseh, ki so v delovnem odnosu, vendar pa so rodovitna cerkniska polja dobra osnova za proizvodnjo krmnih rastlin, kar je predpogoj za razvoj živinoreje in obenem semenskega ter merkantilnega krompirja. Lani so v Cerknici pridelali 1200 ton krompirja na združenih posestvih in 600 ton na zasebni zemlji. Prodaja tega krompirja

je zaradi nevesče komercialne službe slaba, zato je umevno prizadevanje zadruga in občinske skupščine, da z izgradnjo skladišnega prostora zagotovita daljši čas ohranitve zdravega pridelka.

Okoli 280 pogodb z zasebnimi lastniki gozdnih površin, ki jih je z njimi podpisalo in jih še podpisuje Gozdno gospodarstvo Postojna, vsekakor predstavlja dober začetek uveljavljanja kompleksnega gospodarjenja v gozdovih, ki predstavljajo za komuno precejšnje bogastvo. Vse gozdne površine v cerkniski občini merijo 22.500 hektarov; letošnja sečnja bo po obsegu manjša od lanske. Gozd bo dal 117.300 kubičnih metrov lesa, pri čemer bo udeležba iglavcev 73 odstotkov. Vendar ima komuna od tega prirodnega bogastva zelo malo.

Gospodarjenje v gozdu seznanja z zanimivo vrednoto v socialni politiki občinske skupščine. Skupščina je namreč ustanovila poseben sklad za starostno zavarovanje kmetov, ki so pripravljeni oddati svoj gozd skupnosti. Gozdno gospodarstvo Postojna, ki sprejme ta gozd, obračuna njegovo vrednost in dodeli ustrezna denarna sredstva skladu, iz katerega občina jemlje denar za potrebno vzdrževalnino za ostarele kmete. Na ta način — pri tem moramo upoštevati še ostala sredstva, kot na primer dohodek od gozda in skupni lastniki, ki ga Gozdno gospodarstvo prav tako namenja skladu — rešuje občinska skupščina dokaj ugodno problem preživljanja ostarelih kmetov, katerih število iz leta v leto narašča.

Socialni problemi, ki zadevajo predvsem ostarele kmete, so nedvomno pogojeni v nenehnem odhajanju mlajše generacije s kmetij v industrijo ter je hkrati gospodarjenje na kmetijskih posestvih vse bolj prepuščeno zadrugam.

Srečanje s cerknisko komuno pa seveda ni le srečanje s superlativi v njenem nadaljnjem gospodarskem razvoju, pač pa tudi s problemi, ki jih komuna uporno rešuje. Med te sodi vodovod ter njegova izgradnja, od zajetja v Ložu do zadnje vodovodne pipe, ki v dokajšnji meri obremenjuje vsakoletni občinski proračun. Potlej je tu šolstvo, ki trenutno še ne ustreza reformiranemu zakonu o šolstvu in se občinska skupščina skladno z gospodarskimi organizacijami močno prizadeva, da z adaptacijami ter z novogradnjo v Cerknici

V svetu svojstvene vneme

Spomenik NOB v Ložu — 19. oktobra 1941 so partizanski odredi prvič napadli Lož pod vodstvom Ljuba Šercerja

prilagodi šolske zmogljivosti številu učencev in današnjim učnim zahtevam. Naposled ne smemo mimo zdravstva; razmeroma zadovoljivo omrežje zdravstvenih domov in ambulant malce zasenčuje pomanjkanje zdravstvenega osebja in je upravičeno pričakovanje občinske skupščine, da bo tudi temu problemu kmalu kos s pomočjo zdravstvenega centra, ki ga je cerkniska komuna organizirala skupaj z vrhniško in logaško občino. Obenem pa štipendira občina dva slušatelja medicinske fakultete, od katerih bo eden končal študij že prihodnje leto.

Nadaljnji razvoj gospodarskega življenja v komuni deklarira družbeni plan občine z bistvenimi načeli:

— letos bo obseg proizvodnje za 18 odstotkov večji kot lani;

— produktivnost bo porasla za 17 odstotkov — lani je za 13 — kar meri na skrb za boljšo organizacijo dela, na temeljitejšo izkoriščanje strojnih zmogljivosti, na višji nivo strokovnosti zaposlenih, na izpopolnjevanje nagrajevanja po delu;

— smotnost nadaljnjih investicij za razvoj tistih gospodarskih panog, ki dajejo znatnejši delež v narodnem dohodku;

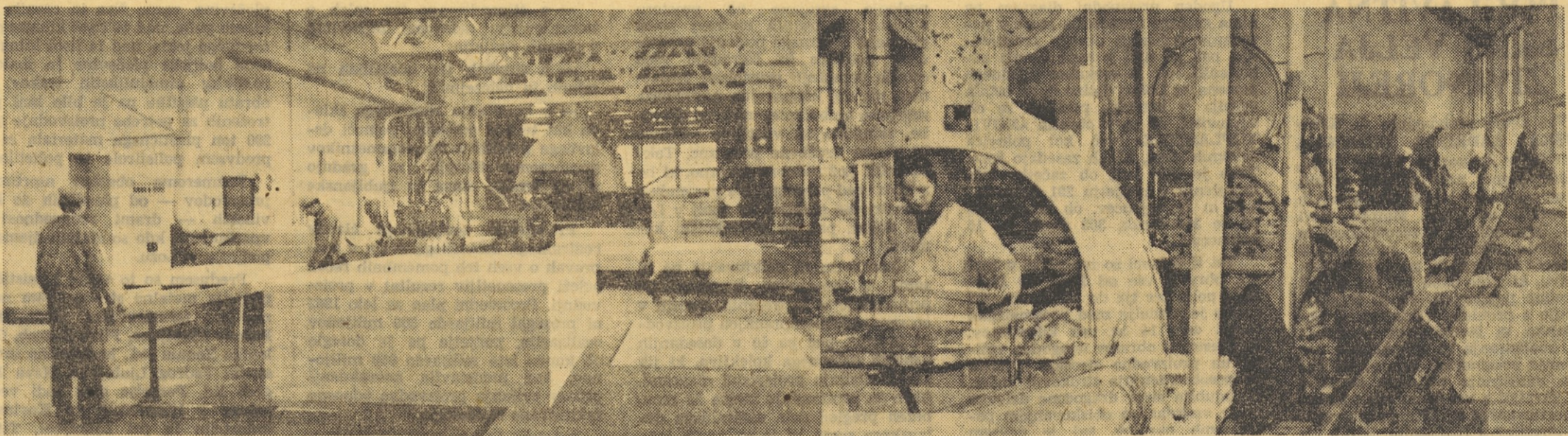
— prilagajevanje industrijske proizvodnje povpraševanju na tržišču ter krepitev gospodarskih organizacij z integracijo ter z iskanjem skupnih proizvodnih planov;

— in v kmetijstvu: postopna premestitev vrzeli v strukturi narodnega dohodka z dvigom produktivnosti, s prilagodljivostjo cen tržišču, z intenzivnejšim razvojem živinorejske proizvodnje, s porastom odkupa kmetijskih pridelkov ter s hitrejšim obračanjem vloženih sredstev.

To je le nekaj temeljnih načel, ki ravnaajo letošnje pláne gospodarskih organizacij in predstavljajo osnovo za sedemletni plan. Njegova značilnost pa je v vitalnejši stopnji rasti narodnega dohodka, družbenega in osebnega standarda občanov. S podrobnimi načrtovanji posameznih delovnih organizacij, ki žive in ustvarjajo na območju cerkniske komune, pa seznanjajo listi iz naše reportaže.

Cerknica

Lesni kombinat Brest, Cerknica — Tovarna »Iverka« — stiskalnica in trovaljna brusilka za iverne plošče

LK Brest Cerknica — tovarna pohištva — površinska obdelava elementov za pohištvo v obratu Martinjak

PRILAGOJEVANJE OKUSU IN POTROŠNI MOČI

Lesni kombinat »BREST« je danes pojem v pripovedi o življenju in gospodarjenju v cerkniški komunni. Med vsemi industrijskimi podjetji dosega polnih 80 odstotkov celotnega bruto produkta v komunni, zaposluje v svojih proizvodnih enotah dobrih 10 odstotkov občanov iz malone vseh naselij na območju občine. »BREST« je na vrhu lestvice med izvozniki lesno-industrijske stroke ter predstavlja njegov izvoz visoko nadpovprečno dolarsko vrednost na posameznega občana v primerjavi z izvozno realizacijo celotne naše republike.

Največji obrat Bresta stoji v središču Cerknice. Pročelje s težkim napisom pred asfaltnim križpotjem vzdrami pozornost: središča komunne brez tega pročelja bi si človek ne mogel zamisliti, kot bi si težko zamislil naglo rast gospodarske moči cerkniške občine brez proizvodnega diagrama, ki je last »BRESTA«. Podjetje, ki je pred osmimi leti prvič presežlo milijardo dinarjev v letni realizaciji, je lani že doseglo tri milijarde in 400 milijonov, z letošnjim planom namerava doseči štiri milijarde ter je njegov plan leta 1970 — šest milijard. Milijardna vrednost žaganega lesa iglavcev in listavcev, ivernih plošč, zabojev in pohištva je toliko očitnejša, če podarimo, da podjetje malone svojo celotno proizvodnjo izvaža na zapadno tržišče.

Obrati »BRESTA« so specializirane proizvodne enote, ki imajo svoja poslopja v treh središčih:

v Cerknici je industrijska žaga za proizvodnjo jelovega in bukovega žaganega lesa,

tovarna furniranega pohištva in tovarna ivernih plošč za proizvodnjo troslojnih ivernih plošč in ognja odpornih plošč,

v Starem trgu je tovarna lesnih izdelkov z industrijsko žago za proizvodnjo jelovega in bukovega žaganega lesa, lesenih zabojev in ladijskega poda,

ter v Martinjaku, kjer je tovarna za proizvodnjo masivnega in kombiniranega pohištva.

Proizvodni programi podjetja pripovedujejo predvsem o nenehnem povečevanju finalnih izdelkov, katerih vrednost je na tujem trgu dokaj cenjena. Ti izdelki so zazdaj: pisalne mize, šivalno pohištvo, omare, kavči, vitrine, hotelska ležišča, fotelji in stoli, posteljne končnice in klopi. Omenjeni asortiman pa lesni kombinat »BREST« zožuje iz leta v leto — saj je podjetje še pred tremi leti izdelovalo 10 tipov šivalnega pohištva, zdaj le tri, 12 tipov pisalnih miz, zdaj je osvojilo le štiri — kar je v prid zmanjševanju proizvodnih stroškov ter ugodni rasti produktivnosti.

Poslovanje podjetja začenja pri nabavi surovin. Z lesom kot osnovo, da seveda skoraj zadovoljivo zalaga domače tržišče; pogosti problem v nabavi predstavlja edinole furnir — predvsem orehov in mahagonijev — ter kaže na izčrpanost zaledja. Vendar pa je okus tujih odjemalcev, ki terja izdelke in celo čim več izdelkov iz furnirja. Tako je vselej za Nemčijo zanimiv orehov in javorjev furnir, za Francijo pa na primer mahagonijev in hrastov. V manjši meri sicer tovarna nadomešča furnir z raznimi, tako imenovanimi fotokopijami furnirja, kar pa ni za vsakogar, za vsak okus.

Od uvoza je podjetje v marsičem odvisno: od okovja, ki ga zazdaj domača kovinska industrija še ne izdeluje v zadovoljivih količinah in primernih oblik ter funkcionalnosti. Okovje pa je nepogrešljiv sestavni del pohištvene opreme. Že samo dejstvo, da danes moderna lesna industrija ne montira pohištvenih sestavnih delov v celoto v neposredni proizvodnji, pač pa je montaža izvedljivo opravilo kupca, podčrtuje pomembnost okovja kot sredstva za spajanje. Potlej je tu transport: razstavljeno pohištvo zavzema nepri-

merno manj prostora v železniškem vagonu ali pa kamionu kot sestavljen. Hkrati pa je okovje okrasni element pohištvene opreme, ki ob svoji funkcionalnosti — ključavnica — daje pohištvu njegovo estetsko vrednost.

Drugo, čemur še ni povsem kos domača industrija, so razni laki. Res, Medvode in Domžale dosegata uspehe ter so njuni laki primernih kvalitet. Vendar pa je treba tem lakom ob uporabi primešati približno 40 odstotkov topil, kar v proizvod-

mačega in tujega trga. Predvsem tujega, saj je ta neprimerno zahtevnejši od domačega in je moda, kar zahteva pohištveno opremo, enako muhasta kot moda oblačil in obutve. Razumljivo torej, da mora biti kombinat v vsakdanjem stiku z modnimi novostmi v svetu ter mora svojo proizvodnjo izredno domiselno prilagajati novim vzorcem.

To prilagajanje beleži vrsto težav, ki jih mora zmagovati delovni kolektiv. Morda je med vsemi najbistvenejša v nenehnem prehajanju

je opravljena predpriprava dela, in pa od razpoloženja delovnega kolektiva, ko se jih loteva. To razpoloženje pa se prav te dni zrcali v razpravah o drugem osnutku statuta, ki omogoča skorajšnjo uvedbo skrajšane delovnega časa, hkrati pa se zavzema s svojimi določili za najnižji osebni dohodek na dostojnem nivoju.

Statut končuje s tradicijo delavčeve norme. Uvedba cenika, ki temelji na tehnični zmogljivosti stroja, je nekaj novega v podjetju pri obračunavanju osebnega dohodka. Odlika tega obračunavanja je v tem, da delavec ve, koliko največ zmore njegov stroj, ter je potemtakem njegov osebni dohodek odvisen predvsem od njegove prizadevnosti, od njegove delovne sposobnosti, da stroj kar se da izkoristi. Popolno izkoriščanje strojne zmogljivosti zagotavlja delavcu tudi najvišji osebni dohodek. Tako izvajano obračunavanje odpravlja s problemi delovne discipline, točnosti odhoda in prihoda na delo, saj ob njem začenja delavec ceniti minute in celo sekunde.

Sicer pa ni osebni dohodek vse, kar odmerja članu delovnega kolektiva »BREST« njegov življenjski standard. Opozorilo velja obratu družbene prehrane, ki za resnično minimalno plačilo nudi delavcem celotno prehrano s toplim obrokom. Tu je še napol brezplačen prevoz s tovarniškimi avtobusi, ki pripeljejo delavca tako rekoč od praga njegove domačije pa do tovarniškega pročelja.

Ob formiranju osebnega standarda nedvomno sodi še briga podjetja za strokovno izpopolnjevanje njegovih delavcev. Vsak v kolektivu ima pravico, da se poteguje za vpis v razne seminarje, v srednjo tehnično šolo, da obiskuje večerne tečaje. Zanimiv je podatek, da podjetje stipendira 15 študentov na gozdarski, lesno-industrijski, ekonomski, filozofski, kemični, pravni, elektrotehnični, višji lesnoindustrijski fakulteti ter na višji tehnični ter višji komercialni šoli, 8 dijakov na Tehnični srednji šoli in sicer na lesnem odseku, pet

na strojnem odseku ter enega na kemijskem odseku, 14 dijakov na ekonomski srednji šoli ter štiri dijakke na administrativni šoli. Pri Delavski univerzi Cerknica je organizirana Večerna ekonomska šola (prvi in tretji letnik!) ter prvi letnik Tehnične šole. V prvem letniku Tehnične šole je bilo lani vpisanih 22 delavcev iz neposredne proizvodnje, v Ekonomski šoli pa 11, v tretjem letniku te šole pa je bilo lani vpisanih 7 slušateljev.

Dobro nagrajevanje po delu in nenehna skrb za strokovno usposobljenost odpira možnosti uvedbe skrajšanega delovnega časa. Kolektiv, razdeljen na posamezne ekonomske enote v poslovnih obratih, odloča o treh možnostih: v tovarni ivernih plošč so bolj naklonjeni petim zaporednim prostim dnevom v mesecu, do katerih bi imel delavec pravico z uvedbo 42-urnega tednika ter četrte delovne izmene. Drugod razsojajo o skrajšanem dnevu, mnogi so predvsem za prosto soboto. O vseh treh možnostih bodo delavci odločali na referendumu, in vse tako kaže, da bo prva poslovna enota že začela poizkusno proizvodnjo v najkrajšem času.

Vsekakor je v zvezi z možnostjo uveljavitve skrajšanega delovnega časa še nekaj temeljnih načel, ki jih statut podčrtuje: pravočasna nabava surovin in pravočasna dostava materiala na delovno mesto, konkretnjša izdelava proizvodnih nalog z nadaljnjim zoževanjem asortimana proizvodov, zaključevanje dolgoročnih pogodb z odjemalci, skrb za nadaljnjo rast produktivnosti in nadaljnje izpopolnjevanje organizacije dela.

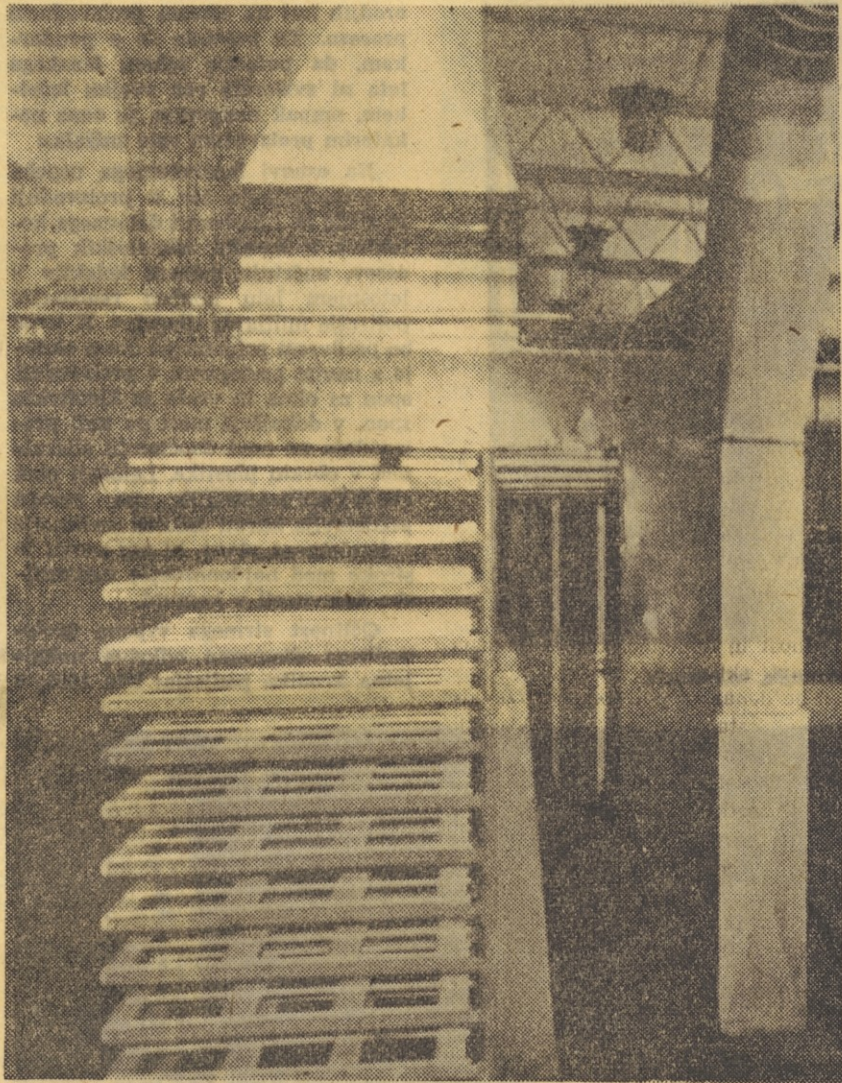
Nepopolna informacija o »BRESTU« in o njegovih obratih je vsaj zadovoljiv oris nekaterih značilnosti iz proizvodnje, iz gospodarjenja in iz življenja malone 1400-članskega delovnega kolektiva, ki namerja v sedmiletnem planu doseči visoke indekse v primerjavi s preteklim letom.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

	1963 kub. m	1970 kub. m
Industrijska žaga Cerknica:		
— jelov žagan les	7.870	13.885
— bukov žagan les	8.000	8.600
Tovarna lesenih izdelkov		
Stari trg:		
— jelov žagan les	20.730	22.115
— bukov žagan les	1.000	1.000
— zaboji	2.600	2.700
Tovarna furniranega pohištva Cerknica:	9.500	18.180
Tovarna masivnega pohištva Martinjak:	5.700	10.820
Tovarna ivernih plošč Cerknica:		
— troslojne iverne plošče	7.800	10.600
— obložene iverne plošče	—	1.000
— ognjaodporne iverne plošče	700	1.500

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

LK Brest Cerknica — tovarna pohištva — sušilni kanal za sušenje laka na elementih za pohištvo. Najnovejša in edina naprava v Jugoslaviji za hitro sušenje laka

nem procesu znatno zadržuje tempo dela. Obenem pa potrebuje »BREST« v svoji sodobni kanalski sušilnici lak posebne vrste — vsekakor zazdaj še iz uvoza — katerega lahko uporabljajo brez kakršnihkoli topilnih primesi. Uporaba tega laka in seveda kanalska sušilnica znatno zmanjša proizvodni postopek lakiranja in sušenja do visokega sijaja. Nekdanji postopek je vseboval štirikratno polivanje pohištvenega kosa z lakom na vsaki dve uri in naposled polnih 72 ur sušenja. Nov postopek uveljavlja polivanje z lakom vsakih dvajset minut ter naposled dokončno sušenje, ki ne traja dlje od ene noči.

Med blagom iz uvoza, ki ga potrebuje »BREST« za svojo proizvodnjo, lahko naštejemo še razne spiralne vzmeti, poliestre, paste, kartone, deloma furnirje in rezervne dele za strojno opremo.

Sicer pa je osnovne surovine — lesa — doma v zadostnih količinah. Les seveda ne pojmujemo v klasični predstavi, pač pa so danes iverne plošče pomemben surovinski proizvod v pohištveni industriji. Kombinatu ima lastno tovarno za proizvodnjo ivernih plošč. Odlika te proizvodnje je v neomejenih možnostih uporabe manj kvalitetnega lesa za proizvodnjo kvalitetnih ivernih plošč. Kolikšnega pomena so iverne plošče za pohištveno proizvodnjo z ekonomske plati, pa lahko pove podatek, da je »BREST« pred uporabo ivernih plošč potrošil mesečno okoli 550 kubičnih metrov kvalitetnega lesa, zdaj pa ga ob znatno obsežnejši proizvodnji in seveda ob sorazmerno enaki vrednosti potroši mesečno le okoli 300 kubičnih metrov ivernih plošč.

Proizvodne programe »BRESTA« narekuje okus in potrošna moč do-

mačega in tujega trga. Predvsem tujega, saj je ta neprimerno zahtevnejši od domačega in je moda, kar zahteva pohištveno opremo, enako muhasta kot moda oblačil in obutve. Razumljivo torej, da mora biti kombinat v vsakdanjem stiku z modnimi novostmi v svetu ter mora svojo proizvodnjo izredno domiselno prilagajati novim vzorcem.

To prilagajanje beleži vrsto težav, ki jih mora zmagovati delovni kolektiv. Morda je med vsemi najbistvenejša v nenehnem prehajanju

je opravljena predpriprava dela, in pa od razpoloženja delovnega kolektiva, ko se jih loteva. To razpoloženje pa se prav te dni zrcali v razpravah o drugem osnutku statuta, ki omogoča skorajšnjo uvedbo skrajšane delovnega časa, hkrati pa se zavzema s svojimi določili za najnižji osebni dohodek na dostojnem nivoju.

Statut končuje s tradicijo delavčeve norme. Uvedba cenika, ki temelji na tehnični zmogljivosti stroja, je nekaj novega v podjetju pri obračunavanju osebnega dohodka. Odlika tega obračunavanja je v tem, da delavec ve, koliko največ zmore njegov stroj, ter je potemtakem njegov osebni dohodek odvisen predvsem od njegove prizadevnosti, od njegove delovne sposobnosti, da stroj kar se da izkoristi. Popolno izkoriščanje strojne zmogljivosti zagotavlja delavcu tudi najvišji osebni dohodek. Tako izvajano obračunavanje odpravlja s problemi delovne discipline, točnosti odhoda in prihoda na delo, saj ob njem začenja delavec ceniti minute in celo sekunde.

Sicer pa ni osebni dohodek vse, kar odmerja članu delovnega kolektiva »BREST« njegov življenjski standard. Opozorilo velja obratu družbene prehrane, ki za resnično minimalno plačilo nudi delavcem celotno prehrano s toplim obrokom. Tu je še napol brezplačen prevoz s tovarniškimi avtobusi, ki pripeljejo delavca tako rekoč od praga njegove domačije pa do tovarniškega pročelja.

Ob formiranju osebnega standarda nedvomno sodi še briga podjetja za strokovno izpopolnjevanje njegovih delavcev. Vsak v kolektivu ima pravico, da se poteguje za vpis v razne seminarje, v srednjo tehnično šolo, da obiskuje večerne tečaje. Zanimiv je podatek, da podjetje stipendira 15 študentov na gozdarski, lesno-industrijski, ekonomski, filozofski, kemični, pravni, elektrotehnični, višji lesnoindustrijski fakulteti ter na višji tehnični ter višji komercialni šoli, 8 dijakov na Tehnični srednji šoli in sicer na lesnem odseku, pet

na strojnem odseku ter enega na kemijskem odseku, 14 dijakov na ekonomski srednji šoli ter štiri dijakke na administrativni šoli. Pri Delavski univerzi Cerknica je organizirana Večerna ekonomska šola (prvi in tretji letnik!) ter prvi letnik Tehnične šole. V prvem letniku Tehnične šole je bilo lani vpisanih 22 delavcev iz neposredne proizvodnje, v Ekonomski šoli pa 11, v tretjem letniku te šole pa je bilo lani vpisanih 7 slušateljev.

Dobro nagrajevanje po delu in nenehna skrb za strokovno usposobljenost odpira možnosti uvedbe skrajšanega delovnega časa. Kolektiv, razdeljen na posamezne ekonomske enote v poslovnih obratih, odloča o treh možnostih: v tovarni ivernih plošč so bolj naklonjeni petim zaporednim prostim dnevom v mesecu, do katerih bi imel delavec pravico z uvedbo 42-urnega tednika ter četrte delovne izmene. Drugod razsojajo o skrajšanem dnevu, mnogi so predvsem za prosto soboto. O vseh treh možnostih bodo delavci odločali na referendumu, in vse tako kaže, da bo prva poslovna enota že začela poizkusno proizvodnjo v najkrajšem času.

Vsekakor je v zvezi z možnostjo uveljavitve skrajšanega delovnega časa še nekaj temeljnih načel, ki jih statut podčrtuje: pravočasna nabava surovin in pravočasna dostava materiala na delovno mesto, konkretnjša izdelava proizvodnih nalog z nadaljnjim zoževanjem asortimana proizvodov, zaključevanje dolgoročnih pogodb z odjemalci, skrb za nadaljnjo rast produktivnosti in nadaljnje izpopolnjevanje organizacije dela.

Nepopolna informacija o »BRESTU« in o njegovih obratih je vsaj zadovoljiv oris nekaterih značilnosti iz proizvodnje, iz gospodarjenja in iz življenja malone 1400-članskega delovnega kolektiva, ki namerja v sedmiletnem planu doseči visoke indekse v primerjavi s preteklim letom.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

— troslojne iverne plošče

— obložene iverne plošče

— ognjaodporne iverne plošče

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

— troslojne iverne plošče

— obložene iverne plošče

— ognjaodporne iverne plošče

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

— troslojne iverne plošče

— obložene iverne plošče

— ognjaodporne iverne plošče

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

— troslojne iverne plošče

— obložene iverne plošče

— ognjaodporne iverne plošče

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

— troslojne iverne plošče

— obložene iverne plošče

— ognjaodporne iverne plošče

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

— troslojne iverne plošče

— obložene iverne plošče

— ognjaodporne iverne plošče

Prikaz optimalnih zmogljivosti »BRESTA« in njegovih obratov ne kaže samo na dokajšnje povečanje fizičnega obsega proizvodnje v sedmih letih, pač pa predvsem na strukturno spremembo proizvodnje v

prired večjim količinam izdelkov, ki predstavljajo za podjetje in za našo skupnost dragocenejšo blago v izvozu kot neobdelan les. Stremljenje k temu pa je ekonomska nujnost v razvoju našega gospodarstva.

Optimalne zmogljivosti proizvodnih enot Kombinata

Industrijska žaga Cerknica:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

Tovarna lesenih izdelkov

Stari trg:

— jelov žagan les

— bukov žagan les

— zaboji

Tovarna furniranega pohištva Cerknica:

Tovarna masivnega pohištva Martinjak:

Tovarna ivernih plošč Cerknica:

POGLAVITNA SKRB VELJA ŽIVINOREJI

Vso svojo proizvodnjo je **KMETIJSKA ZADRUGA CERKNICA** usmerila v živinorejo. Velika čreda, ki šteje danes nad 600 glav živine, je raztresena po kmetijskih posetvih — obratih na Uncu, Marofu, Novi vasi, Begunjah... Razdrobljenost in dokajšnja oddaljenost med obrati povzroča velike skrbi marljivemu kolektivu, ki šteje okoli 130 članov. Ni potrebno poudarjati, da se kolektiv srečuje s problemi vsklajevanja poljedelske in živinorejske proizvodnje, analiziranja in spremljanja poslovanja posameznih obratov, nenehna naraščanja režijskih stroškov itd., skratka z vzroki in posledicami nesorazmernega naraščanja proizvodnih stroškov z realizacijo. Kljub temu pa je kmetijska zadruga lani uspešno zaključila svoje poslovno leto. Vsa ustvarjena sredstva je namenila povečanju hlevskih kapacitet tako, da bo imela leta 1970 prostora že za blizu 1400 glav živine. Hkrati s tem pa bo povečala tudi površine obdelovalne zemlje na 1800 ha, kar predstavlja blizu 100% več v primerjavi z minulim letom.

Ugoden proizvodni diagram pa nima svojega ravnotežja samo v povečanju fizičnega obsega proizvodnje, pač pa tudi v rasti števila zaposlenih, kar je vsekakor ugodnega pomena za Loško dolino in za ostala naselja v komuni, posebno še ob ugotovitvi, da je v obratih »KOVINOPLASTIKE« več kot polovica delovnih mest, ki jih zasedajo žene. Tako je bilo lani ob začetku leta zaposlenih v podjetju 291 žena, 236 mož in 14 vajencev, ob koncu leta pa že 359 žensk, 303 moški in 15 vajencev.

Vsi ti delavci so zaposleni v raznih obratih vse od Loža do Babnega polja ter tja do Markovca, pri čemer je razdalja med posameznimi obrati celo 14 in več kilometrov. Raztresenost obratov neugodno vpliva na proizvodne stroške, obenem pa preobremenjuje strokovni kader, ki izgublja sicer dragocene delovne ure z vsakdanjim obiskovanjem posameznih obratov, saj je povsem umevno, da je prisotnost strokovno usposobljenih delavcev potrebna v proizvodnji. Koliko je teh obratov, daje predstavbo podatek, da je osnovnih proizvodnih enot 20, da so štirje pomožni obrati ter je uprava podjetja.

S koncentracijo vseh proizvodnih ter pomožnih enot na enem kraju bodo režijski stroški podjetja znatno

poslojpe zgrajeno na prostoru 8 tisoč kvadratnih metrov; poleg glavnega obratnega poslojpa predvideva podjetje še izgradnjo vseh ostalih pomožnih prostorov: vratarnice, garaže, kolesarnice, parkirnega prostora, ambulante, upravne zgradbe, skladišča za vnetljive tekočine in obrata družbene prehrane. Tako bo dobil Lož sodobno tovarno, ki bo z njim vred predstavljala pomembno industrijsko središče ne zgolj v Loški dolini, pač pa v cerkniški komuni.

Osnova za ta načrtovanja pa ni samo v smotrnosti koncentracije proizvodnje v raztresenih obratih v en sam sodobno opremljen proizvodni prostor, pač pa še v dosedanjih uspehih delovnega kolektiva, ki jih karakterizirajo proizvodni diagrami. Skrb za proizvodnjo izraža že samo bežen pregled dela centralnega delavskega sveta, ki je na svojih lanskikh 25 zasedanjih razpravljal o problemih, bistvenih za normalen potek proizvodnje:

- o planu celotnega podjetja ter o usklajenosti planov posameznih obratov;
- o nabavi, odpisu in prodaji osnovnih sredstev;
- o notranji organizaciji pod-

— o štipendiranju ter sploh o izobraževanju delavcev, zaposlenih v obratih podjetja;

— o stroških ter udeležbah na sejnih in velesejnih;

— o koriščenju rezervnega sklada kot tudi o nesebični pomoči delovnega kolektiva ter posameznikov porušenemu Skopju, za gradnjo zdravstvenega doma in ljubljanske bolnišnice.

Prizadevno sodelovanje članov centralnega delavskega sveta v razpravah o vseh teh pomembnih rečeh beleži presenetljiv rezultat v proizvodnji. Proizvodni plan za leto 1963 ni presegal milijarde 300 milijonov realizacije, podjetje pa je doseglo ob koncu leta milijardo 950 milijonov, kar predstavlja nevsakdanji primer zvišanja proizvodne odnosno fakturirane realizacije.

Pri tem je bil razmeroma visok delež posameznih obratov:

obrat za proizvodnjo okovja je ustvaril milijardo 172 milijonov, obrat plastike nad 356 milijonov, ZNS 240 milijonov, Bergman doze 90 milijonov, realizacija lastnih storitev je dosegla 111 milijonov, kar z enako opaznimi uspehi drugi obratov »KOVINOPLASTIKE« opravičuje odstavek v poslovnem poročilu podjetja, ki pravi:

»Uspeh dosežene proizvodnje in finančnega rezultata je vsekakor rezultat prizadevanja samih proizvajalcev, članov delovnega kolektiva in pa doseženih tehnoloških postopkov ter ostalih izboljšav tako na orodjih kot na samem proizvodnem procesu. To posebno še s poudarkom, da podjetje tekom lanskega leta ni zviševalo cen svojim izdelkom, ampak nasprotno, je cene nekaterim proizvodom celo znižalo.«

Na osnovi lanskega uspeha v gospodarjenju ter v proizvodnji in glede na izkušnost delovnega kolektiva v izvedbi tehnoloških procesov, načrtuje delovni kolektiv v letošnjem letu končno realizacijo poltretje milijarde dinarjev. K temu bo predvsem pripomogel obrat okovja z novim postopkom v proizvodnji spon za okna in vrata in klavirskih spon, v dokajšnji meri pa tudi proizvodnja na novi tisočtonski stiskalnici v obratu plastike. Letošnji plan »KOVINOPLASTIKE« pa seveda predstavlja hkrati začetek realizacije sedemletnega plana, ki naj uvrsti to stroko med najdonosnejše industrijske dejavnosti v komuni.

Očitnost strmega vzpona proizvodnega diagrama odkriva nekaj letna kronika podjetja: leta 1955, v

pločvine, razne žice in raznih jeklenih palic, nad 10 tisoč kilogramov orodnega jekla, nad 14 tisoč kilogramov ladijske pločvine in malone 20.000 kg aluminijastih trakov. V obratu plastike pa je bilo lani porušeno za potrebe proizvodnje nad 200 ton plastičnega materiala in to predvsem polistirola in polietilena.

Razmeroma obsežen asortiman proizvodov — od plastičnih do kovinskih — drami radovednost z vprašanjem: kdo so stalni odjemalci podjetja v Ložu.

Predvsem so to večja grosistična podjetja metalne stroke širom naše zemlje, farmacevtska industrija: Farmis Ljubljana, Pliva Zagreb, Galenika Zemun itd., kozmetična industrija: Vedrog Ljubljana, Neva Zagreb itd. Podjetje dela tudi večje usluge v kooperaciji za Kovinsko industrijo Ig pri Ljubljani, Titan Kamnik, Tovarno tehnič Celje itd.

Skratka: proizvodi Kovinoplastike iz Loža so iskani kot kvalitetni izdelki po vsej državi.

Razmišljanja o novogradnji, ki ne bo samo združila proizvodnje v posameznih obratih, pač pa bo tudi ugodno vplivala na nadaljno rast fizičnega obsega proizvodnje ter na kvaliteto izdelkov, pa velja kanček razsoje delovnega kolektiva še kadrovske politiki. Trenutno podjetje štipendira 16 slušateljev na strojni, elektrotehnični in ekonomski fakulteti ter na srednjetehtnični šoli. V dopisnem tečaju strojnega oddelka tehnične srednje šole sodeluje 36 članov delovnega kolektiva, hkrati pa se v samem podjetju, v neposredni proizvodnji usposablja za poklic ključavničarja štirje, za poklic orodnega ključavničarja sedem, za strugarja dva in za električarja dva mlada delavca. Za potrebe izobraževanja in rasti nivoja strokovnosti zaposlenih dodeljuje delovni kolektiv letno nekaj nad 10 milijonov dinarjev.

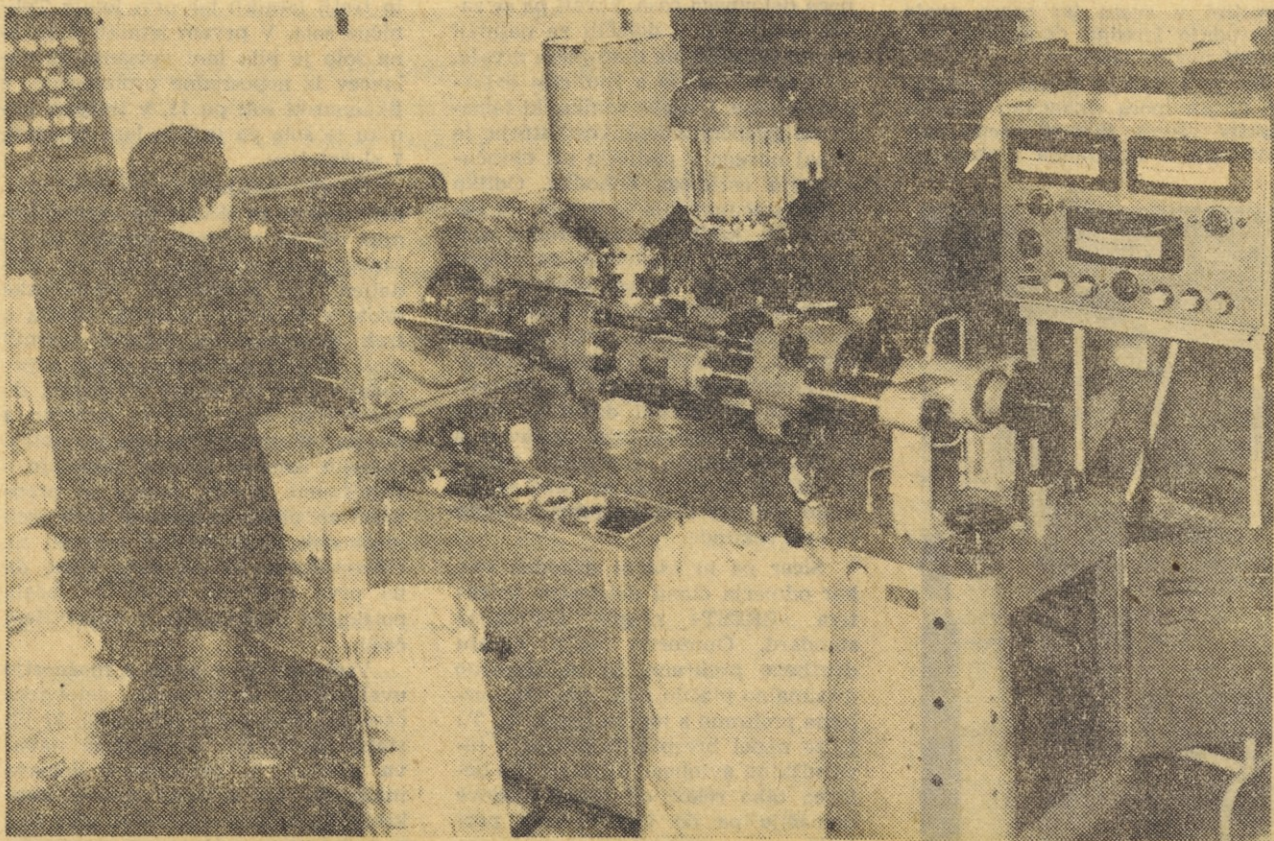
Naša informacija o življenju, proizvodnji in delu industrijskega podjetja v Ložu — »KOVINOPLASTIKA« — govori več kot ugodno v prid četrtega datuma, ki ga, bo zabeležila kronika podjetja ob vseh letih v svojo novo tovarno, v težko pričakovano novo industrijsko središče cerkniške komune.

MAJHNA IN SODOBNA INDUSTRIJA GRADBENIH ELEMENTOV

Nekdanja žaga v Novi vasi, ki je svoj čas rezala hlodovino za potrebe okoliških kmetov, je danes zrasla v majhno tovarno — pomembnega kooperanta vsej predelovalni lesni industriji in gradbeništvu v Sloveniji.

ELEKTRO ŽAGA V NOVI VASI ima sedaj dve ekonomski enoti: žagovnico in izolit. Žagovnica še vedno opravlja usluge za potrebe okoliških kmetov (od 100 do 150 m³ letno) in za lesni kombinat »Brest« v Cerknici. Letno razžaga blizu 3000 kubičnih metrov hlodovine. V ekonomski enoti izolit pa delajo predvsem lesno volno kot polproizvod, ki služi za izdelavo izolacijskih gradbenih elementov.

S sodelovanjem podjetja »Izolirka« v Ljubljani je podjetje lani osvojilo proizvodnjo novolit plošč. Te plošče so izdelane iz lesne volne, cementa, živega apna, klora in drugih primesi. Služijo kot gradbeni krovni elementi namesto težkih železobetonskih plošč. Primerne so zlasti za pokrivanje večjih dvoran, proizvodnih hal itd. Njihova prednost je v tem, da so cenene, odporne, lažje in enostavnejše za montažo. Poleg omenjenega pa jim daje veliko prednost pred železobetonskimi ploščami še možnost za hitro gradnjo, dobro izolacijo proti mrazu in drugim vremenskim neprilicam. Najbolj prepričljiv dokaz za to je veliko povpraševanje na tržišču. Številna podjetja se zanimajo za novi izdelek **ELEKTRO ŽAGE V NOVI VASI**, »Javor« Pivka, »Iverka« Cerknica in drugi so že potrdili svoja naročila. Kljub dokajšnjemu uspehu v preteklem letu pa podjetje ni prenehalo z raziskovanjem in analiziranjem tržišča. Svoj asortiman izolit plošč, ki jih ima sedaj na voljo od 2,5 cm do 10 cm debeline, bo v kratkem obogatilo še z estrih ploščami centimeter in pol debeline, ki se bodo uporabljale za izolacijo raznih zidnih površin.

Kovinoplastika Lož — obrat v Pudobu pri Starem trgu — najmodernejša injektorja

NASTAJANJE NOVEGA SODOBNEGA INDUSTRIJSKEGA CENTRA

Trije datumi so značilnega pomena za industrijsko podjetje »KOVINOPLASTIKA«: 27. november 1954, rojstni dan kovinskega podjetja v Ložu, takrat še obrtnega obelja; 7. januar 1961, ko je ljubljanski okraj priznal podjetju status industrijskega podjetja, in zadnji december 1961, ko je podjetje osvojilo predmet poslovanja z današnjimi karakteristikami: izdelovanje kovinske galanterije, izdelkov iz plastičnih mas in umetnih smol, litih in elektro predmetov.

Omenjene tri datume bo bržkone dopolnil še četrti, ki bo predstavljal začetek združevanja trenutno raztresenih obratov širom po loški dolini v eno tovarno, v eno industrijsko središče, ki bo po številu zaposlenih, po obsegu proizvodnje, po njeni vrednosti ob koncu sedemletnega plana že skoraj v koraku z lesno industrijo.

Približevanje kovinske industrije lesni uokvirja družbeni plan komune:

	1962	1963	1964
Industr. skupaj	100,0	100,0	100,0
— kovinska	23,7	31,1	33,6
— lesna	75,4	68,4	65,7
— živilska	0,9	0,5	0,7

Program gospodarskega razvoja komune predvideva, da se na območju Cerknice širi in krepi lesna, na območju Loške doline pa kovinska industrija. To načelo se je začelo izvajati lani, posebno uveljavitev pa bo doseglo letos, saj so investicijske naložbe, predvidene za prvo leto sedemletke v višini 578 milijonov, namenjene predvsem za temeljno izgradnjo kovinskega industrijskega središča. Tako bo »KOVINOPLASTIKA« ob koncu letošnjega leta dosegla dve milijardi in 500 milijonov v realizaciji, kar predstavlja indeks 135,1 v odnosu z lanskim indeksom 100. Podjetje bo zabeležilo takšen proizvodni uspeh z izboljšanjem tehnoloških postopkov, z uvedbo tretje izmene v obratih plastika, avtomati, livarna in ne na posled z nadaljnjim porastom delovne storilnosti.

upadli, hkrati pa bo pregled nad proizvodnjo lahko primerno vplival na kvaliteto izdelkov. Investicija bo veljala kolektiv nad 600 milijonov dinarjev; z zemljskimi deli je podjetje že začelo, z začetkom gradnje pa bo na letošnjo pomlad.

Novo poslojpe bo stalo v Ložu ob glavni cesti. Zdaj proizvaja »KOVINOPLASTIKA« letno okoli 2000 ton različnega pohištvenega in stavbenega okovja, elektrotehničnih izdelkov ter izdelkov iz plastičnih snovi. V novem proizvodnem prostoru, kje bo združena vsa proizvodnja iz obratov Lož, Pudob, Iga, Babnega polja in Markovca, bo podjetje lahko proizvedlo letno okoli 3000 ton raznih izdelkov, saj le-teh na trgu še vedno očitno primanjkuje. V tej novi zgradbi »KOVINOPLASTIKE« bo zaposlenih okoli 800 delavcev.

Izgradnja novega industrijskega središča nalaga komuni in nekaterim gospodarskim organizacijam izven komune izvršitev nekaterih nalog, ki so v tesni zvezi s poznejšim nemotenim potekom proizvodnje v novi tovarni.

Tako se bo moralo podjetje Elektro Ljubljana — okolica zavzeti ob izračunu porabe električne energije. Instalirana moč za združeni obrat v Ložu bo znašala letno približno 940 kW, predvidena letna potrošnja električne energije pa bo dosegla milijon 270 tisoč kilovatih ur. Potrošnja energije v štirih obratih bo sicer odpadla, vendar pa bo potrošnja v centraliziranem obratu nekoliko večja, kot je v trenutno raztresenih obratih ter se bo tovarna morala priključiti na povečano transformatorsko postajo.

Združeni obrati »Kovinoplastike« bodo potrebovali na minuto 700 l vode. To je za zdaj občuten problem, saj Lož še nima lastnega vodovodnega omrežja, o izgradnji prvega zajetja v Loški dolini pa govori šele letošnji občinski proračun. Izgradnjo vodovoda bo treba pospešiti, saj ne kaže, da bo za potrebe nove tovarne zadostoval današnji interni vodovod, ki oskrbuje neprimerno manjši obrat v Ložu.

Poglavje zase so odpadne vode; ker v Loški dolini ni kanalizacije ter se uporablja voda iz krajevnega potoka za napajanje živine, bo moral projektant nove tovarne razmisliti o možnosti odvajanja odpadnih voda v kraško ponikovalnico s predhodno nevtralizacijo tehnološko agresivne vode.

Po predvidevanjih bo centralno

Kovinoplastika Lož — obrat v Ložu — velika stiskalnica

jetja s poudarkom na delovno storilnost ter na smotrno izkoriščanje strojnih kapacitet;

— o ekonomičnosti najemanja kreditov za osnovna, in za obratna sredstva;

— o sprejemanju in potrditvi pravilnikov podjetja;

prvem letu gospodarjenja, je »KOVINOPLASTIKA«, takrat še obrtno podjetje, dosegla nekaj nad 17 milijonov ob koncu leta, naslednje leto že 123 milijonov, predlanskim milijardo 111 milijonov...

Lani je šlo skozi proizvodne mehanizme okrog dva milijona kilogramov raznih valjanih trakov, črne

ZANESLJIVO UTIRANJE PROIZVODNIH POTI

Delež pri oblikovanju sodobne gradbeniške dejavnosti z mislijo na industrijsko proizvodnjo stanovanj za tržišče daje **LESNO-INDUSTRIJSKO PODJETJE »GABER«** iz Starega trga z domiselno osvojitvijo specializirane proizvodnje modernih elementov za kuhinjsko opremo.

Domiselnost proizvodnje namreč v tem podjetju zanemarljivo, klasično pohištveno opremo ter daje tržišču predvsem tako imenovane švedske kuhinje, katerih funkcionalnost je za zdajšnji okus neprekosljiva: so praktične, zavzamejo minimalne stanovanjske površine, so prostorne, estetskega videza, predvsem pa so cenene, razne obloge iz ultrapasov ter podobnih umetnih mas pa jim dajejo še posebno vrednost glede na čas uporabnosti. Zanimanje tržišča — gradbene industrije in posameznikov — za kuhinjske opreme z oznako »Gaber« označuje že samo podatek, da je podjetje lani izdelalo blizu 5000 kuhinjskih kompletov, lahko pa bi jih prodalo še enkrat toliko. Samo potrebe porušenega Skopja so prekomerno zaposlile delovni kolektiv podjetja ter malone preobremenile s številnimi naročili njegov delovni program.

»Gaber« je specializirano lesno industrijsko podjetje. Specializacija pa ni poudarjena samo v odločitvi kolektiva, da proizvaja in da bo proizvajal samo kuhinjsko opremo, pač pa tudi v premišljeni izbiri samo določenega števila kuhinjskih elementov, ki jih proizvaja. Vsekakor, ti elementi so med seboj povezani; vsak zase lahko predstavlja uporaben predmet, predstavlja pa tudi vez z drugim elementom vse do popolne kuhinjske opreme.

Kateri so ti elementi? Enodelna delovna omara s predalom ter s spodnjim delom, razdeljenim s polico. Vrhnja plošča je prekrita z ultrapasom, ki je lahko poljubne barve, sicer pa so stranice prevlečene z lakom.

Dvodelna pomivalna omara s pomivalnim koritom in s spodnjim prostorom, razdeljenim s horizontalnimi policami in vertikalnimi stenami. Tudi ta omara je opremljena z ultrapasom. Njene dimenzije so usklajene z dimenzijami enodelne omare ter lahko obe skupaj predstavljata ustrezno delovno površino v kuhinji.

Obe še dopolnjuje enodelna delovna omara s štirimi predali. Se-staven element tega pohištvenega kosa je spet ultrapas; njeno funkcionalnost dopolnjuje tako imenovana delovna miza, ki je izdelana za vgrajitev med dva elementa — med delovno omaro s predali in pomivalno mizo — predstavlja pa uporaben prostor, katerega delovno površino ne predstavlja samo z ultrapasom prevlečena gornja plošče, pač pa še iz- vlečna deska enake površine.

Samostojen element predstavlja visoka omara z dvema vrati: gornji del opredeljuje ena, spodnjega pa dve polici. Stranici omare sta lakirani, vrata pa so prevlečena z ultrapasom.

Doslej omenjeni pohištveni predmeti so povsem združljivi ter predstavljajo dolnji del kuhinjske opreme, ki jo povezuje z gornjim, tako imenovanim visečim delom pokončna omara na levi ali na desni strani. Viseči kuhinjski elementi so spet različnih velikosti, vendar pa so njihove izmere usklajene med seboj.

Tu je viseča enodelna omara z eno polico ter z vrati, prevlečenimi z ultrapasom. Potlej je tik ob njej podobna, samo nekoliko širša omara. Vrata se lahko odpirajo iz leve proti desni ali obratno; naposled lahko omenimo še dvodelno visečo omaro, ki je v svoji notranjosti spet opremljena z ustreznim številom polic. Posebnost vseh teh elementov so vrata, ki so opremljena s tečajji in niso vgrajena na principu drsenja, kar uveljavljajo nekateri tipi švedskih kuhinj.

Odlike moderne kuhinje podčr-tuje tovarniški prospekt, ki pravi:

»VEGA« sodobni kuhinjski elementi omogočajo zaradi štirih različnih dolžin posameznih elementov najrazličnejše kombinacije namešča-nja v prostoru. Ker je višina ele-menta »D« 2 m, namestimo tudi ostale viseče elemente tako, da zgor-nji rob dosega isto višino. Če je vi-šina stropa v kuhinji 2,60 m ali več, nam to daje možnost namestiti še eno vrsto visečih elementov, da tako izrabimo površino stene v celoti.«

»VEGA« elementi popolnoma na-domeščajo tudi klasično kuhinjsko kredenco, v sodobnem stanovanju pa z njim uspešno pridobimo nove de-lovne površine.

»VEGA« elemente izdelujemo vedno v kvalitetni standardni iz-vedbi. Izmer in barv ne izpreminja-mo, da vam s tem omogočimo tudi postopoma dopolnjevanje vašo kuhinjsko opremo. Čelne strani elementov so obložene z ultrapasom v kombi-naciji pastelno zelene in rumene barve, vrhne plošče delovnih omar pa so obložene z irsko sivim ultra-pasom.

»VEGA« je torej simbolično ime za izdelke podjetja »Gaber«, ime, ki je že znano širom Jugoslavije, saj je

posrednik teh izdelkov jugoslovanski potrošnik celotna domača trgovska mreža.

Ekonomiko poslovanja podjetja iz Starega trga v Loški dolini izpriču-jejo indeksi poslednjih treh let. Če je delovni kolektiv, ki je po svojem sestavu na dostojnem kvalifikacij-skem nivoju, saj predstavlja nade-ljevanje starih mizarskih tradicij kraja, dosegel leta 1961 z indeksom 100 nekaj nad 178 milijonov in bruto dohodku, je ob koncu naslednjega gospodarskega leta že dosegel indeks 158 in lani indeks 183; skladno s temi ugodnimi številkami je rasel do-hodek na zaposlenega: najprej 100, naslednje leto 142 in lani 174, kar nedvomno govori v prid produktiv-nosti in prizadevnosti posameznikov in celotnega delovnega kolektiva. Bežna analiza minulih treh let je se-veda ključ za bodoča načrtovanja, ki zlasti s sedemletnim planom uvr-ščajo »Gaber« med večja lesno-indu-strijska središča v cerkniški komuni.

PRIBLIŽEVANJE MILIJARDNI VREDNOSTI V POSLOVANJU

TRGOVSKO PODJETJE »ŠKOC-JAN« Rakek nas s poslovanjem svojih številnih trgovskih lokalov na območju komune ter tudi v sosed-njih komunah seznanja z izredno razgibano trgovsko dejavnostjo de-talističnega obeležja. Podjetje je v pičlih petih letih za več kot trikrat preseglo realizacijo v letu 1958, s čer-mer nas presenečajo indeksi v ilu-straciji poslovnega uspeha od tega leta dalje: tedaj 100, že naslednje leto 162, leta 1960 nad 194, naslednje leto 229, predlanskim 272 in lani 314, kar vsekakor opozarja na vitalnost poslovanja posameznih prodajnih enot, obenem pa tudi na rast potroš-ne moči prebivalstva.

Bržkone bi zaman iskali blago, ki ga človek ne more kupiti v posloval-nicah podjetja »Škocjan«, saj je asortiman malone nepregleden spi-sek blaga, ki se začne pri živilih in gospodinskih potrebščinah, nade-ljuje z mešanim industrijskim bla-gom, z motornimi vozili, nadomest-nimi deli, radijskimi aparati, glas-bili, vsebuje gradbeni material, ke-mične proizvode in kemikalije, tekstilno blago in konfekcijo, šivalne stroje, kolesa in končujo pri kera-miki, steklu in pohištvu. Skratka: trgovska hiša »Škocjan« je bogato založena z raznovrstnim blagom in zlahka zadovoljuje tudi zahtevnej-šega potrošnika.

Podjetje je v minulih letih orga-niziralo 22 prodajal, med njimi tudi bife v samopostrežni trgovini na Rakeku. Sodobno urejena samopo-strežna trgovina je še v Cerknici, kjer je podjetje uredilo še delika-tesni oddelek.

Vsekakor je zanimiva karakteri-stika v prizadevanju podjetja, da ima v mnogih svojih trgovskih loka-lih uvedeno prodajo alkoholnih in brezalkoholnih pijač, hladnih in toplih jedi ter tobačnih izdelkov.

Cerknice, saj nista samo prirodni središči Loške doline in Loškega po-toka, pač pa teže semkaj še kraji iz sosednjih obrobni predelov Gor-skega Kotora: Caber, Prezid, Tržšče, Gerovo....

Pred vojno je bilo na območju današnje občine Cerknica nad 100 trgovin in trgovnic. Umevno, to so bili manjši lokali z mešanim blagom in še za tisti čas nič kaj sodobno opremljeni. Po vojni se je število tr-govskih lokalov občutno zmanjšalo. Po vrsti reorganizacij je postalo trgovsko poslovanje zanimivo šele po letu 1954, ob ustanovitvi štirih samo-stojnih podjetij iz takratnega Okraj-nega magazina Postojna: dvojje v Cerknici in dvojje na Rakeku. Tedaj so imele svoje trgovine še kmetijske zadruge. To so bile trgovine mešane stroke ter sta bili med vsemi le dve prodajalni za prodajo tekstilnega blaga. Tja do leta 1958 ni bilo kdo ve kakšnih sredstev za modernizacijo trgovskega omrežja. Sele z reorgani-zacijo trgovine v enotni podjetji: »Ulaka« v Starem trgu in »Škocjan« v Cerknici, ki sta prevzeli trgovsko poslovanje kmetijskih združenj in ta-kratnih državnih trgovin, začena ob-

»Škocjan«, ki se zavzema za prevzem glavnega posrednika med proizvo-dno ter potrošnik in za elimiracijo nepotrebnih vmesnih posrednikov, ki podaljšujejo in podražujejo to posre-dovanje.

Svoj namen podčrtuje s prepriča-njem, da takšno nalogo lahko uspeš-no opravlja le močna trgovska orga-nizacija na drobno z dobro organi-zirano prodajno mrežo, ki onemogoča kakršen koli monopol. Razvoj moč-nejših trgovskih organizacij terja tudi dejstvo, da je poslovanje takšnih podjetij dokaj cenejše in hkrati ren-tabilnejše, investicijska sredstva so združena ter smotnejše izkoriščana, notranja in sploh družbena kontrola pa je lahko uspešnejša. In ne napo-sled: pri takšni organizacijski obliki je možna popolnejša uveljavitev de-lavskega samoupravljanja.

Za uresničitev svojega namena začena »Škocjan« z intenzivnim uve-ljavljanjem koncepta svojega na-dalnje razvoja: hiti z izpolnjevan-jem omrežja osnovne preskrbe, z izbiro lokacij za organizacijo trgo-vskih prodajal neživiliških strok, z ureditvijo glavnih potrošniških cen-trov v komuni — Rakek, Cerknica

Trgovsko podjetje Škocjan, Rakek — delikatesa v Cerknici

dobje intenzivnega investiranja v trgovino.

Razvoj trgovine temelji na pre-mišljeni analizi kupne moči prebi-valstva ter na gibanju prebivalstva v posameznih večjih naseljih komu-ne. Ravno analiza opravičuje nadalj-nje širjenje trgovskega omrežja in investicijske naložbe v poslednjih letih.

Podjetje »Škocjan« daje prednost pred ostalimi pogoji za njegov lastni razvoj mestni karakteristiki Cer-knice, kamor hodi dnevno samo po opravkih na občinsko skupščino 22 ljudi, kar je 6700 letno. Nadalje opo-zarja na Zdravstveni dom, ki ga dnevno obišče okoli 100 ljudi, kar je letno približno 32.000. Naposled je v Cerknici Kombinat, v katerem je zaposlenih 110 delavcev iz ostalih krajev komune. Letni izračun pove, da obišče Cerknico kot središče ko-mune letno nad 73.000 občanov. Ra-

in Stari trg in s pogumnim uva-ja-njem sistema samopostrežbe in sa-moizbire povsod, kjer so za takšen način sodobne prodaje dani vsaj osnovni pogoji.

VSESTRANSKA UVELJAVITEV

Vsestranski razvoj gospodarstva v občini Cerknica je narekoval ustano-vitev podjetja »**VODNA SKUPNOST CERKNICA**«.

To podjetje, h kateremu se je kasneje priključilo še podjetje »Ko-munalni servis« Cerknica s svojo servisno delavnico, šteje danes vsega 10 delavcev. Dejavnost tega podjetja lahko ločimo v dve osnovni skupini: kmetijsko in komunalno dejavnost ali z drugimi besedami, podjetje je

cije za 66 % kljub pomanjkljivi in izrabljeni opremi za tovrstna dela.

Podjetje »**VODNA SKUPNOST CERKNICA**« zaradi večjih možnosti zasluška pri vodovodnoinštalaterskih opravilih ne zanemarljivo svoje pogla-vitne dejavnosti. Od ustanovitve do danes je že izvedlo večja gradbena dela v vrednosti nad 50 milijonov din, od katerih so najbolj pomembna: tiščenje struge Zerovnišnice, kame-niti zid ob spomeniku žrtvam NOB v vasi Zerovnica, regulacija in kamnitobetonski zid v Cerknici, ure-ditev struge potoka Brežiček v Ložu, gradnja vodovoda v vasi Hitenno-Ze-rovnica in rekonstrukcija vodovoda Cerknica - Rakek, kamnitobetonski most čez strugo Zerovnišnice... Za vsa ta dela sta prispevali sredstva Vodna skupnost Ljubljana-Sava in občinska skupščina.

ODVISNOST DOHODKA OD MEHANIZACIJE

Tovarna ivernih plošč, bencinska črpalka na glavni cesti med Rake-rom in Cerknico, trgovsko poslopje in osemletka v Cerknici, zdravstveni dom v Starem trgu, zgradba kovino-plastike v Ložu ter še mnogo manj-ših del nas seznanja s **SPLOŠNIM GRADBENIM PODJETJEM »GRADIŠČE«** ter z dejavnostjo njegovega 140-članskega delovnega kolektiva.

Sedež podjetja je v Cerknici. Or-ganizacijsko je razdeljen na dve enoti: na gradbeno poslovno enoto in na enoto stranskih obratov. Ze ime prve enote opozarja na njeno temeljno dejavnost — gradbeno pro-izvodnjo. Tempo te proizvodnje pa je močno odvisen od obratov — mi-zarske in kovaške delavnice, avto-parka, obrata cementnin — ki pred-stavljajo s svojo stransko dejav-nostjo nepogrešljiv ključ za uspešno gradbeno dejavnost celotnega pod-jetja.

Podjetje je pravzaprav mlado, saj je bilo ustanovljeno pred petimi leti. Njegovi proizvodni diagrami niso bili vselej razveseljivi, saj je podjetje gospodarsko leto 1962 zaključilo z malce neugodnim poslovnim uspe-hom. Vendar pa je ta neuspeh ugod-no vplival na nadaljnji razvoj pod-jetja, ki je začelo intenzivnejše na-domeščati delovno silo z mehaniza-cijo, ki povsod in tudi v gradbeni-štvu edina lahko formira zaželen skupni dohodek. Tako je že minulo leto Splošno gradbeno podjetje »Gra-dišče« z uspehom zaključilo svoja predvidevanja, saj je preseglo plan za dobrih 6 odstotkov. Gospodarje-nje v minulem letu ter načrtovanja v letošnjem opravičujejo namen pod-jetja, da do leta 1970 trikrat poveča svojo realizacijo. K temu bo ob pri-zadevnosti delovnega kolektiva v do-kajšnji meri pripomogla nadaljnja skrb za izpolnitev mehanizacije ter za hitrejšo uvajanje gradbenih elementov in tipizacije v posamezne gradnje. Ze letošnje leto bo podjetju bržkone nudilo možnosti uveljavitve svoje dejavnosti tudi na gradbišnih izven občinskih meja.

NEIZČRPN MOŽNOSTI TURISTIČNEGA RAZVOJA

Ko govorimo o turističnem gospo-darstvu na Notranjskem, ne smemo prezreti **GOSTINSKEGA PODJETJA CERKNICA**. Podjetje ima dokaj raz-vito gostinsko omrežje po vsej cerk-niški dolini. Vendar pa s svojimi sedmimi poslovnimi enotami kljub temu ne more zadovoljiti naraščajo-čega turizma. Naravne lepote ob robu Cerkniškega jezera, romantične Rakove doline s številnimi kraškimi jamami in z znanim narodnim par-kom, Begunje in prostrana planota Menešije za Blokami, kjer so naj-lepši nižinski smučarski tereni v Slo-veniji, privabljajo številne turiste iz domačih krajev in iz tujine. Zaradi premajhnih kapacitet se mora kolek-tiv gostinskega podjetja Cerknica za-dovoljevati s počasnejšim razvojem svoje organizacije. Sedanje kapacite-te so zelo skromne: vsa občina ima le 35 ležišč in blizu 500 restavracijskih prostorov. S preureditvijo stanovanj-skega dela zgradbe, kjer je restavra-cija »Jelen« v Cerknici, bo Gostinsko podjetje pridobilo 17 ležišč. Hkrati s tem pa bodo v tem posloplju letos uredili še nove klubske prostore. Prav tako namerava podjetje v 6 km oddaljenem Rakovem Škocjanu, kjer so lani dogradili nov hotel z 20 le-žišči, postaviti 4 weekend hišice in dozidati še eno nadstropje. S tem bo pridobilo nadaljnjih 16 ležišč. Kolek-tiv Gostinskega podjetja Cerknica se dobro zaveda, da samo z večanjem kapacitet ne bo zadržalo turistov. Zato posveča vso pozornost kvaliteti gostinskih storitev. V prihodnje bo podjetje zaposlovalo samo kvalifici-rano delovno silo; zaposlenim pa bo kot doslej omogočala nadaljnje izo-braževanje za pridobitev potrebne kvalifikacije. Letos je podjetje orga-niziralo tečaj tujih jezikov in tri-dnevni seminar, na katerem so po-svetili največ pozornosti praktični strežbi.

Lesna industrija Gaber v Starem trgu — hidravlična stiskalnica za ploskovno lepljenje

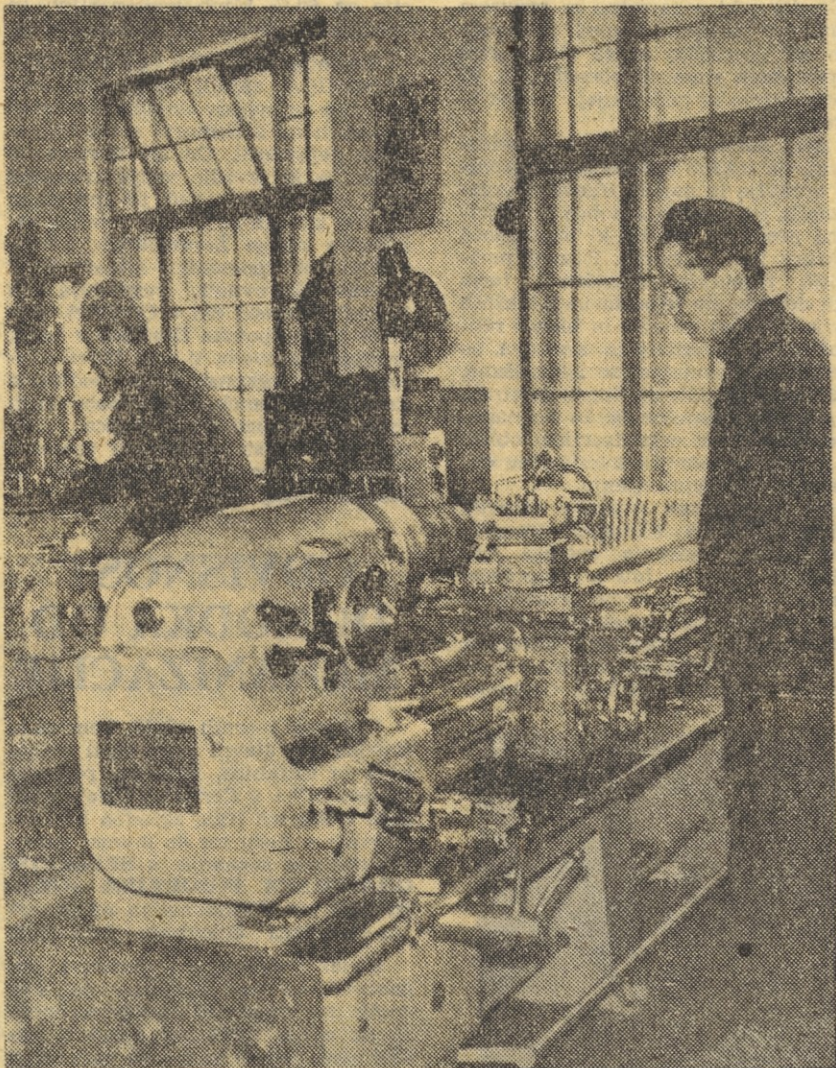
Bogata izbira in dobro organi-zirano omrežje prodajnih lokalov ve-žeta misel na uspešnost poslovanja trgovske hiše »Škocjan«, ki je lani dosegla 941 milijonov dinarjev v realizaciji, po letošnjem planu pa bo že močno presegla milijardo. To-likšna realizacija že predstavlja so-lidno ravnotežje s predvojnimi trgo-vinskimi omrežjem na območju zdej-šnje komune, ki je bilo zlasti močno razvito v Cerknici, na Rakeku, v Starem trgu in Ložu. Takrat in tudi danes ugodno vpliva na razvoj trgo-vine geografski položaj Rakeka in

zumljivo, vsi ti ljudje so potrošniki, ki radi obiskujejo trgovine v mestu, kjer je ponudba dosti pestrejša in ugodnejša.

Svojtven termometer, ki beleži še prelivanje prebivalcev iz ostalih komun in iz tujine, je lahko bencin-ska črpalka, ki je za primer zabele-žila leta 1962 nad 81 in pol milijona prometov ter je ponudila samo tuj-cem za pet milijonov uslug.

Dosedanje izkušnje, analiza trži-šča in ugodna rast potrošne moči prebivalstva so izhodišče za nadalj-nja načrtovanja Trgovskega podjetja

bilo ustanovljeno z namenom, da bo skrbelo za melioracijo cerkniškega polja, vzdrževanje in urejevanje vseh vodnih strug, vodovodov, vod-njakov, kanalizacije, izvirov pitne vode itd. Iz nasteteja se lahko ugo-tovi pestra dejavnost tega kolektiva. Vendar pa ne moremo mimo dejstva, da zaradi nenehnega naraščanja po-treb prebivalstva v občini kolektiv opravlja še eno prav tako pomembno dejavnost. Ta so namreč vodovodno-inštalaterska storitvena dela. Pri tej panogi je podjetje v minulem letu preseglo planirano vrednost realiza-

Lesno kovinska industrija »Jelka« Rakek — obrat na Uncu — oddelek stružnice, rezkalnih in skobelnih strojev

Uspeh, ki ga je doseglo podjetje v minulem letu, je zadovoljiv, saj je podjetje ravno lani z izpopolnitvijo organizacijskih, tehnoloških in strokovnih normativov doseglo stopnjo industrijsko organiziranega podjetja, ki ustreza zahtevam po serijski izdelavi posameznih proizvodov skladno s povpraševanjem tržišča. Dosedanji uspeh pa je seveda podčrtani imperativ za bodoče, kar poudarja podjetje v zaključku svojega poslovnega poročila: **Se vnaprej organizacijsko izpopolnjevati podjetje ter voditi brigo o strokovni ravni zaposlenih.**

To je torej podjetje, katerega kovinski obrat postaja proizvodna celota z lesno-industrijskim podjetjem. Delavska sveta sta doslej že nekajkrat razsojala o smotnosti združenja obeh proizvodnih enot, o programu dela, o potrebi investicijski izgradnji ter o možnostih osvojitve proizvodnje za domači ter za tuji trg za zanimivih izdelkov, elementov opreme za trgovske lokale.

Oprema trgovskih lokalov današnjega okusa pa vsebuje razne elemente: les, kovine, plastiko. Kjer je obdelovanje vseh teh treh elementov združeno pod eno samo streho ter se proizvodni plani posameznih specializiranih enot med seboj dopolnjujejo, so vsekakor dane možnosti za razvoj gospodarne proizvodnje. Hkrati pa pomenijo skupna sredstva obeh združenih delovnih enot solidno osnovo za modernizacijo proizvodnje ter za razširjeno reprodukcijo.

Z novim podjetjem — za proizvodnjo trgovske opreme — dobiva cerkniška komuna novo, specializirano tovarno, katere delež pri narodnem dohodku bo nedvomno ugodno vplival na rast družbenega standarda občine ter na počutje domačinov.

KRUH OB VSAKEM ČASU

Dva obrata, valjni mlin v Cerknici in pekarna v vasi Stari trg, zaposlujeta vsega 16 delavcev. Ta premajhen kolektiv **PEKARNE CERKNICA** speče v treh izmenah dnevno 800 kg kruha in drugega raznega pečiva. S to količino zadovoljuje potrebe skoraj vsega prebivalstva občine Cerknica. Letos aprila naj bi priskočila na pomoč nova pekarna v Rakeku, ki bo imela prav tako zmogljivost. Upajmo, da takrat ne bo hitel s svojimi dobrotami po 80 km dolgi krožni poti en sam in še to — sposojen kombi.

ŽE PRVO LETO VEČ, KAKOR SO PLANIRALI

Komaj leto dni je, odkar je bilo iz naslednjih doslej samostojnih obrtnih delavnic ustanovljeno novo podjetje **Obrtnih delavnic »CENTER OBRTI« V CERKNICI**: Krojaštvo »Moda« Cerknica, Splošno čevljarstvo »Obutev« Rakek in Splošno čevljarstvo Cerknica.

Podjetje je ob ustanovitvi zaposlovalo vsega 22 delavcev, med letom pa se je podjetju priključilo in bilo na novo ustanovljenih še več preprobnih obrtnih delavnic, tako da je konec leta zaposlovalo kar 37 delavcev. Nove in priključene obrtne delavnice so bile: pleskarska in soboslikarska, elektroinstalacijska, avtomehanična s »Tomoš« servisno službo ter sedlarska in tapetniška delavnica.

Vse delavnice poslujejo v zelo težkih delovnih pogojih. Ker še nimajo lastne zgradbe, so v najetih prostorih delavci močno utesnjeni, tako da ni mogoče povečati niti števila zaposlenih. Pomanjkanje strokovnega kadra je prav tako pereč problem, vendar namerava podjetje izpolniti to vrzel z vajenci, ki jih ima kar 12. Kljub omenjenim težavam so uspeli že prvo leto poslovanja delno opremiti krojaško in mehanično delavnico z modernjšimi delovnimi pripravami in zaključili preteklo leto z 9 % večjo realizacijo.

NA DOLGI POTI OD SETVE DO ŽETVE

Dobršen del površin v komuni so obsežna gozdna področja, katerih oskrbo prepušča občinska skupščina Cerknica **GOZDNEMU GOSPODARSTVU POSTOJNA**. Ob gozdu, ki je last splošnega ljudskega premoženja beleži GG Postojna že okoli 280 pogodb z zasebnimi lastniki gozdov, ki so zavestno prepustili skrb za gozdove izkušenim strokovnjakom, delovnemu kolektivu postojnskega gozdnega gospodarstva. Ta kolektiv nadaljuje s tradicijo prejšnjih gospodarjev, ki so začeli z uveljavljanjem teorij o smotnem pogozdovanju, o ekonomičnosti sečnje, o skrbi za zdravo rast gozda.

Nadaljevanje omenjene tradicije je vsekakor dopolnjeno z znanstvenimi dognanji poslednjih let, ki v današnjem ritmu gospodarjenja v gozdu obetajo bogato žetev čez leta, saj v gozdu obsega čas od »setve do žetve« nekaj več kot samo desetletje. Osnova za to domnevo je zbir podatkov o rasti gozda pod Snežnikom in sploh na območju cerkniške komune, kar je osnova za nadaljnja načrtovanja. Hkrati pa temelji odkazovanje lesa z posek na premišljenih študijah bioloških ter drugih zakonitosti gozda kot fitosociološke družbe.

Pri vsakem drevesu velja pozornost računati o pogozdovanju, ki sproti domačeka izsekano gozdno maso. To je poglavitna skrb Gozdnega gospodarstva Potojna, obenem pa je tudi neodložljiva briga občinske skupščine Cerknica, ki z dobrim gospodarjenjem v gozdu lahko ugodno vpliva na vsakoletno formiranje narodnega dohodka, z načrtnim izkoriščanjem lesne mase pa zagotavlja nemotenost proizvodnje v lastnih lesno-industrijskih središčih — »Brest«, »Bohor«, »Jelka« — ki so za komuno življenjskega pomena.

V PRVEM PLANU: PROIZVODNJA MESA

Trije obrati **KMETIJSKE ZADRUŽE** v Loški dolini, kjer je zaposlen 56-članski delovni kolektiv, pomenijo začetek uveljavljanja živinorejske proizvodnje. Obdelovalne površine zadruge — 330 hektarov — s košenicami in pašniki obsegajo okoli 1200 hektarov ter so zadovoljiva osnova za proizvodnjo krme. Zadruga ima trenutno v svojih obratih 317 glav živine. Njena skrb velja predvsem vzreji pitancev — proizvodnji mesa — ki jih namenja domači klavniški in prehranski industriji.

Nova šola v Cerknici, ki jo gradi SGP Gradišče in bo dograjena še letos

SMOTRNA ZDRUŽITEV DVEH V ENO PROIZVODNO PODJETJE

Misel o potrebi industrije za proizvodnjo opreme za trgovske lokale je načelovala odločitvi dveh cerkniških podjetij: **Lesna industrija Begunje** in **Kovinoservis Rakek**, da združita svoja, za vsako zase sicer značilna proizvodna postopka, v novo dejavnost, v proizvodnjo trgovske opreme, v novo podjetje: **LESNO KOVINSKA INDUSTRIJA »JELKA« RAKEK**.

Ekonomičnost odločitve pa je bila tudi pogojena v dosedanjem gospodarjenju v obeh podjetjih, ki kaže na ugoden perspektivni razvoj obeh panog — lesne in kovinske — ter je ravno združitev tista, ki prilagaja obe proizvodnji v medsebojnem izpopolnjevanju zdajšnjemu okusu trgovine in potrošnje.

»**JELKA**« — lesna industrija Begunje je bila ustanovljena leta 1955 in je od tedaj opravljala štiri naloge: obratovanje polnojarmentikov za razrez in blagovni promet v poslovnih enoti žage, proizvodnja zabojev v zabojarni, blagovni promet in uslužnostna dejavnost mizarke delavnice kot samostojne poslovne enote in dejavnost mehanične delavnice za potrebe podjetja ter njegovih obratov.

Podjetje je letno proizvedlo iz okoli 7000 kubičnih metrov lesa osnovni polfinalni izdelek — razrezan les — in finalne proizvode — zaboje ter ladijski pod. S to proizvodnjo je ustvarilo pred tremi leti nad 169, predlanskim 192, a lani že nad 229 milijonov dinarjev skupnega dohodka, pri čemer je posvečalo pozornost predvsem mizarški delavnici ter njeni proizvodnji vrednejših, finalnih izdelkov. Vsekakor je zanimiv podatek, da diagram zaposlenosti v podjetju počasi upada, raste pa dia-

gram proizvodnje, končne realizacije, kar opozarja na smotrnejšo strukturo proizvodov in vsekakor diagram produktivnosti, da posebej ne podčrtamo notranjo organizacijo dela.

Preusmerjanje podjetja v finalno proizvodnjo, kar je v dokajšnji meri tudi rezultat vsakoletnega pomanjkanja hlodovine za razrez, trka na vrata preiščleni izbiri tistih finalnih izdelkov, za katere je domače in tuje tržišče najbolj zainteresirano.

To preusmerjanje pa nas seznani z drugim podjetjem, katerega proizvodni plani se srečujejo s proizvodnimi načrtovanji podjetja »Jelka« — s podjetjem obrtnega značaja, s »**Kovinoservisom**« na Rakeku.

Podjetje ima v svojem sestavu tri proizvodne obrate:

kovinski obrat na Uncu, ki se ukvarja z izdelavo kovinske galanterije, strojev ter strojnih naprav, elektroinstalacijskega materiala ter s popravilom malih, srednjih in večjih motornih vozil in karoserij;

enota transporta za prevoz blaga z motornimi vozili in

enota špedicije, ki se ukvarja s prevzemom in s prevozom blaga.

Gospodarjenje v podjetju kaže na uspešnost dela v posameznih proizvodnih enotah, saj je podjetje doseglo leta 1960 nekaj nad 75 milijonov v skupnem dohodku, leta 1961 že 136, predlanskim 144 in lani 227 milijonov dinarjev, kar je bilo z indeksom 128 nad predvidenim uspehom.

Omenjene številke opozarjajo na prehod podjetja iz značilne obrtniške proizvodnje v letu 1960 na industrijsko, kar je bila pravzaprav zahteva številnih naročnikov, ki so zlasti v obratu Unec naročevali iz dneva v dan večje količine posameznih izdelkov. Unec je zategadelj moral pohiteti s takšno organizacijo oddelka, ki je zagotavljala ekonomsko utemeljeno medfazno delitev dela, boljše razporeditev delovne sile, racionalnejšo uporabo strojnih zmogljivosti in hitrejšo rast produktivnosti z nenehnim dvigovanjem nivoja strokovnosti zaposlenih.

VELIKA ŽELJA

Na vsem območju občine Cerknica je samo ena **LEKARNA** v Cerknici. Vedno dobro založena si prizadeva, da bi zadovoljila naraščajoče potrebe občanov. Te pa niso majhne. Zlasti veliko je dela s pripravo zdravil po receptu. Da bi bili v prihodnje kos čedalje večjim zahtevam prebivalstva, je občinska skupščina sklenila zgraditi novo, sodobno opremljeno lekarno v Cerknici.

SGP Gradišče Cerknica — novi bloki za trgovine in stanovanja, ki jih je zgradilo to podjetje v Cerknici